

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1901-
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1901 * ΤΟΜΟΣ Β' ❁❁❁❁

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ ❁❁❁❁

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ἑλληνικά :

- Κ. Γ. Ζησίον :** Εὐβότας - Εὐμάστας - Διαμάντω, σ. 17.
Γ. Κονδυλάκη : Ὁ Μαγαθώνιος, σ. 289.
Γρηγορίου Ξενοπούλου : Ἀπὸ ἓνα γράμμα... σ. 435.
Α. Παπαδιαμάντη : Ἡ τὴν ἀπ' τὴν Ἀμερική, σ. 207, 252. — Τὸ θαῦμα τῆς Καισαριανῆς σ. 333.
Ζ. Α. Παπαντωνίου : Οἱ Λυτρωταί, σ. 218. — Νυχτογέννημα σ. 412.
Ε. Ροῖδου : Κινομονομαχία, σ. 2.

Μεταφράσεις :

- Ἰωάννου Μωρέα :** Φίλος καὶ Φίλων, σ. 296, 328.
Ἀνδρέα Μπονιέ : Διάφορον Ἐφημερίδος, σ. 264.
Ὅσκαρ Οὐάιλντ : Τὸ τριαντάφυλλον καὶ τὸ ἀηδόνι, σ. 140.
Ἀντωνίου Τσέχοφ : Ὁ Μαῦρος Μοναχός, σ. 50, 106, 149. — Ὁ ἐπιβάτης τῆς α' θέσεως, σ. 447.
Ἐρνστ Χάρτ : Μοναξιά, Ὁ ὁδοιπόρος καὶ ἡ Νύκτα, Ἄνθος, σ. 418.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

- Ἰωάννου Γρυπάρη :** Ἰντερμέδια, σ. 213.
Γ. Π. Ἰωαννίδη : Λήθης Λάκρυα, σ. 183.
Κωνσ. Π. Καβάφη : Che fece... il gran rifiuto, σ. 375.
Γ. Μαρκοῦ : Μουσική, σ. 49. — Ἡ ἀπλή γλώσσα 402.
Στεφάνου Μαρτζώκη : Οὐράνιοι Γάμοι. — Ἡ πάλη, σ. 364.
Κωστή Παλαμά : Στέλλα Βιολάντη, σ. 128.
Ζ. Α. Παπαντωνίου : Προσυχὴ σὺ Τάρι, σ. 287. — Εὐάνθη, σ. 429.
Ἰωάννου Πολέμη : Στὸν ἥλιον τὸ Βασίλειον, σ. 241.
Λάμπρου Πορφύρα : Τάκρογαλί, σ. 88.
Ἄριστ. Προβελγγίου : Διπλὴ ζωὴ, σ. 1.
Ἀγγέλου Σημηριώτου : Κλέβις καὶ Βίτων, σ. 167.
Σ. Ε. Σκίπη : Ἡ Σερενάτα τῶν Αουλουδιῶν, σ. 228.
Γεωργίου Στρατήγη : Ἡ Θημωνιά, σ. 322.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

- Ἀνατόλ Φράνς :** Θαῖς, σ. 357, 405, 442.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΠΕΖΟΝ

- Δίνου :** Μάιος, σ. 41, Νύκτωμα, σ. 181.
Μαιάνδρου : Αἱ Νύμφαι τοῦ Αἰγαίου, σ. 58.

ΘΕΑΤΡΟΝ

- Ν. Ἐπισκοποπούλου :** Ἐρημες ψυχές, σ. 168.
Ν. Γ. Λάσκαρη : Νὰ μὲ ζηλεύης : (κωμωδία) σ. 96, 135.

Θεατρικὰ ἐπιθεώρησις :

- Ἀριστοτέλους Κουρτίδου :** Θεάτρον : Ἡθοιοὶ καὶ κοινόν, σ. 113. Ἱεραρχία τοῦ θεάτρον, σ. 154. Θεατρικὴ ἐπιθεώρησις, σ. 269.
Ἀγγέλου Φιλανθρωπικοῦ : Ἐρρίκος Ἐρβγγ, σ. 89.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

- Ο. Neuschotz :** Ἡ Ρουμανικὴ ποίησις, σ. 365.
Παύλου Νιεβάνα : Φιλολογικὴ ζωὴ : Διηγήματα, σ. 347.
Γρηγορίου Ξενοπούλου : Ἀνδρέας Λασκαράτος, σ. 317, 370. Φιλολογικὴ ζωὴ : Τὸ Βοϊάνι τῆς Ἀγάπης, σ. 189, Νικόλαος Γύζης, σ. 232, Ἀνάλεκτα, σ. 307.
Ζ. Α. Παπαντωνίου : Ἐνα βοννὸ σίχοι, σ. 382.
Ἀγγέλου Φιλανθρωπικοῦ : Τὸ νεώτερον ἑλληνικὸν διήγημα κατὰ τὸν Κάρολ Αίτερικ, σ. 72.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

- Θωμᾶ Θωμοπούλου :** Καλλιτέχνη τῆς σήμερον καὶ καλλιτέχνη τῆς αὔριον, σ. 245.
Κίμωνος Μιχαηλίδου : Θάλεια Φλωρᾶ, σ. 452.
Ν. Α. Πάππου : Τὸ ἔργον ἐνὸς γίγαντος, σ. 393.
Ἐρνστ Χάρτ : Ἀρνόλδος Μπαϊκλιν, σ. 6.

ΙΣΤΟΡΙΑ

- Κωνσ. Γ. Ζησίον :** Ἐθνικαὶ οὐλίδες : Γεώργιος Παξηνός, σ. 178.
Στυρ. Λάμπρου : Ὁ γέρος τοῦ Μοριᾶ, σ. 42.
Παροδίτου : Ἡ δίκη καὶ εἰς θάνατον καταδίκη τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, σ. 62.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

- Θωμᾶ Θωμοπούλου :** Αἱ τοιχογραφίαι τοῦ Μπουσκοραλέ, σ. 175.
Γεωργίου Σωτηριάδου : Ἀρχαῖος ἑλληνικὸς δίσκος, σ. 30.
Ἀλεξ. Φιλαδελφέως : Ἡ κεραμικὴ τέχνη καὶ τὰ εἰδώλια ἐν τῇ ἀρχαίῳ, 431.

ΔΙΑΦΟΡΑ

- Α. Ἀραβαντινοῦ :** Ὁ ἱατρός τῶν ἀρχαίων κωμικῶν καὶ τοῦ Ἀριστοφάνους, σ. 45, 82.

Ἐν Ἀθήναις Τυπογραφεῖον «Ἑστία» Κ. Μάιωνος καὶ Ν. Καργαδούρη.

- Θεοδώρου Βελιαντίου: Τα Μετόωρα, σ. 412.
 Σπ. Δε Βιάξη: Το πρώτον ἐν Ἑλλάδι Πανεπιστήμιον, σ. 438.
 Δημ. Γεωργιάδου Λογίου: † Ὁ Κρίσιμος ἐν Ἀθήναις, σ. 344.
 Χ. Α.: Κάμμεν Σύμβα, σ. 100.
 Νικία Δέλτα: Πλημμύρα Πηγείου, σ. 336.
 Δ. Κακλαμάνου: Ὁ Νεοϊδακιώτης εἰς τὴν τέχνην, σ. 59.
 Σ. Δοβέρδου: Ὁ Ράσκιν καὶ ἡ ἀγία Γραφή, σ. 266.
 Ἐμμ. Σ. Λυκοῦδης: Ἀπὸ Ὀλυμπίας εἰς τὸν ἐν Φιγαλείᾳ ναὸν τοῦ Ἐπικουρίου Ἀπόλλωνος, σ. 201, 257.
 Ἀλ. Μωραϊτίδου: Ἀπὸ τὸν Ἄθωρα, σ. 162.—Ἄλωνάρις, σ. 224.—Σὺν Ἐλθῆ δ' Ἀεσπίτης, σ. 292.—Ἀριστοειτική πανήγυρις, σ. 373.
 Ζ. Α. Παπαγιαννίου: Ραλλοῦ Κολοκοτρώνη, σ. 69.—Τὸ πέραςμα τῆς σημαίας, σ. 182.
 Πατρὸς Ἰωάννου Δοαζῶν: Ὁ θεῖος νόμος τῆς οἰκογενείας, σ. 25.
 Ν. Γ. Πολίτου: Τὸ Σκουφὶν τοῦ Βαρυπνᾶ, σ. 122.
 Κλέωνος Ραγκαβῆ: Οἱ δλυμνιακοὶ ἀγῶνες τὸ πάλαι καὶ νῦν, σ. 282.
 Κ. Α. Στραῦτς: Ἡ νεωτέρα ἀντίληψις τοῦ γυναικείου κάλλους, σ. 302.

- Γ. Β. Τσοκοπούλου: Ἡ πρώτη ἑλληνικὴ παράστασις ἐν Βουκουρεστίῳ, σ. 221.—Αἱ Ἀθηναϊκαὶ καλλιτεχνικαὶ τῆς παρελθούσης γενεᾶς, σ. 323, 378.
 Ἀγγέλου Φιλανθρωπίνου: Ἡ ἀστάθεια τῆς ἐκτιμῆσεως τῶν ποιητικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἔργων, σ. 32.—Ἐπιστολαὶ τοῦ Βίκτωρος Ὀγγῶ πρὸς τὴν μητρίν του, σ. 146, 185.—Ἡ κατάχρησις τῆς οὐκείων καὶ ἡ ψυχολογικὴ ἀνάλυσις, σ. 299.—Ὁ Τολοῦ καὶ ἡ τέχνη, σ. 341.—Ἡ οἰκογένεια εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ἰγν, σ. 421.
 Ἀγάθωνος Φιλῆ: Τὸ κόσμημα ἐν Γαλλίᾳ, σ. 384.
 Γ. Σ. Φραγκοῦδης: Ἡ Πάφος, σ. 24.

Ἐπιστολαί :

- Remy de Gourmont: Ἐπιστολὴ ἐκ Παρισίων, σ. 305.
 Philéas Lebesgue: Ὁ ζωγράφος Κωνσταντῖνος Παρθένος, σ. 229.

- Τὸ Δεκαπενθήμερον — Γράμματα, Τέχνη, Ἐπιστήμη, Πινακίδες, σ. 37, 74, 116, 157, 194, 235, 274, 310, 350, 385, 424.

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

- Α. Γαλιπῶ: Ἡ Βουκοπούλα, σ. 144.
 Γ. Γρατζιόζη: Ὁ Μεταλλευτής, σ. 249.
 Ν. Γόζη: Ἀγὼν πτήσεως τῶν πνευμάτων τῆς τέχνης, σ. 369.
 Θ. Θεοδοπούλου: Ἀρμονία, σ. 104, Ἐρημία, σ. 105.
 Γ. Ἰακωβίδου: Προτομὴ Ν. Δύτρα, σ. 451.
 Γ. Κλίμτ: Ἡ ἀγάπη, σ. 121.
 Γ. Κουστῆτ: Σκίτσος, σ. 247, Κρινοδάκτυλος, σ. 247, δ' Ὀχρὸς Ἄνθρωπος, σ. 248.
 Κρατζαῖζεν: Θ. Κολοκοτρώνης, σ. 63.
 Δὸς Σ. Λασκαρίδου: Δίσκος, σ. 57.
 Α. Λέφτς: Ὁρφεὺς καὶ Ἐδρυδίχη, σ. 280.
 Ἀρνέλδου Μπαϊκλιν: Αὐτοπροσωπογραφία, σ. 9, Παιγνίδι τῶν Κυμάτων, σ. 11, Ποίησις καὶ Ζωγραφικὴ, σ. 13, Θερινὴ Ἡμέρα, σ. 14, Ἠλόια παιδί, σ. 15, Νῆσοι τῶν Νεγκρῶν, σ. 16, Προσωπεῖον, σ. 16.
 Α. Μπαρτολομέ: Μνημεῖα εἰς τοὺς νεκρούς, σ. 297.
 Γ. Ν Ροίλου: Τὰ Δελέρια, σ. 404.
 Δάντε Γαβριήλ Ροσῆτ: Beata Beatrix, σ. 356.
 Κ. Παρθένου: Προσωπογραφία Δὸς Ε. Λασκαρίδου, σ. 216, Τοπίον Πράτηρ, σ. 217.
 Ε. Σαββίδου: Ὁ τυφλὸς ἐπαίτης, σ. 332.
 Γ. Σεγαντίνη: Αὐτοπροσωπογραφία.
 Λαζάρου Σώχου: Θ. Κολοκοτρώνης, σ. 44.
 Βενεδέτου Τσιβιλέτη: Κανάρης καὶ Πιπῖνος, σ. 184.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ

- Ριχάρδος Βάγνερ, σ. 392.
 Ἐρρίκος Ἐρβιγγ, σ. 90.
 Ἡ Κᾶ Ἑλένη Θεοτόκη, σ. 325.
 Θωμᾶς Θωμόπουλος, σ. 116.
 Ἰωακείμ Γ', Πατριάρχης Κων/πόλεως, σ. 161.
 Εὐγενία Καλλιμάχη, σ. 323.
 Ἰωάννης Κοκκίνης, σ. 353.
 Ἡ Κᾶ Στέλλα Κοκκίνη, σ. 353.
 Ραλλοῦ Κολοκοτρώνη, σ. 69.
 Κολλίτος Κολοκοτρώνης, σ. 70.
 Ἀνθὴ Κριεζῆ, σ. 378.
 Βίκτωρ Ὀγγῶ.
 Μαρία Κριεζῆ, σ. 379.
 Ἀνδρέας Λασκαράτος, σ. 319.
 Φωτεινὴ Μανρομιχάλη, σ. 324.
 Αἰκατερόνη Μπότσαρη, σ. 326.
 Ναθαναήλ, Μητροπολίτης Προόσης, σ. 119.
 Δὸς Κόριννα Παπαβιέρου, σ. 159.
 Κ. Παρθένος, σ. 229.
 Βαρονίς Πουοβάλδ, σ. 380.
 Ἡ Δὸς Κεκιλία Σαμανάδ, σ. 77.
 Βαρονίς Σότερβεργ, σ. 380.
 Ἡ Κᾶ Σταμπολοπούλου, σ. 379.
 Ἐλλεν Τέβερν, σ. 92.
 Ἡ Κᾶ Μολὲ Τρουφιέ, σ. 77.

- Ἀδέλα Φουσέ, σ.
 Γ. Φραγκοῦδης, σ. 38.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ

- Ἀρχαῖος ἑλληνικὸς δίσκος, σ. 31.
 Ἀνατολικὸν ἀέτωμα τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, σ. 202.
 Δυσμικὸν » » » » » 203.
 Ὁ ἐν Φιγαλείᾳ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, σ. 257.
 Αἴθουσα Φιγαλείας ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ, σ. 259, 260.

ΠΟΙΚΙΛΑΙ

- Πανελλήνιοι Ἀγῶνες: Δρόμος ταχύτητος 100 μέτρων, σ. 22, Πάλη 23, Ἀνακήρυξις τῶν νικητῶν, σ. 13.
 Σχολικοὶ Ἀγῶνες: Παράλασις Δημοτικῶν Σχολείων, σ. 29.
 Τὸ Πάσχα εἰς τοὺς Στρατιῶνας: Ἡ ἀφιξις τῶν βασιλέων, σ. 59.
 Κυπριακὴ Ἐκθεσις, σ. 35, 36, 71, 103.
 Μάιος, σύνθεσις Ζ. Φρυδά, σ. 41.

- Ἡ Περικεφαλαία τοῦ Κολοκοτρώνη, σ. 42.
 Ἀργυροῦς θώραξ Θ. Κολοκοτρώνη, σ. 68.
 Ἐπαμίδης Θ. Κολοκοτρώνη, σ. 68.
 Παλάσκες Θ. Κολοκοτρώνη, σ. 68.
 Μετάλλιον ἀναμνηστικὸν τῆς ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν ἐκπορθήσεως τοῦ Ναυπλίου, Ἄργους καὶ ἄλλων πόλεων τῆς Πελοποννήσου, σ. 73.
 Αὐτόματος φωτογονικὴ συσκευή Ἀστυλίνης, ὑπὸ Σπ. Γ. Κοκκίλη, σ. 75.
 Εἰκόνες ἐκ τῶν Κωμωδιῶν τοῦ Ἀριστοφάνους, ἐξ ἀρχ. ἀγγείων, σ. 81, 84, 85, 86, 131, 132, 133.
 Ὁ Ἐρβιγγ ὡς Ριχάρδος Γ', σ. 91.
 » » βασιλεὺς Ἀθῆν, σ. 93.
 » » Ἀρθούρος, σ. 95.
 Σύγχρονος Ἀθήναι: Λεωφόρος Ἀμαλίας, σ. 115.
 Ἡ πλημμύρα τοῦ Πηγείου κατὰ τὸ 1896, σ. 337.
 Ὁ Πηγεῖος, σ. 338.
 Αἱ Καρεαί, σ. 376.
 Μετεώρων, σ. 415.
 Βασιλαῖ, σ. 416.
 Τοιχογραφία Μπουσορεάλε, σ. 175—178.

ΔΙΠΛΗ ΖΩΗ

Πόσες φορές οι ενθύμησες, ποῦ ἦταν κι' αὐτὲς μιὰ μέρα
ζωὴ χειροπιαστὴ γιὰ μένα,
ἀπὸ τὴν υπερκόσμια πετοῦν σιμὰ μου σφαῖρα
καὶ μὲ τὴν τωρινὴ ζωὴ μου γίνοντ' ἕνα.

Καὶ ζῶ σὲν μέσα σ' ὄνειρο· κ' ἐνῶ περὶ γυρὰ μου
βουχάται τῆς ζωῆς τὸ κύμα,
δὲ ἀντιμετώζω πρόσωπα καὶ πράγματα μπροστά μου
κρυφὸ μὲ τίς ενθύμησες τὰ σφιγτοδένει νῆμα.

Ἐνας διαβάτης ἀγνωστος σὶ τὸ νοῦ μου πίσω φέρνει
γλυκεῖα μορφή πῶχῳ γνωρίσει
κι' ὅλα τὰ πράγματα στὴ φύσι·
ἐν ἄνθος ποῦ στὴ μοναξιά τὴν κεφαλὴ του γέρνει,

Σύννεφο ταξειδιάρικο σὶ τὸν γαλανὸν αἰθέρα,
ἕνας χορταριασμένος τοῖχος,
ἕνα σπιτάκι ἐξοχικὸ κατὰ τὰ ὄρη πέρα,
ἐσπερινῆς καμπάνας ἦχος,

Ὅλα γιὰ μένα εἶν' ὄνειρο, πῶχει πελάγου βάθος
ὅλα μυστήριον καὶ μαγεία!
Ὅλα γιὰ μένα εἶνε ζωὴ, κ' εἶνε χαρὰ καὶ πάθος,
γνωστοῦ καὶ ἀγνωστοῦ νοσταλγία!

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

ΚΥΝΟΜΥΟΜΑΧΙΑ

Εξ όλων τῶν πόλεων τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς, ὅπου ἔτυχε νὰ κατοικήσω, ἡ καθαρωτάτη εἶναι, ἡ τοῦλάχιστον ἦτο πρὸ ἡμίσεος αἰῶνος, πρὸ τῆς ἰταλικῆς δηλ. ἐνότητος καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος, ἡ Γένοβα πρωτεύουσα τῆς Λιγουρίας. Ἡ ἱστορία τῆς πόλεως ταύτης συνδέεται στενῶς μετὰ τῆς ἡμετέρας μεσαιωνικῆς. Οἱ Γενοβέζοι ὑπῆρξαν πιστοὶ σύμμαχοι τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου κατὰ τῶν Ἑνετῶν, καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον δυνάσται τῆς Χίου, ὅπου, ἂν ὑπάγῃς, ἀναγνώστα, δύνασαι νὰ συναντήσης ἐπιζῶντάς τινες ἀπογόνους τοῦ Ἰουστινιάνη καὶ τοῦ Γριμάλδη διατηροῦντας ἀκόμη τὰ οἰκόσημα, τὰ γενεαλογικὰ δένδρα καὶ τὴν πίστιν εἰς τὸν Πάπαν, κατ' οὐδὲν ὅμως ἄλλο διακρινόμενους ἀπὸ τῶν γειτόνων αὐτῶν, τῶν ὁποίων ἡ περιουσία περιορίζεται εἰς κτῆμα, οὐχὶ πολὺ μεγαλειότερον τῆς αἰθούσης χοροῦ τῶν ἀνακτόρων τοῦ βασιλέως Γεωργίου, ἀποδίδον κατ' ἔτος ἑκατοντάδας τινὰς πορτοκαλίων καὶ σακκιδίων ἀμυγδάλων.

Διὰ τὴν μοναδικὴν ἐν τούτοις καὶ ἀπαστρέπτουσαν τῆς Γενουῆς καθαριότητα ἐλάχιστα δαπανῶσι τὸ κράτος καὶ ἡ δημοχρῆτα, χάρις εἰς τὴν πρακτικωτάτην καὶ ἀξίαν μιμήσεως ἰδέαν ν' ἀναθέσῃ τὴν φροντίδα ταύτην εἰς τοὺς καταδίκους εἰς ἰσόβια ἢ πρόσκαιρα δεσμὰ. Τρεῖς τῆς ἡμέρας ἀντηγεῖ εἰς τὰς ὁδοὺς βαρὺς κρότος ἀλύσεων καὶ τροχῶν καὶ μετ' ὀλίγον ἐμφανίζεται μέγα κάρρον συρόμενον ὑπὸ εὐρώστων ἡμιόνων, τοῦτο δὲ παρακολουθοῦσιν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν δύο ἀστυνομικῶν κλητῆρων περὶ τοὺς εἰκοσιν ἀλυσίδετοι ἀνὰ ζεύγος δεσμῶται, οἱ μὲν ἐν ἐρυθροῖς, οἱ δὲ ἰσόβιοι ἐν κιτρίνῃ στολῇ, ὡπλισμένοι διὰ μακρῶν σαρώθρων, τὰ ὅποια δὲν διαφεύγει ἔγνος βορβόρου ἢ σκιά κονιορτοῦ, οὔτε κόπρισμα ἵππου, οὔτε ἀπόρριμμα σιγάρου, οὔτε τεμάχιον χαρτίου οὐδὲ καστάνου φλοιός, ὥστε μετὰ τὴν διέλευσιν τοῦ κάρρου δύναται ἡ ἐπιφάνεια τῶν ἀσπίλων πλακῶν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κάτοπτρον εἰς τὰς φιλαρέσκους διαδάτριαι. Πρὸς πλήρη ἐκτίμησιν τῆς μοναδικῆς ταύτης καθαριότητος ἐν μόνον δύναμαι νὰ προσθέσω, ὅτι εἰς ἐπισήμους τινὰς λιτανείας ἐπικρατεῖ ἡ συνήθεια νὰ βαίνωνται οἱ ἱερεῖς ἐκ τῶν παραθύρων διὰ

βροχῆς ῥόδων, κρίνων, ὑακίνθων καὶ γαρυφάλων, ἀλλὰ μετὰ τὸ τέλος τῆς τελετῆς σαρώνεται ἀμέσως καὶ ταῦτα θεωρούμενα ὡς εὐώδεις ἀκαθαρσίαι. Πολλάκις συνέβη νὰ ἐπιφοιτήσῃ εἰς τὸν νοῦν μου ὡς δνειρον καὶ ὄπτασία τῶν νεανικῶν μου χρόνων ἡ μαρμαρυγὴ τῶν γενουηνσιακῶν πλακῶν, ἐνῶ ἐπιπόνως ἀναρριχῶμαι εἰς τὸν ἀνήφορον τῆς ὁδοῦ Νικοδήμου, προσκόπτων ἀνὰ πᾶν βῆμα εἰς ζωντανὰς ἢ νεκρὰς ὄνιθας, εἰς λόφους κονιορτοῦ, εἰς πυραμίδας σκουπιδιῶν, εἰς ἀπόμαχα ὑποδήματα, εἰς φλοιούς καρπούζιων, εἰς μαύρους βύακας παρὰ τὸ πεζοδρόμιον ἢ ἐρυθροὺς πρὸ τῶν μακελλίων. Ἀλλὰ καὶ πολλάκις διερχόμενος τὴν ὁδὸν Ἀδριανοῦ καὶ βλέπων χάσκοντας εἰς τὸν ἐξώστην τοῦ Παλαιοῦ Στρατῶνος πλῆθος εὐρώστων δεσμοτῶν, ἀναλογίζομαι πόσον χρησιμωτέρα θὰ ἦτο ἡ καταδίκη αὐτῶν ὡς ἐν Γενουῇ εἰς καθαρισμὸν τῶν πεζοδρομίων. Οὐ μόνον δὲ εἰς ἀπολύμανσιν τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ εἰς σπουδαίαν ἐλάττωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγκλημάτων θὰ συνετέλει πιθανῶς τὸ θέαμα τῆς καθημερινῆς παρελάσεως ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν τῶν ἐμπροσθῶν τῆς οἰκίας Μελα, τῶν ληστῶν τοῦ ταμείου τῆς Λαμίας, τῶν ἀπίστων ταμιῶν καὶ ἄλλων μεγαλοσχημῶν ὁμοτέχων τῶν ἀλυσιδέτων, μετ' ἐρυθροῦ ἢ κιτρινοῦ σκούφου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ μεγάλης εἰς τὰς χεῖρας σκούπας.

Ἀπαραίτητος πρὸς διατήρησιν πόλεως καθαρῶς εἶναι ἡ ὑπαρξίς εἰς τινὰ ἀπόστασιν ἀπ' αὐτῆς ἀκαθάρτου προαστείου, προωρισμένου δηλ. εἰς πᾶσαν ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν καθαριότητα βιομηχανίαν. Μόνοι οἱ Ἀθηναῖοι στέργουσι νὰ ἔχωσιν ἀμέσους γείτονας χοιροτρόφους, βαφεῖς, ρακοσυλλέκτας, βουστάσια, βυρσοδεφεῖα καὶ ἐλαιοτριβεῖα. Πάντα ταῦτα ὡς καὶ τὰς ἀπεράντους αὐτῶν ἀποθήκας ἐλαίου, σάπωνος, τυροῦ, λίπους, τόνου καὶ παστοῦ κρέατος περιώρισαν οἱ Γενοβέζοι εἰς τὸ ἀπέχον ὅσον τὸ Φάληρον ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν χωρίον τοῦ Ἀγ. Πέτρου, καὶ ἔκτοτε ἡ πόλις αὐτῶν ἀπέβη ἐντελῶς ἄσμος κατὰ τὰ τρία τέταρτα τοῦ ἔτους, μόνον δὲ κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἀπόζει ἐκ τῆς ἀνθήσεως τῶν δεινροστοιχιῶν.

Οὐδ' ἦτο τοῦτο τὸ μόνον τῆς καθαριότητος πλεονέκτημα, ἀλλὰ καὶ ἡ βαθμιαία καὶ τελεία σχεδὸν ἔκλειψις τοῦ βδελυρωτάτου τῶν παρασί-

των, Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἡ Γένοβα εἶναι ἡ μόνη ἴσως ἐν Εὐρώπῃ πόλις, ἡ μὴ φιλοξενούσα ποντικούς. Οὗτοι ἦσαν πρότερον ἐκεῖ ἀναριθμητοὶ καὶ παμφάγοι. Κατὰ τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν ἔζων ἀκόμη γερόντισσαι διηγούμεναι περὶ τῆς θηριωδίας τῶν τετραπόδων τούτων πράγματα ἀπίστευτα καὶ φρικαλέα. Τὸ μέγεθος αὐτῶν ἦτο ὅσον μεγάλης γαλλῆς ἠρήμωσαν ὀλοκλήρους συνοικίας καὶ ἐκένωσαν τὰς ἀποθήκας τοῦ ναυτικοῦ ἐπιγιγον τοὺς γάτους κατεβρόχθιζον τὰς λαμπάδας τῶν ναῶν ἔτρωγον ἐν τῇ κοιτιδί αὐτῶν τὰ βρέφη ἀνέσκαπτον τοὺς τάφους, ὅπως φάγωσι καὶ τοὺς νεκρούς, τὴν δὲ ἠγουμένην τῆς μονῆς τῶν Καρμηλιτῶν ὁσίαν Ροζαλίαν ἔφαγον ἐν τῷ κελίῳ τῆς ζωντανῆς, ἐν ᾧ ἦτο βυθισμένη εἰς ἔκστασιν οὐρανίαν. Εἰς ταῦτα ἐδυσπίστουσι οἱ οὐδέποτε ὑπερβάντες τὰ τεῖχη τῆς πόλεως, ἀλλ' οἱ ἐγκύψαντες καὶ εἰς τῶν περιχώρων τὴν γεωγραφίαν κάλλιστα ἐγνώριζον ὅτι ὁ παρὰ τῶν γραιδίων ὑμνούμενος φοβερός καὶ γιγάντιος ποντικός δὲν ἦτο μυθώδης, οὐδὲ κἂν εὐρίσκειτο μακράν, ἀλλὰ ζῆ, βασιλεύει καὶ πληθύνεται εἰς ἐλαχίστην ἀπὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ἀπόστασιν, μεταναστεύσας ἀπὸ ἡμίσεος ἤδη αἰῶνος εἰς τὸν Ἅγιον Πέτρον μετὰ τῶν ἐκεῖ ἐξορισθέντων ζωοδαρτῶν καὶ ἀλλαντοποιῶν, μετὰ τῶν σφαγείων καὶ τῶν ἀποθηκῶν στοκοφίσου καὶ ἀλειμματοκηρίων. Ἐν δὲ τῷ νέφ αὐτῶν καταυλισμῶ τοσοῦτον, ὡς φαίνεται, ἠγχαριστήθησαν οἱ μετανάσται, ὥστε οὐδέποτε ὑπερέβαινον τὰ ὄρια αὐτοῦ, οὐδ' ἐπεχείρησαν ὡς οἱ Ἡρακλειδαὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ἔδραν, τὴν ἀπολέσασαν πᾶν δι' αὐτοὺς θελητρον, ἀφοῦ ἔγεινε καθαρὰ.

Δυσάρεστος βεβαίως ἦτο εἰς τοὺς κατοικοῦς τοῦ προαστείου ἡ ἐγκατάστασις τοιαύτης ἀποικίας, καὶ ζωηρὰ τὰ παράπονα κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς κυβερνήσεως νὰ συγκεντρώσῃ παρ' αὐτοῖς πᾶσας τὰς ρυπαρὰς βιομηχανίας, μεταβάλλουσα τὸ χωρίον τῶν εἰς κοπρῶνα τῆς πρωτεύουσας. Ἄν ὑπῆρχον τότε βουλευταί, ὅπως ὑποστηρίζωσιν αὐτὰ, θὰ ἐματαιούτο πιθανῶς τὸ σχέδιον τῆς ἀπολυμάνσεως τῆς Γενουῆς. Μὴ ὑπαρχόντων ὅμως τοιούτων, ἠδυνήθη νὰ ὑπερισχύσῃ τὸ κοινὸν συμφέρον κατὰ πάσης ἀντιδράσεως τῶν προσωπικῶν. Μετὰ ματαίας τινὰς ἀναφορὰς καὶ διαμαρτυρήσεις ἠναγκάσθησαν οἱ διαμαρτυρούμενοι νὰ ὑποταχθῶσιν, ἀναλαμβάνοντες νὰ συμβιβάσωσι τὴν ἀκαθαρσίαν, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας κατεδικάσθησαν νὰ ζῶσι, μετ' ἐπιμόχθων καὶ πολλάκις ματαίων ἀγῶνων πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς μάλιστα τῶν ποντικῶν.

Ἐν πρώτοις ἀντετάχθησαν κατ' αὐτῶν τὰ δραστικώτατα τῶν δηλητηρίων, ὁ φωσφόρος, ὁ στρυχνός, ἡ κανθαρίς καὶ τὸ ἀρσενικόν, καὶ αἱ παντὸς εἶδους καὶ πάσης ἐφευρέσεως μυάγραι. Ταῦτα ὅμως μόνον κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἀπεδείχθησαν κάπως χρήσιμα, τάχιστα δὲ ἐδιδάχθησαν τὰ πονηρὰ ζῶα νὰ δυσπιστῶσι πρὸς τὰ φαρμακερὰ καταπότια καὶ νὰ διαφεύγωσι τὰς τεχνικωτάτας παγίδας. Πρὸ πάντων δὲ ἀπέτυχον κατὰ τὸν ἀγῶνα τούτον τὰ ἀντιταχθέντα εἰς αὐτοὺς παντοῖα εἶδη γάτων, οὐ μόνον τῶν ἐντοπίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδρᾶ δαπάνη εἰσαχθέντων ἀνδρειοτάτων τῆς Ἀγκύρας, τῆς Ἰσπανίας, τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Περσίας. Πλείστους ἐκ τούτων ἐπιζῆσαν καὶ τοὺς λοιποὺς ἔτρεψαν εἰς ἐπαίσχυντον φυγὴν, μετ' ὀλίγον δὲ ἀπέβη ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἀπὸ κνηγουμένων μετεβλήθησαν εἰς φοβεροὺς γατοδιώκτας οἱ ποντικοί.

Ταῦτα δύναται νὰ φανῶσιν ἀπίστευτα εἰς μόνους τοὺς τελείως στερομένους ἱστορικῶν γνώσεων, ἀλλ' οἱ παρακολούθησαντες τὰς ἀπὸ τῶν μέσων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων πολιτικῶν ἐπαναστάσεις τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου κάλλιστα γνωρίζουσιν, ὅτι ἡ ἱστορία τῶν ποντικῶν συνδέεται ἀναποσπάστως πρὸς τὰς εἰσβολὰς τῶν ἐξ Ἄρκτου καὶ Ἀνατολῶν βαρβάρων, τῶν Σκανδιναβῶν, τῶν Γότθων, τῶν Ἑρούλων, τῶν Βανδάλων, τῶν Οὐνῶν, τῶν Ἀβάρων, τῶν Μογγόλων καὶ τῶν Τατάρων. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας καὶ Ῥωμαῖοι ἐγνώριζον μόνον τὸν μικρὸν καὶ ἡμερον μῦν, ὅστις ἔχει πρὸς τὸν ἔπειτα ἐπιδραμόντα δεκαπλάσιον τὸ μέγεθος καὶ ἑκατονταπλάσιον κατὰ τὴν κακουργίαν βάρβαρον ποντικόν, ὡς ἡ γαλῆ πρὸς τὴν τίγγριν καὶ ὡς πρὸς τὸν κροκόδειλον ἢ ἀθῶα σάυρα. Ἐκάστη ἀπὸ τοῦ Ἀττίλα καὶ τοῦ Γελιμέρου μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων εἰσβολὴ συναδεύετο ὑπὸ εἰσβολῶν τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν γένους τρακτικῶν τετραπόδων, τὰ ὅποια δυστυχῶς δὲν συναπῆρχοντο μετὰ τῶν ἐπιδρομῶν, ἀλλ' ἐνέμενον εἰς τὴν κατακτηθεῖσαν χώραν, μέχρις οὐ ἐπήρχετο νέα εἰσβολὴ ἄλλου ἰσχυροτέρου γένους, οἵτινες διεδέχοντο καὶ ἔτρωγον τοὺς προκατόχους. Πρώτη μνημονεύεται ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἡ τῶν Νορβηγῶν, οἵτινες διαπλεύσαντες τὴν Βαλτικὴν ἐπὶ τῶν πλοίων, τῶν Νορμανδῶν καὶ Δανῶν πειρατῶν ἀπέβησαν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἐκείθεν ἐπεξετάθησαν ἐφ' ὅλης τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τῶν πάγων τῆς Σικωτίας μέχρι τῶν ἰσπανικῶν παραλίων. Οὗτοι ἦσαν, ὡς φαίνεται, σιδηρόχροοι καὶ ὠνομάσθησαν ἐκ τούτου ὑπὸ τῶν λογίων

χρονογράφων Ἡφαιστοί, ἢ λατινιστὶ Vulcani. Τοὺς Ἡφαιστους ἐφαγον καὶ διεδέχθησαν οἱ ἔπειτα εἰσορμήσαντες κατόπιν τῶν Οὐνῶν τεφρόχροοι Ἀσιῆται. Τοὺς ἐπανακάμπτοντας εἰς τὰς ἐστίας στρατοῦ τῶν Σταυροφόρων παρηκολούθησαν ἀπειράριθμα πλήθη ποντικῶν, ἰδρυσάντων νέαν ἐν Εὐρώπῃ δυναστείαν, καταλυθεῖσαν ἤτοι φαγωθεῖσαν μετὰ δύο αἰῶνας ὑπὸ τῶν καὶ πάλιν ἐκ τῆς Βαλτικῆς ἐπελθόντων. Ἄλλ' ἀνιαρὸν θὰ ἦτο νὰ παρακολουθῶ κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν πάντας ταύτας τὰς ἐπιδρομὰς καὶ ἀλληλοφαγίας. Παραπέμπων λοιπὸν τοὺς ὄρεγομένους εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ Λατίνους χρονογράφους καὶ συναξαριστάς, περιορίζομαι νὰ μνημονεύσω τὴν φοβερωτάτην πασῶν καὶ σχεδὸν σύγχρονον τελευταίαν. Περί τὸ ἔτος 1725 σειρὰ ἀλλεπαλλήλων καταστρεπτικῶν σεισμῶν διέσεισαν πᾶσαν τὴν παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν χώραν, ὀρύξαντες βαθύτατα εἰς τὰς πέριξ πεδιάδας χάσματα. Ἐκ τῶν βαρῶν τούτων ἀνεπύθησαν ἀναρίθμητα σμήνη ποντικῶν, οἷτινες ὑπερβάντες τὸν Βόλγαν, εἴτε νηχόμενοι εἴτε ἐπὶ ἀλιευτικῶν πλοίων, ἐτράπησαν ἔπειτα πρὸς δυσμὰς. Ἐκτοτε οὐδέποτε ἐστέρησε τὸ ρεῦμα τῆς εἰσβολῆς, οὐδ' ἐπαύσαν αἱ ἄβυσσοι τῆς Παρακασπίας ἐρευγόμεναι μυριάδας κακοποιῶν τετραπόδων. Ἡ παρ' αὐτῶν κατάκτησις τῆς Εὐρώπης συνετελέσθη μετὰ ταχύτητος ναπολεονταίου καὶ ταύτην διεδέχθη ἡ πανωλεθρία τῶν προκατόχων. Ἐν Σουηδίᾳ, Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ, Οὐγγαρίᾳ, Πολωνίᾳ, Ἰταλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ, ἀπὸ τῆς Ἰρκανείας θαλάσσης μέχρι τῶν ὄχθων τοῦ Ἀτλαντικοῦ, οἱ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐπικρατήσαντες Ἡφαιστοί, οἱ φαιοί, οἱ τεφροί, Σκανδιναυοί, Σταυροφόροι καὶ πάντα τὰ λοιπὰ γένη κατεπόθησαν ὑπὸ τῶν ἐπηλύδων καὶ κατήντησαν ἤδη τόσον σπάνιοι, ὥστε ἀγοράζουσι τοὺς ἐπιζῶντας τὰ Μουσεῖα. Πρὸς σωτηρίαν ἀπὸ βεβαίου ὀλέθρου τῶν ἄλλων ἐπὶ τῆς γῆς ἐμφύχων ἠυδόκησεν ἡ Θεῖα Πρόνοια νὰ καταστήσῃ πάντα τὰ εἶδη τῶν ποντικῶν ποντικοφάγα, ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο ἦτο κάλλιον τῶν παρακασπίων ἢ Μοσχοβιτῶν ὀπλισμένον πρὸς τοιαύτην θανάσιμον πάλην. Τὸ μῆκος αὐτῶν, συμπεριλαμβανομένης τῆς οὐρᾶς, φθάνει ἐνίοτε τὰ τεσσαράκοντα ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου, ἤτοι τὸ σύνθησις τῆς γαλλῆς¹, ἀνάλογος δὲ τοῦ ἀναστή-

¹ Τοιοῦτους ἐν Ἑλλάδι γιγαντείους ποντικούς ἐτυχεν ἀπαξ νὰ ἴδω ἐν Σύρῳ κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ὑπογείου ὄχετος ἐν τοῖς θεμελίσις ἡρειπωμένης οἰκίας. Οἱ Συριανοὶ ὀνομάζουσι τούτους *νυφίτσας*, φαίνονται δὲ ἀντιστοιχοῦντες εἰς τοὺς παρὰ τοῖς Γάλλοις λεγο-

ματος εἶναι τὸ θράσος καὶ ἡ θηριωδία. Πλὴν τούτου ὑπερβαίνουσι πάντας τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν πολυτοκίαν. Κατ' ἐξαιρέσειν τῶν λοιπῶν ζῶων ἔχουσι κοινὸν πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι δὲν ὑπάρχει δι' αὐτοὺς ὀρισμένη ἐποχὴ ἐρώτων, ἀλλ' ἐρωτεύονται καὶ πληθύνονται κατὰ πᾶσαν ὥραν, τρίς δὲ ἢ τετράκις τοῦ ἔτους γεννᾷ ἢ Μοσχοβίτισσα οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν δεκαπέντε τέκνων. Ὁ μόνος περιορισμὸς τοῦ φοβεροῦ τούτου πολυπλασιασμοῦ ἐγκρίεται ἐν τῇ διαφθορᾷ τῶν ἡθῶν καὶ τῇ τελείᾳ παρὰ τοῖς ζώοις τούτοις ἔλλειψι συγγενικοῦ φίλτρου. Αἱ μητέρες ἐν ἔλλειψι ἄλλης τροφῆς τρώγουσι τὰ ἴδια τέκνα, ταῦτα δὲ τοὺς γηράσαντας γονεῖς, ἀπαράλλακτως ὡς ἐπραττον κατὰ τὸν Ἡρόδοτον οἱ πρόγονοι τῶν παρακασπίων Μοσχοβιτῶν ἀρχαῖοι Μασαγέται.

Εἰς τὰς ἱστορικὰς ταύτας λεπτομερείας ἠναγκάσθη νὰ ἐνδιατρίψω, ὅπως μὴ φανῶσιν ἀπίθανα ὅσα ἀπομένουσι νὰ διηγηθῶ. Πρέπει δὲ καὶ νὰ προσθέσω, ὅτι περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἤρχιζεν εἰσαγόμενος παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς ἐξ Ἀγγλίας ὁ νεωτέρισμός ν' ἀντιταχθῆ ἀντὶ τοῦ γάτου ὁ σκύλος κατὰ τῆς ὀγκουμένης πλημμύρας τῶν τρισεγγίστων ποντικῶν. Εἰς τὸ κινήγιον τοῦτο ἐπετύγχανε πρὸ πάντων μιγὰς τις γενεὰ ἔλκουσα τὴν καταγωγὴν ἐκ τῶν ἐρώτων Ἀγγλίδος βουλδογίσσης μετὰ τοῦ ἰθαγενοῦς μολοσσοῦ τῶν Ἀπεννίνων. Τὰ φοβερὰ ταῦτα ζῶα ἔκαλοῦντο Ἀρλεκίνοι ἐκ τοῦ ὁμοιάζοντος τὸ προσωπεῖον Ἀρλεκίνου μαύρου αὐτῶν ῥυγχος καί, πρὶν ἢ χρησιμοποιηθῶσιν ὡς μυοκτόνοι, ἐξετέλουν καθήκοντα οἷα τὰ τῶν ἀρχαίων μονομάχων ἐν τῷ ῥωμαικῷ ἀμφιθεάτρῳ, σπαράσσοντες ἀλλήλους κατὰ τὰς πανηγύρεις πρὸς διασκέδασιν τοῦ πλήθους, ἢ καὶ παλαιότες κατὰ ταύρων.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶχα τὸ μέγα εὐτύχημα νὰ εἶμαι δεκαπενταέτης καὶ τὸ οὐχὶ μικρότερον νὰ

μένους *Surmulots* ἢ *rats de Montfaucon*, κατὰ τινας ὅμως παρ' ἡμῖν λογίους ἢ *Nyphitsa* ἀνήκει εἰς ἄλλο συγγενὲς εἶδος. Πρὸ τριακονταετίας περίπου ἀντήχει τὴν νύκτα ἐν τῇ ἐπὶ τῆς λεωφόρου Ἀμαλίας οἰκίᾳ τοῦ ἀοιδίμου Δ. Μαυροκορδάτου ἀνεξήγητος θόρυβος, τὸν ὁποῖον ἀπέδιδον αἱ γραιαὶ γειτόνισσαι εἰς ἐπιφοιτήσεις βρυκολάκων καὶ ἐθεώρουν τὴν οἰκίαν ὡς *στοιχειωμένην*, τοῦτο δὲ συνετέλεσε ν' ἀπομακρύνῃ τοὺς ἐνοικιαστὰς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ κληρονόμου ἐπισκευῆν ἀνεκαλύφθησαν ἐν ὑπογείῳ ὄχετῳ οἱ τὰρᾶσσοντες τὸν ὕπνον τῶν κοιμωμένων θορυβοποιοί, οἷτινες οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ τεραστίου μεγέθους ποντικοί.

κατοικῶ τέσσαρας κατ' ἔτος μῆνας ἐξοχικὴν οἰκίαν περικυκλουμένην ὑπὸ μικροῦ δάσους γηραλέων καστανεῶν, τοῦ ὠραιότατου τῶν δένδρων εἴτε ὅταν ἀνθῆ τὴν ἀνοιξίν, εἴτε ὅταν κύπτωσιν οἱ κλάδοι τοῦ ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ φθινοπωρινοῦ καρποῦ. Ὁ Ὀκτώβριος ἐπλησίαζεν εἰς τὴν λῆξιν, ὁ καιρὸς ἦτο ψυχρὸς καὶ εἰς τὴν ἐστίαν ἐσπινθῆριζεν ἢ πρώτη τοῦ ἔτους ἐκ ξηρῶν κλημάτων πυρά, ὅτε ἀντήχησεν ὁ κῶδων τῆς ἐξωθύρας καὶ εὐθὺς ἔπειτα ἐπὶ τῆς κλίμακος βαρὺ πάτημα μετὰ κλαγγῆς σπάθης ἐπὶ τῶν λιθίνων βαθμιδῶν. Ὁ ἀπροσδόκητος ἐπισιέπτης ἦτο γιγαντεῖος ὑπαξιωματικὸς τῶν Καραβινιέρων, ὅστις χαιρετίσας εὐγενέστατα παρουσίασεν ἡμῖν διαταγὴν τοῦ φρουραρχείου, «ὅπως χορηγήσωμεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας κατάλυμα εἰς τὸν ἀποσπασματάρχη Ταραβόκιαν, ἐκτελοῦντα μεταβατικὴν ὑπηρεσίαν». Αἱ τοιαῦται φιλοξενίαι ἐπεβάλλοντο συνεχῶς εἰς τοὺς κατοικοῦντας μεμονωμένας ἐξοχικὰς ἐπαύσεις, ἀλλ' εἰς οὐδένα ἐπροξένουν ἀνισυχίαν ἢ τρόμον, ὡς εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐπαρχίας ἢ διαβάσεις τῶν πρὸς καταδίωξιν τῆς ληστείας μεταβατικῶν ἀποσπασμάτων, ἢ τρέπουσα εἰς φυγὴν ἀθρόους τοὺς χωρικοὺς ἐκ τοῦ φόβου τῆς παροιμιώδους Κοταπίττας. Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸ ἐπίλεκτον σῶμα τῶν Καραβινιέρων ἐφημιζόντο ὡς εὐγενέστατοι ἐσέβοντο τῶν ξενιζόντων τὰς δρόνθας καὶ δὲν ἠσπάζοντο ἀνευ τῆς ἀδείας τῶν τὰς γυναῖκας. Οἱ ὑπαξιωματικοὶ ἦσαν πάντες ἐγγράμματοι, ἀν καὶ οὐδεὶς πτυχιούχος τοῦ Πανεπιστημίου, διότι ἡ Ἰταλία δὲν ἠτύχει, ὡς ἡ Ἑλλάς, νὰ ἔχῃ τσαούτην πληθώραν διδασκόντων, ὥστε νὰ ψηφίσῃ νόμον περὶ ἀπονομῆς εἰς αὐτοὺς θέσεων ὑπνωμοταρχῶν καὶ ὑπαστυνόμων. Πάντες ἐγνώριζον ἀνάγνωσιν, γραφὴν, τὰ τέσσαρα πάθη τῆς ἀριθμητικῆς καὶ τοὺς πρώτους κανόνας τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς, νὰ μὴ μεταχειρίζονται δηλ. οὔτε τοὺς δακτύλους ὡς ῥινόμακτρα οὐδὲ τοὺς γρόνθους ὡς ἐπιχειρήματα ἐπὶ τῆς βράχως τῶν φορολογουμένων. Ὁ δὲ παρ' ἡμῶν ξενιζόμενος ἦτο καὶ κατὰ τι λογιώτερος. Περιποιούμενος ἡμᾶς ὡς Ἑλληνας ἐθεώρησε πρόπον νὰ μᾶς πληροφορήσῃ, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἦτο τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐνδοξὸν ἔθνος, πατρίς ἐξόχου ποιητοῦ καλουμένου Ὀμήρου, ὑμνήσαντος τὰ κατορθώματα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἀκριβέστεραι ὅμως ἦσαν αἱ γνώσεις του περὶ ἄλλα χρησιμώτερα πράγματα, τὰ ὅποια εὐηρεστήθη κατὰ τὴν διαμονὴν του νὰ μὲ διδάξῃ, τὴν διὰ κατόπτρου προσέλκυσιν τῶν κορυδαλλῶν, τὴν διάκρισιν τῶν φαγωσίμων ἀπὸ φαρμακερῶν ἀματιῶν, τὴν εἰς τὰ κοιλώματα τῶν κουφοκαστα-

νεῶν σύλληψιν τῶν γλαυκῶν καὶ τὴν κατασκευὴν παγίδων πρὸς ἄγραν τῶν κουνελλίων. Ἄλλ' ἡ μεγίστη τοῦ ἀγαθοῦ χωροφύλακος πρὸς ἐμὲ χάρις ἦτο νὰ μὲ προσκαλέσῃ εἰς τὸ δραματικώτατον τῶν ὅσα ἔτυχε νὰ ἴδω θεαμάτων, εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ σχεδιασθεῖσαν μεγάλην ποντικῶν κυνηγεσίαν. Αὕτη ἐμελλε νὰ διεξαχθῆ τὴν προσεχῆ Κυριακῇ κατὰ παράκλησιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ὑπὸ τὴν στρατηγίαν τοῦ φίλου μου ἐνωμοτάρχου, συνοδευομένου ὑπὸ τῆς ἡμιλοχίας του καὶ ἐπικουρίας χωρικῶν. Πλὴν ἐμοῦ εἶχον προσκληθῆ οἱ συντάκται δύο ἢ τριῶν ἐφημερίδων καὶ νέος τις ποιητής, ὅπως περιγράψωσι καὶ ὑμνήσωσι πεζῶς καὶ ἐμμέτρως τὸ ἀξιωματικὸν γεγονός. Τόπος συναθροίσεως εἶχεν ὀρίσθῃ ἡ μικρὰ πλατεῖα τοῦ Ἁγ. Πέτρου, ἢ ὀλίγον ἀπέχουσα ἀπὸ τοῦ σφαγείου τῶν ἵππων, καὶ ὥρα ἡ τετάρτη τῆς πρωίας, ἢ συνήθης πρὸς τοιαύτας κυνηγεσίας. Περιττὸν δὲ εἶναι νὰ προσθέσω, ὅτι ἐπεκράτει ἀκόμη τὸ βαθύ σκότος ἀσελήνου καὶ ὀμιχλώδους φθινοπωρινῆς νυκτός, τὴν δὲ πορείαν ἡμῶν ἐφώτιζον χωρικοὶ κρατοῦντες μεγάλας ἐκπίσης λαμπάδας. Τούτους ἠκολούθουν περὶ τοὺς τριάκοντα Καραβινιέροι, φέροντες πλὴν τῆς σπάθης βαρεῖαν ῥάβδον καὶ σύροντες ἑκαστος διὰ λωρίου ζεύγος τῶν ἀνωτέρω περιγραφέντων φοβερῶν μανδροσκύλων. Οὕτω βαδίζοντες ἐν σιωπῇ ὁμοιάζομεν συνωμότας. Ἡ νύξ καὶ τὸ κόκκινον φῶς τῶν δάδων μετέδιδον εἰς τὴν παράταξιν ἡμῶν χροιάν Κατλιναϊκὴν. Ἐφ' ὅσον ἐπλησίαζομεν πρὸς τὰ σφαγεῖα, τὸ ἔδαφος νοτισθὲν ἐκ τῆς προσφάτου βροχῆς καθίστατο σπογγώδεστερον. Ὁ πιτυλίζων ἡμᾶς βόρβορος εἶχε τὴν ρευστότητα τοῦ ὕδατος καὶ τὸ ὕδωρ τὴν πυκνότητα τοῦ βορβόρου. Αὐτὸς δὲ ὁ ἀήρ ἐφαίνετο πυκνωθεὶς ἐκ τῶν παντοίων πνιγρῶν ἀναθυμιάσεων, καὶ ὅπως δυνήθη τις ν' ἀναπνεύσῃ ἠναγκάζετο νὰ φράξῃ τὴν μύτην.

Ἐπὶ τέλους ἐφθάσαμεν πρὸ χαμηλοῦ τινος περιτειχίσματος, ἐφ' οὗ στηρίξαντες κλίμακα ἀνήλθομεν καὶ ἐκαθίσταμεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ τοῖχου. Οὗτος περιέφρασεν ἰκανῶς ευρύχωρον κυκλικὸν περίπου χώρον, εἶδος τι ἀμφιθεάτρου, τοῦ ὁποῖου τὸ πλακόστρωτον ἔδαφος διετέμενετο δι' αὐλακίων ἀποληγόντων εἰς κικλίδοφράκτους πρὸς ἐκροήν τοῦ αἵματος ὀπᾶς. Ὁ τόπος οὗτος ἐχρησίμευε πρὸς σφάζιμον καὶ ἐκδορᾶν τῶν ἵππων, ὡς ὑπεδείκνυν ὁ ἐν γωνίᾳ τινὶ σωρὸς κρᾶνίων. Οἱ ἵπποι δὲν ἐθεωροῦντο ἀκόμη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀνήκοντες εἰς τὸ γένος τῶν φαγωσίμων, ἀλλ' ἐν τούτοις ἀντὶ νὰ γείνωσι συνταξιούχοι ἐσπάζοντο οἱ γηράσαντες πρὸς ἀμοιβὴν

τῶν μακρῶν αὐτῶν ἐκδουλεύσεων εἰς τὸ ἀχάριστον ἀνθρώπινον γένος. Νεκρὸς ἵππος ἐμελλε νὰ πρωταγωνιστήσῃ κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς νυκτὸς ἐκείνης, οὐδ' ἐβράδυνε νὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, συρόμενος διὰ σχοινίων μέχρι τοῦ κέντρου τοῦ ἀμφιθεάτρου ὑπὸ τεσσάρων τῶν συνοδούντων ἡμᾶς χωρικῶν. Οὗτοι ἔσπευσαν νὰ κλείσωσι τὸ δρύφακτον, δι' οὗ εἶχεν εἰσαχθῆ τὸ πτώμα, συγχρόνως δὲ ν' ἀνοίξωσι τὰς ὀπὰς τοῦ τοίχου, δι' οὗ ἐμελλον νὰ εἰσπηδήσωσιν εἰς τὸ στάδιον οἱ ἀναμενόμενοι ἵπποφάγοι, ἐλκυόμενοι ὑπὸ τῆς ὀσμῆς τοῦ παρατεθέντος αὐτοῖς μεγαλοπρεποῦς συμποσίου. Οἱ πρῶτοι ἐμφανισθέντες ποντικοὶ ἦσαν ἐν ἀρχῇ ὀλίγοι καὶ ἐφαίνοντο δυσπιστοῦντες καὶ κάπως δειλοί. Ἄλλ' οὗτοι ἦσαν ἀπλοὶ πρόσκοποι ἀποσπασθέντες πρὸς κατόπτεισιν τοῦ ἐδάφους. Ἡ ἐκθεσις αὐτῶν ὑπῆρξεν, ὡς φαίνεται, ἐνθαρρυντική. Μετ' ὀλίγον ἐξώρμησαν ἐκ πάσης ἀνοιχθείσης ὀπῆς καὶ ἐξ ἄλλων πιθανῶς ὑπογείων ὀχετῶν, διότι ἐφαίνοντο ὡς ἀναδύμεναι ἐκ τῆς γῆς, πυκναὶ φάλαγγες τρωτικῶν τετραπόδων. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι, ὅτι ἐφ' ὅσον ἠῤῥξανεν ὁ ἀριθμὸς ἐφαίνετο συναυξάνων καὶ τὸ μέγεθος αὐτῶν. Ἐνῶ οἱ πρῶτοι εἰσελάσαντες ἠδύναντο νὰ θεωρηθῶσιν ὡς μεγάλοι μόνον ποντικοί, τὸ ἀνάστημα πλείστων ἐκ τῶν ἤδη εἰσορμῶντων δὲν ἐφαίνετο κατώτερον τοῦ τῶν γάτων. Μετὰ τινα δὲ λεπτὰ ὀλόκληρος ἀνευ τοῦ ἐλαχίστου κενοῦ ἢ ἐπιφάνεια τοῦ εὐρυτάτου ἐκείνου περιβόλου ἐκαλύπτετο ὑπὸ ἐμφύχου καὶ ἀεικινήτου τάπητος παρδαλοχρόου, διότι τὰ ζῶα ταῦτα διεκρίνοντο οὐ μόνον διὰ τοῦ ἀναστήματος ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ χρώματος τῆν ποικιλίαν. Ὑπῆρχον ποντικοὶ οὐλομαυροὶ, καστανοί, ξανθοί, ὀφρνοί, μολυβδόχροοι καὶ τινες λευκοί, ἴσως ἐκ τῶν γηρατειῶν.

Ὁ νεκρὸς τοῦ ἵππου δὲν ἐφαίνετο πλέον. Ἐκεῖ ὅπου ἐκειτο, οὐδὲν ἄλλο ἐβλεπέ τις ἢ πυκνότερον σωρὸν ποντικῶν ἔχοντα περίπου τοῦ πτώματος τὸ σχῆμα. Ἐκ τοῦ σωροῦ τούτου ἀνήρχετο παράδοξός τις ἦχος ὁμοιάζων τὸν κροταλισμὸν τῶν πειρουνίων καὶ τῶν σιαγόνων κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος ἐν τῇ αἰθούσῃ πολυανθρώπου ξενοδοχείου. Τὸ συμπόσιον διήρκει ἀπὸ μιᾶς ἤδη ὥρας. Ἄλλ' ἡμεῖς οὐδὲν ἄλλο ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν πλὴν τοῦ ἀμόρφου, ἀεικινήτου καὶ ἀνά πάσαν στιγμὴν ὀγκουμένου ἐκείνου σωροῦ. Οὐδ' ἔπαυσαν νὰ προσέρχωνται πανταχόθεν νέα ἀδηφάγα σῆμνη. Οἱ καταφθάνοντες ἀνέβαινον καὶ ἔτρεχον ἐπὶ τῆς ῥάχεως ἀλλήλων καὶ ἐπὶ τούτων ἄλλοι. Ὁ ζωντανὸς ἐκεῖνος τάπητος ὁμοιάζεν ἤδη πρὸς τὰ νῶτα τρικυμιώδους θαλάσσης.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐρρίφθησαν κατὰ διαταγὴν τοῦ ἀρχηγοῦ τρεῖς ἀνημμένοι δαδες ἐπὶ τοῦ ἀποκρύπτου τὸ πτώμα σωροῦ καὶ ἡ ζέουσα ῥητίνη ἔσταξεν ἐπὶ τῶν δαιτυμόνων. Περὶ αὐτὴν ἐσχηματίσθη τότε εὐρεία ὀπὴ καὶ εἰς τὸ βάθος τοῦ λάκκου διεκρίνονεν οὐχὶ πτώμα ἵππου, διότι οὗτος εἶχε φαγωθῆ ὀλόκληρος, μὴ ἐξαιρουμένων τοῦ δέρματος καὶ τῶν σπλάγγων, ἀλλ' ἄσαρκον ἤδη καὶ λευκάζοντα σκελετόν. Ἐντὸς τῆς κοιλότητος αὐτοῦ ἀπέμενον ἐν τούτοις σκληροτράχηλοί τινες συμποσιασταί, μὴ πεισθέντες οὐδ' ὑπὸ τῆς βροχῆς πυρὸς νὰ ἐγερωθῶσι τῆς τραπέζης.

Καιρὸς ἦτο ἤδη νὰ ἐπιδείξωσι τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν οἱ σκύλοι. Οὗτοι ἀνυπομόνουν πρὸ πολλοῦ, ὠρύνοντο, ἠνωρθοῦντο καὶ ἔσειον τοὺς ἱμάντας μετὰ τσοαύτης ὀρμῆς, ὡστε ἐκινδύνουν νὰ παρασυρθῶσιν οἱ κρατοῦντες αὐτοὺς ἄνδρες. Ὅτε ἀπελύθησαν ἐπὶ τέλους, δὲν ἀνέμειναν νὰ ἀνοιχθῆ αὐτοῖς ἡ πύλη τοῦ ἀμφιθεάτρου, ἀλλὰ κατεκυλίσθησαν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ τοίχου εἰς τὴν παλαίστραν ὡς καταρράκτης οἱ ἐξήκοντα μολοσσοί, καὶ ἤρχισεν ἀξία ἐπικῆς ἀνυμνήσεως ποντικοσφαγῆ. Φοβερὰ ἦτο ἡ μανία καὶ ἄσβεστος ἡ δίψα αἵματος τῶν σκύλων. Ἐδακνον, ἐπνιγον, ἐσπάρασσον καὶ ἐσκόρπιζον περὶ αὐτοὺς ἑκατοντάδας σπαιρόντων πτωμάτων. Τοῦτο διήρκεσεν ἐπὶ δέκα περίπου λεπτά, κατὰ τὰ ὅποια ἀσφαλῆς ἐφαίνετο ἡ ἐκθεσις τοῦ ἀγῶνος. Τί ὅμως ἦσαν ἑκατοντάδες τινὲς νεκρῶν, ἐνῶ εἰς μυριάδας ἀνήρχοντο οἱ περικυκλοῦντες αὐτοὺς ἐχθροί; Μετ' ὀλίγον ἀντήχησαν γαυγύσματα, ὁμοιάζοντα μᾶλλον πρὸς γοερὸν παράπνον ἢ ἀλαλαγμὸν θριάμβου. Οἱ ποντικοὶ συνελθόντες ἐκ τῆς ἐκπλήξεως ἤρχίζον ἤδη ν' ἀμύνωνται κρατερῶς, ἀναρριχώμενοι καὶ προσηλούμενοι ὡς βδέλλαι ἐπὶ τῶν νῶτων τῶν μολοσσῶν, οἵτινες ἐξηκολούθουν μὲν νὰ σπαράττωσι τοὺς περὶ αὐτοὺς, ἀλλὰ μάτην ἠγωνίζοντο ν' ἀποτινάξωσι τοὺς ἐπικαθημένους. Ὀλόκληρον τὸ σῶμα τινῶν ἐκ τῶν σκύλων ἐκαλύπτετο ὑπὸ ποντικῶν ὡς πρὸ μικροῦ ὁ νεκρὸς τοῦ ἵππου, καὶ ἄδηλος ἀπέβαινε ἡ ἐκθεσις τῆς μάχης. Ἀνδρεῖοι μὲν καὶ ρωμαλέοι ἦσαν οἱ βουλδόγοι, ἀλλὰ καὶ πολὺ ὀλιγώτεροι τῶν ἐν Θερμοπύλαις συντρόφων τοῦ Λεωνίδα κατὰ τῶν ἀμετρήτων περσικῶν σπιφῶν. Ὅπως λοιπὸν μὴ πέσωσιν οὗτοι ἔστω καὶ ἐνδόξως ὑπὸ τοὺς ὀδόντας τῶν ποντικῶν, κατεπίγουσα ἦτο ἡ ταχίστη παροχὴ εἰς αὐτοὺς ἐπικουρίας. Ἀνοίξαντες τότε τὴν μεγάλην πύλην εἰσώρμησαν ἄθροοι εἰς τὴν παλαίστραν οἱ Καραβινιέροι μετὰ τῆς ἐφεδρείας τῶν χωρικῶν. Τρεῖς ἢ τέσσαρες μόνον ἐξ αὐτῶν ἐγύμνωσαν τὴν σπάθην,

ἀλλ' οἱ πλείστοι ἐπροτίμησαν ὡς ὄπλον τὰς μακρὰς καὶ βαρείας ράβδους. Ταύτας μετεχειρίζοντο ὡς κατὰ τὸ ἀλώνισμα τοῦ σίτου οἱ γεωργοί. Ἐκάστη τῆς ράβδου καταφορὰ ἀνετίνασεν εἰς τὸν ἀέρα ὀλόκληρον ὄμμαθὸν ποντικῶν καὶ ἐξ ἴσου δραστηρίως εἰργάζοντο οἱ πόδες. Οἱ Ἴταλοὶ Καραβινιέροι εἶναι, ὡς γνωστόν, κολοσσοί· τὰ μέχρι τοῦ γόνατος βαρυτάτα ὑποδήματα ἠσφάλιζον τὰς κνήμας αὐτῶν ἀπὸ τῶν δηγμάτων καὶ ἕκαστον ἐπὶ τῶν πλακῶν βῆμα ἀπέβαινε θανατηφόρον. Ἄλλοι μὲν διεσκέδαζον χορεύοντες ἐπὶ τοῦ ποντικοστρώτου ἐδάφους εἰδὸς τι φονικωτῆς μαζούρκας, καὶ ἄλλοι ἐμιμοῦντο τὰς κινήσεις τῶν πατούντων εἰς τὸν ληνὸν τὰς σταφυλάς. Ἄλλὰ καὶ οἱ σκύλοι ἀναθαρρήσαντες ἐκ τῆς παρουσίας τῶν κυρίων αὐτῶν ἠγωνίζοντο καὶ πάλιν ἠρωικῶς. Ἡ νίκη αὐτῶν ἠδύνατο ἤδη νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀσφαλισθεῖσα, ἀλλ' ὁ ἀγὼν παρετείνετο, διότι ἐξ ἴσου δύσκολος ἦτο εἰς τοὺς ἠττηθέντας καὶ ἡ ἀντίστασις καὶ ἡ ταχεῖα ἀποχώρησις ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Αἱ ὀπαι τοῦ τοίχου, δι' ὧν εἶχον εἰσελθεῖ ἦσαν τόσον στεναί, ὡστε ὑπὲρ τὴν μίαν ὥραν εἶχε διαρκέσει ἡ εἰσέλασις τῶν ἀλλεπαλλήλων ταγματῶν καὶ ἀδύνατος ἐκ τούτου ἦτο ἡ ἀθρόα φυγή. Ἄλλως δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἐξόδων ὠρθοῦντο οἱ Καραβινιέροι καὶ ἔχαινον τὰ στόματα τῶν μολοσσῶν. Τὰ ἐμπόδια ταῦτα ἐπεχείρησαν νὰ ὑπερπηδήσωσιν ἀντλοῦντες θάρρος ἐκ τῆς ἀπελπισίας. Ἐπήδων ἐπὶ τῶν νῶτων τῶν σκύλων, ἀνερριχῶντο εἰς τοὺς ὤμους τῶν ἀνδρῶν, ἔδακνον τὰς ράβδους μέχρις ἐκρίζωσεως τῶν ὀδόντων, πολλοὶ δὲ καὶ ἐρρίφθησαν κατὰ τοῦ τοίχου μετὰ τσοαύτης ὀρμῆς, ὡστε συνετρίβη ἡ κεφαλὴ αὐτῶν. Ἴσως ἦτο τοῦτο αὐτοχειρία.

Τὸ θέαμα ἀπέβη τοσοῦτον ἀπεχθὲς καὶ φρι-

καλέον, ὡστε ἀπέστρεψα τοὺς ὀφθαλμούς. Ἡ σφαγὴ παρετάθη ἐπὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν. Ἀριθμὸς τῶν θυμάτων κατώρθωσε νὰ σωθῆ διὰ τοιχαναβάσεως ἢ διὰ τῶν ὑπογείων ὀχετῶν. Ἄλλ' ὁ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνατέλλων ὠχρὸς ἥλιος φθινοπώρου ἐφώτιζε κατὰ τὸν προχείρως γενόμενον ὑπολογισμὸν ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας πτωμάτων. Μετὰ τῶν νεκρῶν ἕκειντο καὶ δύο μολοσσοί, εἰς εἶχε τυφλωθῆ κατὰ τὴν μάχην, τρεῖς ἢ τέσσαρες ἐχώλωνιν καὶ πάντων αἱ πλευραὶ ἐστίζοντο δι' αἱματηρῶν κηλίδων. Ἄλλὰ καὶ πολλῶν ἀνδρῶν αἱ χεῖρες ἔφερον τὰ ἴχνη τῶν ὀδόντων τῶν ποντικῶν. Πάντες ἐφαίνοντο κατάκοποι καὶ ἀπέσταζεν ἀφθονὸς ἐκ τοῦ μετώπου των ὁ ἰδρῶς, ἂν καὶ ἦτο παγερὰ ἡ ὁμίχλη τῆς πρωίας, ἐρριγοῦμεν δὲ ἡμεῖς τῆς ὀμηρικῆς μάχης οἱ ἀργοὶ θεαταί.

Ἐπαρκεῖ παροιμία, καθ' ἣν οἱ σφοδραὶ συγκινήσεις ἀνοίγουσι τὴν δρεξίν. Ταύτην, ὡς φαίνεται, ἐγνώριζε τῆς πανηγύρεως ὁ ὀργανωτῆς, διότι κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἡμῶν εἰς τὸ ὑπαίθριον καφενεῖον ἀνέμενεν ἡμᾶς μικρὸς ἀγριόχοιρος στρεφόμενος ἐπὶ τῆς πυρᾶς, νωπὸς τυρὸς, μέγας λέβης βραστῶν καστανῶν καὶ τινες φιάλαι οἴνου τοῦ τελευταίου τρυγητοῦ, κάπως μὲν θολοῦ, ἀλλὰ γλυκοῦ καὶ ἀφρώδους ὡς καμπανίτου. Τὸ πρόγευμα ἦτο βεβαίως ὀρεκτικόν, ἀδύνατον ὅμως ὑπῆρξε νὰ τιμῆσω αὐτό, ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῆς διακεχυμένης καθ' ὅλον τὸ πρόαυτον ὀσμῆς τῶν παντοίων ἐκεῖ βιομηχανιῶν, τοῦ συμμιγοῦς ἀρώματος μακελλεῖου, παντοπωλείου, αλείμματος, σάπωνος, δερμάτων καὶ λαϊκῶν μαγειρειῶν. Ἀπὸ τῆς ὑπερβολικῆς ταύτης εὐαισθησίας τῆς ὀσφρησεως μ' ἐθεράπευσεν, ὡς ἐλπίζω, ριζικῶς ἡ δεκαετής ἤδη ἐν τῇ συνοικίᾳ τῆς Πλάκας διαμονή.

Ε. Δ. ΡΟΪΔΗΣ

ΑΡΝΟΛΔΟΣ ΜΠΑΪΚΛΙΝ

Ότε ο Άρνολδος Μπαϊκλιν απέθανεν, εις ηλικίαν εβδομήντα και τριών ετών, ἡδυνάτε τις παντοῦ ν' ἀναγνώσῃ ὅτι ὑπῆρξεν ἔχι μόνον ὁ μέγιστος ζωγράφος τῶν χρόνων αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς τῶν μεγίστων καλλιτεχνῶν ὅλων τῶν χρόνων, ἐφαίνετο δὲ τοῦτο ὡς κάτι αὐτόδηλον και πασίγνωστον. Πράγματι, σπανίως καλλιτέχνης ἐνίκησε τόσο ἀσφαλῶς, τόσο ἡσυχῶς και τόσο ἐντελῶς ὅσον ὁ Άρνολδος Μπαϊκλιν, εἰ και μετὰ ἐβδομήκοντα εἰσὼν πικρὸν ἀγῶνα, κατὰ τὸν ὁποῖον οὐδεμία ἐκ τῶν βασάνων τῷ ἐλειψε, τὰς ὁποίας συνηθίζουσι νὰ προξενοῦν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν. Σήμερον ἡ ἱστορία ἀναγράφει τὸ ὄνομα του παρὰ τὰ ὀνόματα τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν τῆς Ἀναγεννήσεως, και γνωρίζει ὅτι οὕτω διακρινεῖται δόξαν ἀνθρωπίνην, ἥτις εἶνε τόσο μεγάλη ὅσον οἰαδήποτε ἄλλη. — Πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ὅτι οὐδὲν ἐξηγέσκει τόσο τὴν γενεάν μας ὅσον ἡ βραδεία ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐπιτευχθεῖσα βαθεῖα κατανόησις και ἡ κατ' ἀξίαν ἐκτίμησις τοῦ Άρνολδοῦ Μπαϊκλιν—διότι οὐδέποτε ἴστατο μέχρι τῶν συγχρόνων του ἀλλὰ πάντοτε ὑπὲρ τὸν χρόνον ὡς εἰς και μοναδικός.

Ὁ Άρνολδος Μπαϊκλιν ἐγεννήθη τῷ 1827 εἰς τὴν Βασιλείαν. Εἰς τὴν Βασιλείαν ὅπως και εἰς ὅλας τὰς παραρρηνίους ἐμπορικὰς πόλεις οὐδὲν ἀξίον λόγου ἀπὸ τοῦ τριακονταετοῦς πολέμου ἢ μέγα ἀπὸ τῆς μεταρρυθμίσεως παρήγαγεν ἢ πλαστικὴ ἢ ἡ ζωγραφικὴ. Τὸ πρὸς τὰς εἰκαστικὰς τέχνας ἐνδιαφέρον μόλις ἐξήρκει νὰ θρέψῃ ὀλίγους ἐντοπίους ζωγράφους, και τοῦτο δὲ προήρχετο μᾶλλον ἀπὸ συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος πολιτῶν πρὸς πολίτας—δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τοὺς ἀφήσουν ν' ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πείναν—ἢ ἀπὸ οἰανδήποτε ἀνάγκην τῆς τέχνης. Μόνον οἱ ἀρχιτέκτονες εὔρον πάντοτε εἰς τὴν Βασιλείαν και ἐργασίας καλῶς ἀμειβομένας και ἐπαρκῆ ἐκτίμησιν. Ὁ πατὴρ τοῦ Μπαϊκλιν ἦτο ἐγκριτος ἐμπορος, εἶχεν ἐργοστάσιον τουρκικῶν φεσίων και διεκρίθη διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἀληθοῦς ἐρυθροῦ χρώματος, βραδύτερον δὲ ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν μεγάλου ἐργοστασίου ταινιῶν. Ἡ τοιαύτη περὶ τὰ χρώματα ἐνασχόλησις τοῦ πατρὸς ἐνός καλλιτέχνου τόσο κυριάρχου τοῦ χρώματος ὅλος ὑπῆρξεν ὁ Άρνολδος Μπαϊκλιν

δὲν στερεῖται ἐνδιαφέροντος. Ἡ οικονομικὴ κατάσταση τῆς οἰκογενείας ἐπήρκει ὅπως δοθῇ εἰς τὰ παιδιά ἀρίστη σχολικὴ ἀνατροφή, ὅταν ὁμοῦς ὁ Θεὸς ἐζωντάνευσε μέσα εἰς τὸ στήθος τοῦ νεαροῦ Άρνολδοῦ Μπαϊκλιν και παρώτρυνεν αὐτὸν πρὸς τὴν τέχνην, εὔρεν οὗτος σφοδρὸν ἀντίπαλον τὸ πρακτικὸν πνεῦμα τοῦ πατρὸς και τὴν στενόψυχον ὡς γνωστικῶν ἀστῶν ἀντίληψιν ὅλων τῶν συγγενῶν και ἐν γένει ὅλης τῆς Βασιλείας. Καὶ ὁ Θεὸς ἐζωντάνευσε γρήγορα εἰς τὸ στήθος του.

Διηγοῦνται εἰς τὴν Βασιλείαν χαριτωμένον ἀνέκδοτον περὶ τοῦ μαθητοῦ Άρνολδοῦ· νύχτα ριστεῖτο νὰ ζωγραφῇ ἐπάνω εἰς τὰ τετράδια τῶν συμμαθητῶν του μίας με τὴν φυσικότητα ὥστε οἱ μικροὶ συμμαθηταὶ του ἐκλαμβάνοντες αὐτὰς ὡς ἀληθεῖς τὰς ἐκτύπουσι δυνατὰ με τὴν χεῖρά των. Τοῦτο εἶνε βεβαίως τυπικὸν ζωγραφικὸν ἀνέκδοτον, και ἐλέγθη ἰσως πολλάκις ἤδη, ἰσως ἤδη διὰ τὸν Ἀπελλῆ, ἀλλ' ὅπωςδήποτε χαρακτηρίζει ὠραία. Σοβαρώτερον κάπως εἶνε ὅτι τὸ παιδίον κατεσχόπευεν ἀνυπόμονον μήπως ἐπισκεφθοῦν ξένοι τὰ ἀριστουργήματα τοῦ Χολμπαίν, τὰ ὁποῖα ἡ ἀπειρόκαλος ἀκόμη τότε Βασιλεία εἶχεν ἀφήσῃ νὰ σκονιζονται εἰς σκοτεινὸν ὀπισθόδομον τῆς Βιβλιοθήκης. Τότε εἰσῶμα ἐντὸς ὁ Άρνολδος πρὸς πείσμα τοῦ φύλακος τοῦ ἀγανακτοῦντος διὰ τὴν περιέργειαν τοῦ μικροῦ και ἔμνε πρὸ τῶν εἰκόνων σιωπηλός και κατάπληκτος, εἰς μυστηριώδη βυθισμένος ἀπόλαυσιν, ὅσον τῷ ἐπιτρέπετο νὰ μείνῃ.

Και τὸ τοπιογραφικὸν περιβάλλον τῆς πόλεως ἐπέδρασεν οὐσιωδῶς ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ παιδίου. Τρία βουνὰ περιβάλλον, εἰς ὠραίας γραμμάς, τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου, δάση βαθέα, ἀπόκρημνοι βράχοι, φάραγγες ἐξεγειρούσαι ρίγος και παλαιὰ κατὰ τὸ ἡμῖσι κρημνισμένα ἐρείπια πύργων προσδίδουσι εἰς τὸ τοπίον ποιητικὸν θέλητρον, ζωογονοῦν τὴν φαντασίαν, βαθέως ἐντυπώμενον εἰς τὴν ψυχὴν.

Ότε ὁ Άρνολδος Μπαϊκλιν ἔγινε δεκαεὶ εἰσὼν, κατάρθωσαν αἱ παρακλήσεις τῆς μητρὸς, ἥτις ἐνωρίς ἐνόησε τὸ παιδίον, και ἡ μεσολάβησις τοῦ γνωστοῦ γερμανιστοῦ Βακερνάγκελ νὰ πείσουν τὸν πατέρα περὶ τοῦ σταδίου τοῦ τέκνου του, νὰφήσῃ αὐτὸ ἄνευ φανερᾶς ῥήξεως, νὰ

Άρνολδος Μπαϊκλιν.

Αὐτοπροσωπογραφία.

ὑπάγῃ εἰς Δυσσελδόρφη, εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ ζωγράφου Ἰω. Γουλιέλμου Σχίρμερ. Ἡ μήτηρ πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν αὐξηθεισῶν δαπανῶν προσέλαβεν ἕνα ὑπότροπον εἰς τὴν οἰκίαν της, ὀλόκληρον δὲ τὸ ἔθνος της εὐγνωμονεῖ πρὸς αὐτὴν διὰ τὴν σοφὴν και ὑπέροχον συναίσθησιν τοῦ μητροικοῦ καθήκοντός της.

Τοιοῦτοτρόπως, στομαθεῖς τὴν θέλησιν διὰ τῆς ἀντιστάσεως τῶν περὶ αὐτὸν, πλήρης περιφρονήσεως πρὸς τὸ πλῆθος ἐκ τοῦ πρωίμου χλευασμοῦ τοῦ πλῆθους, φλεγόμενος ἀπὸ ἐσωτερικὴν ζῶην, ἔχων τὸ χάρισμα τῆς θείας εὐθυμίας, τῆς σιδηρᾶς υγείας και τῆς καρτερικῆς ἀντοχῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθη νὰ συντρέψῃ ἡ οἰκοκυραϊκὴ στενοκεφαλία τῆς γενεθλίου του πόλεως, ἤρχισε τὸ ταξιδίον του ὁ νέος—τὸ ὁποῖον διὰ στενῶν πετρωδῶν ἀτραπῶν τὸν ἀνεβίβασεν εἰς τὴν ἀθανασίαν.

Ἀφ' οὗ ὁ Άρνολδος Μπαϊκλιν ἔμεινε δύο ἔτη εἰς τὴν Δυσσελδόρφην και ἔγεινε δεκαοκτῶ εἰσὼν, ὁ διδάσκαλός του ἐδήλωσε πρὸς αὐτὸν ὅτι δὲν ἔχει τίποτε πλέον νὰ τὸν διδάξῃ και τὸν παρέπεμψεν εἰς τὰς Βρυξέλλας, τὴν Ἀμβέρσαν και τοὺς Παρι-

σίους. Εἰς τὰς Βρυξέλλας ὁ Μπαϊκλιν ἐζωγραφεῖ ἐπιμελῶς ἐκ τοῦ φυσικοῦ, εἰς τὴν Ἀμβέρσαν διήρχετο τὰς ἡμέρας του εἰς τὰ Μουσεῖα και ἐμάνθανε τὴν τέχνην ἐκείνην, ἥτις μετὰ τῆς ἀρχαίας ἐπέδρασεν ἰσχυρότατα ἐπ' αὐτοῦ, τὴν τέχνην τῶν Κάτω Χωρῶν τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος, τοῦ Rogier, τοῦ van Eyck, τοῦ Memling και πρὸ πάντων τοῦ Dirk Bouts. Εἰς Παρισίους, ὅπου εὕρισκετο ἐν τῇ ἀκμῇ της τότε ἡ ἐξωτερικὴ κάπως τέχνη τοῦ Δελακροά και τοῦ Κουτούρ, ἔμεινε ψυχρὸς πρὸς τὴν ζωγραφικὴν, ἱστορικὰ ὁμοῦς γεγονότα ἐπενήργησαν σπουδαίως ἐπ' αὐτοῦ. Ἐν ᾧ μίαν ἡμέραν ἐπεριπάτει εἰς τὴν ὁδόν, συμπαρασύρθη, κατὰ τὴν Φεβρουαρινὴν ἐπανάστασιν, ὑπὸ τοῦ πλῆθους τοῦ ἐφορμῶντος κατὰ τοῦ Κεραμικοῦ και μετέσχε τῆς διαρπαγῆς λαβῶν ὡς ἐνθύμιον ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα τῶν Γάλλων βασιλέων ὀφολόγιον. Μετὰ τινὰς ἡμέρας εἶδεν ἐκ τοῦ ὑποστέγου του ὅτι ἀρκετοὶ ἐπαναστάται ἐνεκλείσθησαν εἰς μίαν γειτονικὴν αὐλὴν και ἐτουφεκίσθησαν ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον. Αἱ σκηναὶ ἐκεῖναι τῆς μάχης, τοῦ ἐξαπολυθέντος πάθους και τῆς ἀγρίας πάλης πρὸς τὸν θάνατον

συνεκλόνησαν αὐτὸν σφοδρῶς καὶ ἀφήκαν ἐντὸς τοῦ βαθείας ἐντυπώσεις· ἀνάμνησιν δ' αὐτῶν εὐρίσκομεν εἰς πολλὰς εἰκόνας του, αἵτινες ἀκριβῶς εἰς τὰ γεγονότα ταῦτα, τὰ ὅποια διὰ τῶν ἰδίων του αἰσθήσεων ἠσθάνθη ὁ ζωγράφος, ὀφείλουσαν τὴν ὑψηλὴν καὶ βαθύτατα συγκινοῦσαν ἀλήθειάν των.

Ἐἴκοσι δύο ἐτῶν ὁ Μπαϊκλιν, ἀφ' οὗ ἐξεπλήρωσε τὴν στρατιωτικὴν ὑποχρέωσιν εἰς τὴν γενέθλιόν του πόλιν, μετέβη εἰς τὴν χώραν, ἥτις ἔγεινεν εἰς αὐτὸν ὡς καὶ εἰς ὅλους τοὺς μεγάλους γερμανοὺς καλλιτέχνας δευτέρα πατρις—καὶ ἔμεινεν ἐπὶ τὰ ἔτη εἰς τὴν Ρώμην.

Ἐδῶ ἔγεινε πλέον ἐντελῶς αὐτοτελής. Τὰ ἐρείπια χιλιετούς παρελθόντος ἐξωγογήθησαν ὑπὸ τοῦ καλλιτεχνικοῦ του πάθους, ἔμελλε δὲ ἐκ τοῦ βάθους τῆς ἰδίας του συγγενοῦς φύσεως, ὡς οὐδεὶς πρὸ αὐτοῦ, νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν μαρμαρίνην ἀκνησίαν τὸν πλοῦτον καὶ τὸ σφιγγὸς τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου τῶν αἰσθημάτων καὶ νὰ χύσῃ αὐτὸν ἐκ νέου εἰς ἰδίαν εἰκόνας, αἵτινες μᾶς ἀποκαλύπτουν περισσότερα περὶ τοῦ ἀρχαίου πνεύματος παρ' ὅσον ἠδυνήθησαν νὰ τὸ πράξουν οἱ παρελθόντες μιμηταὶ αἰῶνες.

Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐν Ρώμῃ διαμονῆς του ἔ ζωγράφει ἀκόμη ἐκ τοῦ φυσικοῦ· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον κατέλαβεν αὐτὸν ἐκεῖνος ὁ δημιουργικὸς τρόπος, ὅστις μόνος δύναται νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ἐν μέρος τῆς θαυμαστῆς δυνάμεως καὶ ἰσχύος τῶν ἔργων του—περιεφέρετο εἰς τὴν φύσιν ἀνευ μολυβδίδος καὶ σημειωματαρίου, παρετήρει τὰ πράγματα ἐπὶ ὥρας καὶ πανταχόθεν καὶ ἐπανειλημμένως—καὶ ὅταν ἔπειτα ἔ ζωγράφει, ἔ ζωγράφει ἐκ συνδυασμοῦ τῆς μνήμης καὶ τῆς φαντασίας, ἀλλ' οὐδέποτε ἐκ μόνης τῆς φύσεως. Διὰ τοῦτο αἱ τοπιογραφαί του δὲν εὐρίσκονται οὐδαμοῦ καὶ ὅμως εἶνε παντοῦ, διὰ τοῦτο μᾶς φαίνονται ὅτι ἀντικατοπτρίζουν κόσμον ὑψηλότερον τοῦ ἰδικοῦ μας καὶ ὅτι ἐν τούτοις εἶνε ἔκφρασις ἐπίσης τῆς ἰδίας ἡμῶν ζωῆς. Ἡ ἐπίτευξις τῆς τοιαύτης δημιουργίας εἶνε τὸ χαρακτηριστικώτατον γνώρισμα τῆς μεγαλοφυΐας του, ἀλλ' ἔχει συνταγὴ δι' ἄλλους καλλιτέχνας.

Ὅτε ὁ νέος Ἀνσέλμος Φάουερμπαχ ἐπεσκέφθη τῷ 1856 τὸ ἐργαστήριον τοῦ Μπαϊκλιν, εἶπεν ὅτι ἐκεῖ εἰς τὴν Ρώμην ὑπάρχει νέος ζωγράφος, παρὰ τῷ ὁποίῳ θὰ ἐπεθύμει ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν αὐτὸς ὁ ἴδιος τὰς σπουδὰς του. Ἀλλ' ἀκριβῶς ὁ νέος οὗτος ζωγράφος κατεβλήθη τέλος ὑπὸ τῆς ἐσχάτης ἐνδείας, ἐναντίον τῆς ὁποίας ἐπάλαμνος γενναίως ἐπὶ ἐπὶ τὰ ἔτη. Ἀπηλίπισθη περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς διατροφῆς του καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Βασιλείαν μὲ τὴν γυναῖκά του, μίαν

ἀρχαίως ὠραίαν Ἰταλίδα, τὴν ὁποίαν ἐγνώρισεν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὰς πικροτέρας ἡμέρας τῆς ἐνδείας καὶ τὴν ὁποίαν ἐν τούτοις θαρραλέως ἐνυμφεύθη. Ἐκεῖ ἀνετέθη εἰς αὐτὸν μεγάλη παραγγελία, ἥτις ἐξασφάλισε τὴν συντήρησιν του ἐπὶ τινὰ χρόνον, τέλος δὲ τῷ 1859 τῷ ἦλθεν, εἰς τὸ Μόναχον, ἡ πρώτη ἐπιτυχία. Ὁ μέγας αὐτοῦ Πᾶν μέσα εἰς τὰ καλάμια εἶχεν ἐκτεθῆ εἰς τὴν Καλλιτεχνικὴν Ἐταιρείαν τοῦ Μονάχου καὶ ἐξήγειρεν ἀπερίγραπτον θαυμασμόν. Διεδόθη δὲ ἡ εἰδήσις ὅτι ὁ καλλιτέχνης μὲ τὴν γυναῖκά του καὶ τὸ παιδί του πεινοῦν καὶ ὅτι κείται βαρῶς ἀρρωστος ἀπὸ τύφου. Ὁ ποιητὴς Παῦλος Χάιζέ συνηγόρησε θερμῶς ὑπὲρ τοῦ εὐφυοῦς καὶ ἀτυχοῦς ζωγράφου. Ὁ κόμης Σάκ ἠγόρασε τὴν εἰκόνα. Ὁ Ἀρνόλδος Μπαϊκλιν ἀνέλαβε καὶ ἡ ἔνδεια ἐξεδιώχθη πάλιν ἐπὶ τινὰ χρόνον.

Κατὰ τὰ ἐπόμενα δεκαπέντε ἔτη παρήχθησαν ὅλα ἐκεῖνα τὰριστουργήματα, τὰ ὅποια σήμερον θαυμάζομεν εἰς τὴν ἐν Μονάχῳ πινακοθήκην τοῦ Σάκ.

Τῷ 1860 ὁ Ἀρνόλδος Μπαϊκλιν προσελήθη εἰς Βεϊμάρην ὡς καθηγητὴς τῆς πρὸ μικροῦ ἰδρυθείσης τότε καλλιτεχνικῆς Ἀκαδημίας, ἐπειδὴ δὲ τώρα εἶχε τίτλον διὰ τὸ ἐπισκεπτήριόν του καὶ μισθὸν ἐτήσιον, συνδιηλλάχθη ὁ πατὴρ του μὲ αὐτὸν καὶ μὲ τὸ ἐπάγγελμά του. Ἀλλ' ὁ Ἀρνόλδος Μπαϊκλιν μόνον δύο ἔτη ὑπέμεινε νὰ εἶνε ὑπάλληλος, ἔπειτα ἔδωκε τὴν παραίτησίν του ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ τολμηρῶς ἐξώρμησε πάλιν μὲ τὴν γυναῖκά του καὶ τὸ παιδί του εἰς τὸν ἐλεύθερον βίον καὶ τὰς στερήσεις.

Ἐδῶ φαίνεται ὅτι περατοῦται τὸ προπαρασκευαστικὸν μέρος τῆς ζωῆς του. Τὰ ἀκόλουθα τεσσαράκοντα ἔτη, τὰ ὅποια διῆλθε μετριοφρόνως εἰς τὴν Ρώμην, τὴν Βασιλείαν, τὸ Μόναχον, τὴν Ζυρίχην, τὴν Φλωρεντίαν, πολὺ βραδέως ἀύξανόμενης τῆς εὐπορίας του, εἶνε παραγωγικὰ ἔτη ἰσχυρᾶς ἀναπτύξεως καὶ τοῦ πλοῦτου ἐκείνου, τὸν ὁποῖον θαυμάζομεν ἐκπληκτοί. Ὑπεράνω αὐτῶν αἰρεται ἡ χρυσολαμπὴς φωταύγεια ἡρέμου χαρᾶς τῆς ζωῆς καὶ ὁ στέφανος, ὅστις περὶ τὴν ἐσπέραν ἔμελλε νὰ κατέλθῃ ἐπ' αὐτῶν, αἰωρεῖται ἤδη ὀρατῶς λάμπων εἰς τὸν οὐρανόν. Οὐδὲν ἐνδιαφέρον ἔχει ἡ λεπτομερὴς βιογραφικὴ περιγραφὴ τῶν ἐτῶν τούτων, ἀπαιτοῦσα προσέτι ἐξέτασιν τῆς καθαρῶς ζωγραφικῆς ἀναπτύξεως τοῦ καλλιτέχνου, ἥτις, ἀνευ τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως τῶν ἔργων, θὰ ἐφαίνετο ἐξ ἀπαντος εἰς τὸν ἀναγνώστην σχοινοτενῆς, ἀμοιρος ἐνδιαφέροντος καὶ κουραστικῆς.

«Δύναμις, ὑγίεια, νηφάλιος νοῦς, εὐθύτης καὶ

ΠΑΙΓΝΙΑ ΤΩΝ ΚΥΜΑΤΩΝ

ἀβίαστος ἀγαθότης ἀπετέλουν τὰ χαρακτηριστικά, τὰ ὅποια ἐγίνοντο ἀμέσως καταφανῆ εἰς αὐτὸ τὸ ἄτομον τοῦ καλλιτέχνου, τὸν ὅποιον ἐν τούτοις ἐδυσφήμησαν ὡς οὐδένα ἄλλον διὰ τὴν νοσηρὰν ὑπερέξαψιν του, τὴν καλλιτεχνικὴν ψευδαισθησίαν του καὶ τὴν ὑπερβολικὴν ἐπιδιώξιν ἐντυπώσεως.

Ἐπὶ συνεσφιγμένου, ταυροτραχήλου σώματος πρόσωπον ὑπὸ ρυτίδων διατεμνόμενον, μὲ λεοντώδεις γλαυκοὺς ὀφθαλμούς. Τὸ ὄλον ἐξωτερικὸν ἐνθυμίζον ἀξιοματικὸν πολιτοφυλακῆς ἢ γερολύκον τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν συναναστροφὴν ψυχρὸς καὶ ὑπερήφανος μόνον πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἤθελον νὰ προσενηχθοῦν πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς ἀξιοπεριέργον ἀντικείμενον, ἄλλως εὐπροσῆγορος καὶ ὑπερόχως φυσικός. Εἰς τὴν συνομιλίαν του ἀνευ τοῦ ἐλάχιστου ἔχρους ἐπιθυμίας νὰ φανῆ πνευματώδης καὶ νὰ ἐκστομίση περιωνύμους λέξεις, ἀλλὰ πάντοτε πλήρης ἐκφραστικωτάτων παρομοιώσεων καὶ ὀξέων εὐφυολογημάτων. Κατὰ τὴν κρίσιν του περὶ καλλιτεχνῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἔργων ἐζύγιζε περισκεμμένως τὸν ἔπαινον ἢ τὸν ψόγον, πάντοτε δὲ ἐπεζήτει τὴν κατάλληλον ἔκφρασιν, ὁμοίως πρὸς λόγιον μᾶλλον ἢ καλλιτέχνην.

Ἐκ φύσεως πρὸς μεγάλα προικισθεὶς, ἀνὴρ οὐδέποτε πωλήσας τὴν ἐλευθερίαν του, οὐδέποτε συνθηκολογήσας πρὸς τὰς περιστάσεις, κεκτημένος καθ' ὅλοκληρίαν ὄλα τάπαιτούμενα εἰς τὸ ἔργον τὸ ὅποιον ἐξελεξεν, εἶχε τὴν ἐντιμότητα τοῦ Ἰσχυροῦ, ταλαιπωρούμενος ἔχει ἀπὸ φιλοδοξίας ἀλλ' ἀπὸ δημιουργικὴν δίψαν, μέτριος εἰς τὰς ἀνάγκας του, οὐδέποτε δὲ ὑποκύπτων εἰς τὸν πειρασμὸν ν' ἀποκτήσῃ διὰ δόλων καὶ μηχανορραφῶν ἐξωτερικὰς τιμὰς, διεφύλαξεν ἐπίσης καὶ τὴν ἰσχυρὴν τοῦ Ἐντίμου.

Εἰς τὸ πνεῦμα τῶν μαθητῶν του ἐνετύπου τὴν ἀρχὴν νὰ ἐκδηλώσουν ἑαυτοὺς ὅπως εἶνε ἕκαστος. Δὲν ἐξετίμα τὴν φήμην ὅπως ὁ Ἀνσέλμος Φῶνερμπαχ. « Προφυλαχθῆτε ἀπὸ τὸ νὰ θέλετε νὰ γίνετε μεγάλοι ἄνθρωποι! » αὕτη ἦτο ἡ διαθήκη τοῦ Ἀρνόλδου Μπαϊκλιν.

Οὕτω χαρακτηρίζει τὸν ἀποθανόντα ἱστορικός τῆς τέχνης¹, ὅστις εἶχε τὸ εὐτύχημα νὰ τὸν γνωρίσῃ.

Εἶνε δύσκολον νὰ ὁμιλήσῃ κανεὶς περὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἀρνόλδου Μπαϊκλιν, ἀλλὰ καὶ ὀδυνηρὰν. Διότι τὸ κάλλος των εἶνε ἐκ τοῦ εἶδους

ἐκείνου, τὸ ὅποιον ἐπιβάλλει περὶ ἑαυτὸ βαθεῖαν σιγήν, τὸ κάλλος των ἐμπνέει σιωπὴν ὅπως τὰ μεγάλα φαινόμενα τῆς φύσεως: ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου καὶ ἡ δύσις του, ἡ ὅταν ἤδη ἐξηφανίσθη, ἡ βασιλικὴ ἐπὶ τῆς θαλάσσης πορφύρα, εἴτε αὕτη ἢ θάλασσα, εἴτε ἡ νύξ, εἴτε ἡ ἀργυρὰ πλήμυρα τοῦ σεληνόφωτος, εἴτε ἡ λευκὴ καὶ τραχεῖα ἀνταύγεια τῆς μεσημβρίας ἐνώπιον ὄλων αὐτῶν ἀρεσκόμεθα νὰ σιωπῶμεν.

Εἶπα ὅτι ἐνώπιον τῶν ἔργων τοῦ Μπαϊκλιν μετὰ δυσκολίας δυνάμεθα νὰ ὁμιλήσωμεν, εἰς τοῦτο δὲ ἐνυπάρχει τὸ δυνάμενον νὰ τὸν χαρακτηρίσῃ. Ἄς ἀναλογισθῶμεν μίαν εἰκόνα π. χ. τοῦ Πέτρου Παύλου Ροῦμπενς καὶ θὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι μᾶς ἦτο δύσκολον νὰ σιωπήσωμεν πρὸ αὐτῆς ἐστράφημεν πρὸς τὸν παριστάμενόν μας καὶ ἀνεκοινώσαμεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἀνῆλθεν εἰς τὸ στόμα μας κατὰ τὴν θέαν τοῦ ἔργου. Ἡ ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ Μπαϊκλιν ἐντύπωσις τὸν κεντρίον ἦτο πέρα πάσης λέξεως, ἴσως ἡ χεὶρ ἐζήτει σιωπηλὰ τὴν χεῖρα τοῦ φίλου, ἐὰν ἠγαπᾶτο ἐπαρκῶς πρὸς τοῦτο.

Ἄς ἐξετάσωμεν καλλίτερον τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐντυπώσεως. Δύο θεάματα: Ἐὰν πρὸ ἡμῶν παρελαύνη ἡσύχως ἡγεμὼν μὲ ἰορτάσιμον λαμπρότητα καὶ πλοῦτον βασιλικὸν εἰς ποικιλόχρους στολάς, τότε ὁμιλοῦμεν καὶ ἀνταλλάσσομεν λέξεις καὶ γνώμας — ὅταν ὁμοῦς ὁ πορφυρόχρους δίσκος τοῦ ἡλίου κατέρχεται ἡρέμα ἡρέμα καὶ ἡ ἀκτινοβόλος πυρὰ θίγει τὴν θάλασσαν, τότε σιωπῶμεν καὶ βλέπομεν καὶ βλέπομεν καὶ ἕκαστον δευτερόλεπτον τοῦ θεάματος ἐκείνου μᾶς φαίνεται πολύτιμον καὶ παραδόξως συνδεδεμένον μὲ ἐσωτερικὴν ἐντὸς μας ζωὴν, παρατηρούμεν καὶ ἀκροώμεθα ὡς νὰ περιμένωμεν κατὰ — ἡ μεγάλη ἐκείνη εἰς τὸν οὐρανὸν κίνησις προσλαμβάνει σπουδαιότητα καὶ σημασίαν διὰ κατὰ ἐντὸς ἡμῶν, τὴν ὅποιαν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν — καὶ μᾶς φαίνεται ὅτι δὲν ἐκφράζει ὄλα ὅταν κανεὶς θὰ ἔλεγεν: Ἡ ψυχὴ σου ἔχει βαθεῖα συγκινηθῆ.

Ὅμιλοῦμεν περὶ ὄλων τῶν γεγονότων, τὰ ὅποια ἐντελῶς ἀντιλαμβανόμεθα καὶ κατανοοῦμεν καὶ τῶν ὁποίων ἡ σημασία δι' ἡμᾶς μίαν οἰανδήποτε στιγμὴν περατοῦται — σιωπῶμεν ἐνώπιον ὄλων τῶν γεγονότων, τὰ ὅποια μόνον αἰσθανόμεθα, τῶν ὁποίων ἡ οὐσία ὁμοῦς ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὴν ἀνθρωπίνην μας ἀντιληψίν καὶ τῶν ὁποίων ἡ σημασία δὲν ἔχει δι' ἡμᾶς ποτὲ πέρασ, ἀλλ' ἔχει αἰωνίαν σημασίαν — εἴτε ὁρατῶς, εἴτε μυστηριωδῶς. Ἡ θὰ ἐτόλμα κανεὶς νὰ εἶπῃ ὅτι ἠμπορεῖ πράγματι ν' ἀντιληφθῆ ὅτι ὁ ἡλιος

Ποίησις καὶ Ζωγραφικὴ.

ἀνατέλλει ἀπ' ἐκεῖ καὶ δύει ἐκεῖ καὶ περιτρέχει κυκλοτερῶς τὴν γῆν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς πρώτης αἰωνιότητος μέχρι τοῦ τέλους τῆς τελευταίας αἰωνιότητος; Τὸ ἀσύλληπτον τῆς ζωῆς ἐπιβάλλει βαθυτέραν σιωπὴν: ὁ θάνατος. Θὰ ἔλεγον ἐπίσης καὶ τὸ κάλλος. Ἄλλ' εἶνε σπάνιον καὶ πάντοτε ὑπ' ὀλίγων μόνον αἰσθητόν.

Ἡ θὰ ἐτόλμα κανεὶς νὰ εἶπῃ ὅτι ἠμπορεῖ ν' ἀντιληφθῆ καὶ νὰ κατανοήσῃ ἐντελῶς ἐν εἶδος καλλιτεχνικῶν ἔργων, ἐν ἔργον τοῦ Μπαϊκλιν;

Θὰ ἦτο ἀνόητος καὶ ἐν τούτοις δὲν κυριεύει τόσον παραδόξως ἰσχυρῶς τὴν ψυχὴν μας τὸ ἀσύλληπτον, ὅσον ἡ αἰωνία σημασία ἕκαστου ἔργου τοῦ Ἀρνόλδου Μπαϊκλιν.

Εἶπα: ἡ αἰωνία. Ὅταν οἷοςδῆποτε ζωγράφος ζωγραφίσῃ μίαν κυπάρισσον, εἶνε αὕτη ἀπλοῦν δένδρον, τὸ ὅποιον εὕρισκετο ἐκεῖ καὶ ἐκεῖ — τὸ βλέπομεν, καλὰ, εἶνε κυπάρισσος. Ὅταν ὁ Ἀρνόλδος Μπαϊκλιν ζωγραφίσῃ μίαν κυπάρισσον, εἶνε ἡ κυπάρισσος, αἰσθανόμεθα ἐν αὐτῇ τὴν γειτνίασιν ὄλων τῶν πεπερακτωμένων βράχων καὶ

ὄλων τῶν γαλανῶν θαλασσῶν, καταλαμβάνουν ἡμᾶς πρὸ αὐτῆς ὄλα τὰ συναισθήματα, τὰ ὅποια ἐξεγείρει ἡ γενικὴ οὐσία τῆς κυπάρισσου — ἡ μόνωσις, ἡ βαρυθυμία, ἡ προαισθησις τοῦ θανάτου, ἡ μελαγχολία, ἡ σιωπηλὴ ἡσυχία — κατὰ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν μας. Ἡ κυπάρισσος τοῦ Μπαϊκλιν ἔχει αἰωνίαν, ὑψηλοτέραν ἀλήθειαν, ἢ ἡ κυπάρισσος τοῦ ἄλλου ζωγράφου, καὶ ἔχει ἐπίσης αἰωνίαν σημασίαν. Πῶς συμβαίνει τοῦτο;

Ἐπάρχουν δι' ἡμᾶς δύο τρόποι δυνατοὶ ν' ἀντιληφθῶμεν τὸν κόσμον, ν' ἀντιληφθῶμεν εἰς τὸ καθ' ἕκαστον τὸ καθ' ἕκαστον — ἢ εἰς τὸ καθ' ἕκαστον τὸ καθόλου καὶ κοινὸν εἰς πάντα, τὸ χαρακτηριστικόν. Ἐπιζητοῦμεν τὸν τύπον καὶ εἰς τὸν τύπον ἐπιδιώκομεν νὰ συλλάβωμεν τὴν ἰδέαν, ἐὰν δὲ ἀπαξ τὴν εὕρωμεν, τότε μᾶς φαίνεται ἡ ἰδέα αὕτη τὸ ἀληθές, τὸ καθ' ἕκαστον, θὰ ἠδυνάμην νὰ εἶπω τὸ πραγματικῶς ὑπάρχον καὶ ὅτι τὸ ἀντιφάσκον πρὸς τὴν ἰδέαν δὲν εἶνε ἀληθές, ἐκ τοῦ ἀθροίσματος δὲ τούτου τῶν ἰδεῶν, τὰς ὁποίας ἐσχηματίσαμεν ἀπὸ τὴν πραγματικῶ-

¹ H. A. Schmidt. Παν. 1898 III.

τητα, δημιουργούμεν εἰς ἡμᾶς ἕνα κόσμον, τὸν ὁποῖον εἰς τὰς παρὰστάσεις μας φέρομεν ὡς τὴν ἀληθῆ ἀπεικόνισιν τοῦ ὑπάρχοντος.

Ὁ Πλάτων πρῶτος μὲ ὄλην τὴν τόλμην του καὶ τὴν μεγαλοφυᾶ του βαθύνοιαν καὶ τὴν μαγείαν τοῦ ποιητικοῦ του λόγου ἀνίδρυσεν τὸν ἰδεώδη τοῦτον κόσμον. Δι' αὐτὸν μόναι αἱ ἰδέαι τῶν πραγμάτων εἶνε ἀληθεῖς καὶ αἰώνιαι ἐν τῇ ὑποστάσει των, αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα αἰσθανόμεθα ἐπὶ τῆς γῆς εἶνε ἀπλαῖ σικαὶ τῶν ἰδεῶν τούτων, αἰτινες ἐκ τῆς θείας πραγματικότητος τοῦ ἐπέκεινα καταπίπτουν πρὸς ἡμᾶς ὡς ἄνευ ἀξίας ὡχρὰ ὀμίχλη. Μὲ τὸν Πλάτωνα ἐγεννήθη ἡ θρησκευτικὴ ὁρμή, ἣτις περιφρονεῖ τὴν τυχαίαν, τὴν φαινομένην εἰς ἡμᾶς τὴν περιβάλλουσαν, τὴν ἀδιαλείπτως μεταβαλλομένην μορφήν τῶν ὄντων καὶ, ἐν ὑψηλοτέρῳ πνεύματι, θεωρεῖ αὐτὴν ὄχι ἀληθῆ. Αἰωνία ἀλήθεια, ἀληθῆς πραγματικότης ὑπάρχει μόνον ἐν τῷ κόσμῳ τῶν ἰδεῶν. Λοιπὸν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, εἰς τὸν ὁποῖον τὰ ὄντα ἀπογυμνοῦνται τῶν τυχαίων γνωρισμάτων των, καὶ ὅστις εἶνε ἡ ὑπέροχος ἀκτινοβολοῦσα ἔκφρασις τῶν αἰωνίων νόμων του καὶ τοῦ αἰωνίου καὶ ἀναλλοιώτου ὄντος του, εἰς τὸν κόσμον τοῦτον φαίνεται ὅτι μᾶς μεταγίγει ἡ τέχνη τοῦ Μπαϊκλιν.

Κατὰ τὴν ὠραιότατην ταύτην, αὐστηρῶς πλατωνικὴν ἀντίληψιν, ὁ Μπαϊκλιν εἶνε ἰδεοστῆς. Ὅχι ὅτι μεταβάλλει τὴν πραγματικότητα χάριν καλαισθητικοῦ ἰδανικοῦ ἐξωθεν προσαχθέντος, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτῆς ρυθμοῦ καταλαμβάνει τὴν κατ' ἐξοχὴν ἰδιάζουσαν οὐσίαν τῆς καὶ ἀνακαλύπτει τοὺς νόμους τῆς καὶ ζωγραφεῖ ὅ,τι ὡς κυρίως ὄν ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῶν φαινομένων.

Διὰ τοῦτο συγκινοῦσιν ἡμᾶς τὰ ἔργα του ὡς ἀποκαλύψεις, διὰ τοῦτο μᾶς φαίνονται γεμᾶτα ἀπὸ τὸ κάλλος τοῦ ἀγαπητοῦ μας κόσμου, τὸν ὁποῖον πάντοτε προησθανόμεθα, ἀλλ' οὐδέποτε εὐρίσκομεν καθαρόν, διὰ τοῦτο ἔχουν τὴν θερμότητα ἀττικῆς χαρᾶς τῆς ζωῆς, ἣτις εἶχεν ἐκλείψει ἐκ τοῦ κόσμου καὶ ἣτις ἐν τούτοις μᾶς καθιστᾶ μακαρίους καὶ ἀγαθοὺς διότι μᾶς ἀνυψώνει.

Ἡ τέχνη τοῦ Μπαϊκλιν μᾶς δίδει ἐπίγειον, ἀνέφικτον, ἰδεώδη ὑπαρξιν, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς

αἰσθανόμεθα ὡς πραγματικὴν, ὡς νὰ τὴν ἀντελήφθημεν, εἰς τὴν ζωὴν διὰ τῶν ἰδίων μας αἰσθήσεων, διότι τὸ ἰδανικὸν ἐξεβλάστησε δι' αὐτὸν ὁργανικῶς ἐκ τῆς πραγματικότητος.

Προκειμένου νὰ ὁμιλήσω περὶ τῶν καθ' ἕκαστον ἔργων του, θὰ μοι ἐφαίνετο ὅτι ἤρμοζε νὰ διαπραγματευθῶ ἀκριβῶς καὶ διὰ μακρῶν τὸ καθαρῶς ζωγραφικὸν τεχνικὸν μέρος, διότι ἐν πάσῃ καλλιτεχνικῇ πρὸς ἰδιώτας μελέτῃ μᾶς ἐπιβάλλεται τὸ καθήκον νὰ τονίσωμεν ἀδιαλείπτως: ὅτι οὐδέποτε τὸ τί, ἀλλὰ πάντοτε τὸ πῶς ἀποτελοῦν τὴν χαρακτηριστικὴν ἀξίαν ἑνὸς καλλιτεχνήματος. Διότι τὸ τί καὶ τὸ πῶς εἶνε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐντὸς τοῦ καλλιτεχνήματος—εἰς τὴν μουσικὴν τοῦτο εἶνε αὐτόδηλον, εἰς τὰς ἄλλας τέχνας οἱ ἰδιῶται καὶ οἱ κακοὶ καλλιτέχνηται δὲν θέλουν νὰ τὸ πιστεύσουν—καὶ διὰ τοῦτο ὑπάρχει αὐτὴ ἡ ἐλεεινότης εἰς τὸν κόσμον, ἡ ἀρκετὰ χαρακτηριστικῶς ἀποκαλουμένη ἐν γένει «τέχνη τοῦ κοινοῦ», Publicums-kunst.

Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ εἶπω ὅτι ὁ Ἀρνόλδος Μπαϊκλιν ἐν ὄλη τῇ δημιουργικῇ του βασάνῳ ἐπὶ ἔτη μακρὰ ἐπεδίωξεν: οὐχὶ τολμηρὰς ἰδέας καὶ ὠραίας ἐμπνεύσεις νὰ ἔχη,

αὐταὶ ἦλθαν μόναι των—ἀλλὰ τὰ χρώματά του νὰ καταστήσῃ διαυγῆ καὶ φωτεινὰ καὶ ἐλαφρὰ εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν ὅτι μετὰ μακρὰν μελέτην ὄλων τῶν ζωγραφικῶν συνταγῶν ἐπέτυχεν τέλος νάνακαλύψῃ μίαν, ἣτις ἐξυπηρετεῖ τὰς καλλιτεχνικὰς του προθέσεις, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς τέχνης του ἔκειτο εἰς τὸ νὰ ἐμβαθύνῃ τὸν χῶρον, δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ εὐρῆ μέσον, τὸ ὁποῖον νὰ δίδῃ εἰς τὰς εἰκόνας του βάθος ἔμπροσθεν, μέσον, καὶ ὀπίσθεν βάθος ἄγον εἰς τὸ ἀπέραντον, ὅτι τοῦτο κατάρθασεν ὅσον οὐδεὶς ποτε καλλιτέχνης, ὅτι ἡ διαβάθμισις τῶν τόνων τῶν χρωμάτων ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν μέχρι τοῦ ὀπίσθεν βάθους ἦτο δι' αὐτὸν πρόβλημα, τὸ ὁποῖον τὸν ἐβασάνισεν ὄλην τὴν ζωὴν του κτλ. κτλ.—Τότε θὰ ἔγραφον μικρὸν βιβλίον, τὸ ὁποῖον θὰ ὑπερέβαινε δεκάκις τοῦλάχιστον τὸν εἰς τὴν διάθεσίν μου ἐνταῦθα τεθέντα χῶρον...

Θερινὴ ἡμέρα.

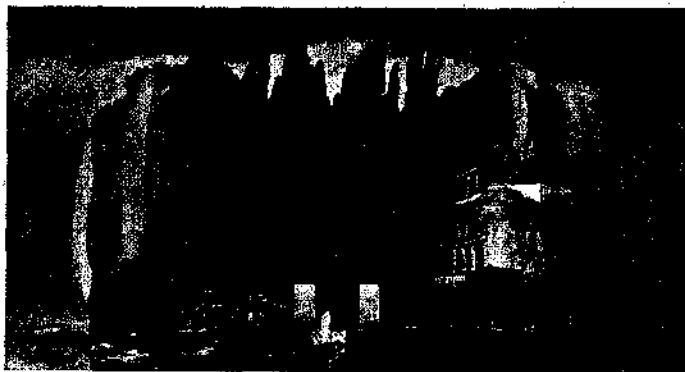
Ἠλύσια Πεδία.

Ὁ Ἀρνόλδος Μπαϊκλιν εἶνε ἴσως ὁ μέγιστος χρωματιστῆς ὅστις ὑπῆρξεν ποτε· ἀλλ' ἐπειδὴ καλλιτεχνικαὶ ἀναπαραγωγαὶ τῶν ἔργων του μόνον διὰ μελάνου καὶ λευκοῦ χρώματος ἐγένεον ἕως τῶρα, μόνον ὑποδηλώσεις ἢ ἀναμνήσεις τῶν ἔργων του ἔχομεν· ἐν τούτοις καὶ αὐταὶ παρέχουν ἀρκετὸν μέρος τῆς τέχνης του ἱκανὸν νὰ μᾶς μαγεύῃ καὶ νὰ μᾶς κάμνη εὐτυχεῖς.

Αἱ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων» προσαγόμεναι εἰκόνας χρονολογοῦνται ὅσαι ἀπὸ τὴν μεγάλην φλωρεντινὴν ἐποχὴν τῆς ὑψίστης καλλιτεχνικῆς ὠριμότητος, τοῦ 1874-85, ἕτοι ἀπὸ τὸ 48^{ον} μέχρι τοῦ 59^{ου} ἔτους τῆς ζωῆς του. Μόνον ἡ Αὐτοπροσωπογραφία, ἣτις μὲ τὴν βαθύφροναν ἰσχυρὰν γερμανικὴν μελαγχολίαν τῆς ἀνήκει εἰς τὰ μέγιστα ἄτινα ἐξέφρασε ποτε ἡ τέχνη, ἐδημιουργήθη πρότερον.

Ἡ Νῆσος τῶν νεκρῶν ἀπῆχε τὸν αὐτὸν ἀκόμη θλιβερόν τόνον, ἀλλὰ τὸ ἀδυσώπητον τῆς εἰμαρμένης πραυίνεται ἤδη διὰ τῆς ἀπείρου, πανηγυρικῆς εἰρήνης, ἣτις ἐφαπλοῦται ἐπὶ τῆς φύσεως. Ἡ εἰκὼν ἀποπνέει πόθον τοῦ αἰωνίου ὕπνου, τὸν ὁποῖον καλοῦμεν θάνατον, ὅστις εἶνε ἀπεριγράπτως γλυκὺς καὶ δελεαστικὸς, πέρα πάσης γήινης βασάνου: ἀνάπαυσις καὶ ἡσυχία—ἡσυχία κυματίζουσα, ἀργυροχῶς φλοισβίζουσα τὰ φωτεινὰ κύματα, θροοῦν τὰ σκοτεινὰ δένδρα καὶ κοιμώμεθα, κοιμώμεθα, κοιμώμεθα εἰς τὴν μοναξίαν!...

Χαρακτηριστικώτερα τῆς χρυσῆς καλλιτεχνικῆς διαθέσεως τῶν φλωρεντινῶν χρόνων εἶνε τὰ Ἠλύσια πεδία καὶ τὸ Παιγνίδι τῶν κυμάτων, ἀμφότερα δὲ ἐγκλείουσι τὴν τεραστίαν ἐκείνην παραστατικὴν δύναμιν καὶ χαρὰν, ἣτις ὤθησε τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας νὰ ἐπινοήσουν τοὺς θεοὺς των. Ἡ μικρὰ εἰκὼν τῆς Θερινῆς ἡμέρας, μίαν τῶν ὠραιότατων ἐξ ὅσων ἐζωγράφησεν ὁ Μπαϊκλιν, ἀνήκει ἐξ ἀπαντος εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν—καὶ αἱ τρεῖς ἔχουν τὰ αὐτὰ ὑαλώδη, φωταυγῆ χρώματα ἀπεριγράπτου λαμπρότητος καὶ μεγαλοπρεπείας, ἔχουν τὴν αὐτὴν ἀπαστράπτουσαν φωτοπλήμμυραν—καταλάμπουσαν ὡς κύλιξ χρυσοῦ οἴνου εἰς τὸν ἥλιον—ἔχουν τὴν αὐτὴν ἁγίαν χαρὰν τῆς ζωῆς καὶ ἀποκορυφοῦνται καὶ αἱ τρεῖς εἰς τὴν ἐξύμνησιν ἐκείνην καὶ τὴν δοξολογίαν τῆς πραγματικῆς φύσεως τῆς γῆς ταύτης, ἣτις μᾶς κάμνει νὰ νομιζώμεν εὐτυχίαν τὴν ἐπ' αὐτῆς ὑπαρξιν. Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἔργων τοῦ Ἀρνόλδου Μπαϊκλιν δελεάζει πρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὴν χαρὰν μετὰ δυνάμεως, ἣτις ἐνέχει ἐν ἑαυτῇ κάτι τοῦ θεοῦ Διονύσου. Τέλος ἐπὶ τῶν τριῶν εἰκόνων—καὶ ἐπὶ τῆς τετάρτης—ἔχει ζωγραφῆσῃ ὕδωρ. Εἰς τοῦτο εἶνε μάγος ὁ Ἀρνόλδος Μπαϊκλιν. Οὐδεὶς ὡς αὐτὸς ἐζωγράφησε ποτε μὲ τόσην δύναμιν καὶ τόσον θέλητρον τὸ ὑγρὸν τοῦ ὕδατος, τὸ ψυχρὸν, τὸ βαθύ, τὸ βευστόν, τὸ διαυγές, τὸ ἀργυροχρῶρον, τὸ ἀτμῶδες, τὸ βροχθῶν, τὸ παφλάζον, τὸ βίαιον,

Νήσος τῶν Νεκρῶν.

τὸ ἀγαπητῶς οἰκεῖον, τὸ μορμυρίζον, τὸ σιωπηλόν, τὸ μαρμαίρον, τὸ βέον, τὸ κελαρύζον, τὸ κατοπτρίζον τοῦ ὕδατος, τοῦ παραδόξου τούτου καὶ πολυμόρφου στοιχείου—καὶ ἐν τούτοις ἐγεννήθη εἰς μεσόγειον πόλιν.

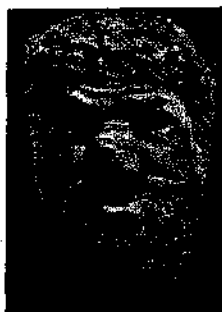
Ἡ εἰκὼν: *Ποίησις καὶ Ζωγραφικὴ* δεικνύει πόσον ἰσχυρῶς, εἰς τὸ ὕψος αὐτῆς, ἡ τέχνη τοῦ Μπαϊκλιν προσεγγίζει εἰς τὴν ἀρχαίαν. Αἱ μορφαὶ αὐταί, αἱ ἴσῳ ἀντιστελλόμεναι ζωνταναί, φέρουν τὴν εὐγενῆ ἔκφρασιν, τὴν ἀπλότητα, τὸ ἀπέριτον καὶ τὴν υπερῆφανον ἐκείνην ἐπιφύλαξιν τῆς ἐντέλειας, ἡ ὁποία ἐπὶ τῶν ἀρχαίων εἰκαστικῶν ἔργων ὑποδηλοῖ σχεδὸν ὑπεράνθρωπον καταγωγὴν. Εἰκόνες τοιαῦται ὡς αἱ τοῦ Μπαϊκλιν προσωνομῶνται συνήθως ἀλληγορῖαι. Ἄστοχος εἶνε ἐνταῦθα ἡ προσωνυμία αὐτῆ. Αἱ μορφαὶ αὐταὶ δὲν σημαίνουν τίποτε, ἀλλ' εἶνε.

Καὶ ἡ Θερινὴ ἡμέρα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα ὅτι ὁ Μπαϊκλιν δὲν ζωγραφεῖ οἰονδῆποτε τοπίον ἐν θέρει, ἀλλ' ὅτι τὸ ἔργον του σχηματίζεται ἰσχυρῶς ἐν τῇ φαντασίᾳ του ἐκ τοῦ αἰσθήματος τοῦ θέρους καὶ ὅτι περιέχει πᾶν ὅ,τι τὸ θέρος ἐξεγείρει ἐν τῇ ψυχῇ ἀνθρώπινον καὶ ζωῶδες καὶ φυτῶδες, διότι εἰς τὸ θέατρον τοῦ Μπαϊκλιν δὲν ὑπάρχει: θεωρεῖον = ἀνθρω-

ποι, πλατεῖα = ζῶα, ὑπερῶν = φυτὰ, ἀλλὰ μόνον μία καὶ μόνη, μεγάλη, ἀγία φύσις. Διὰ τοῦτο εἰς πάντα τὰ ἔργα του δια τὰ ὄντα ἐκφύονται ὀργανικῶς ἐκ τοῦ ἐδάφους, ὅπως ἐξω εἰς τὴν ἀγίαν φύσιν, καὶ δὲν προστίθενται ἔπειτα ὑπὸ τοῦ νοῦ ὡς ζωοποιούντα συμπληρώματα.

Τὸ κατωτέρω μικρὸν προσωπεῖον εἶνε πλαστικὸν ἔργον τοῦ Μπαϊκλιν, ὅστις ἐν τῇ τεχνικῇ τῆς πλαστικῆς ἐφάνη ἔχει ὀλιγώτερον πρωτότυπος, ἢ ἐν τῇ ζωγραφικῇ. Ὡς γνωστόν, ὁ Ἀρνόλδος Μπαϊκλιν εἶνε ὁ πρῶτος γλύπτης, ὅστις, ἀκολουθῶν τὴν ἐπιστήμην, ἐγκατέλειπε τὸ ὄνειρον τοῦ λευκοῦ τῶν ἀγαλμάτων κόσμου τῶν Ἑλλήνων καὶ προσεπάθησε ν' ἀνεύρη τοὺς νόμους ἐγχρώμου πλαστικῆς.

Ἐν τέλει ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσω—βεβαίῳ δὲ ὅτι δὲν εἶμαι τόσο ἀνόητος, ὥστε νὰ ἐκφράσω τοῦτο ὡς εἶδος ὑποκλίσεως καὶ φιλοφρονήσεως—ὅτι, ἂν ὑπάρχῃ που πραγματικὴ φύσις, ἥτις προσεγγίζει πρὸς τὸν θαυμάσιον ὄνειρόκοσμον τοῦ Μπαϊκλιν, αὕτη εἶνε ἡ περιβάλλουσά μας, ἡ ἀττικὴ φύσις. Ἡ Ἰταλία ἐνέπνευσεν εἰς αὐτὸν τὸ ὄνειρον τοῦτο τῆς περικαλλεστάτης χώρας. Ὁ Ἀρνόλδος Μπαϊκλιν οὐδέποτε ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΕΡΝΣΤ ΧΑΡΤ

ΑΡΧΑΙΟΙ ΚΑΙ ΝΕΟΙ ΑΘΛΗΤΑΙ

ΕΥΒΩΤΑΣ

Ἄγων δρόμου

Μιχαὴλ Δ. Ρωσσίδης

Ἡ Λαῖς—ἡ ἑταῖρα ἡ δολοέσσα, ἡ ὑφαίνουσα ἀπαύστως ἰστοῦς πανουργίας διὰ τοὺς πλουσίους καὶ μαρούς τῶν ἐραστῶν, ἡ κληθεῖσα Ἀξίνη, διότι ὡς ἀξίνη πολεμικὴ σχίζουσα κατέπινεν εἰς τὸν βωμὸν τοῦ ἀμηγάνου κάλλους τῆς τὸ χρῆμα καὶ τὴν ζῶην καὶ τὸν νοῦν τῶν λατρευτῶν τῆς—ἐγκαταλείπει πρὸς ὦραν τὴν βασιλικὴν καθέδραν αὐτῆς, τὴν Κόρινθον. Ἐπὶ ὀκλάδος πολυτελῶς ἐξωπλισμένης πλέει πρὸς τὴν ἄλλην τῆς Πελοποννήσου ἀκτὴν, τὴν πρὸς δυσμάς. Πατεῖ τὸν πόδα εἰς τὴν ψαμμώδη ἀκτὴν τῆς Κυλλήνης, καὶ ἐπὶ δίφρου χρυσοπάστου κεκαλυμμένου ὑπὸ παραπετασμάτων τῆς Μιλήτου φέρεται εἰς τὴν Ἥλιν. Μετ' ὀλίγον ἀγονταὶ Ὀλύμπια, καὶ θὰ διέλθωσιν ἐντεῦθεν οἱ ἀβροὶ Ἴωνες καὶ οἱ φιλήδονοι τῆς Αἰολίδος κάτοικοι, οἱ πλούσιοι Βυζάντιοι καὶ Κυζικηνοί, οἱ χρυσοφόροι τῆς Μακεδονίας βασιλεῖς, τῶν Ἀθηνῶν ἡ κομψὴ νεότης, οἱ τῶν πολυχρύσων πόλεων τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας ἀνακτες καὶ οἱ μεγαλοπρεπεῖς τύραννοι τῆς ὀλβίας Κυρήνης. Ἰδρῦει λοιπὸν ἐν τῇ Ἥλιδι ἡ σκληρὰ Ἀξίνη τὸν θρόνον τῆς ἀπανθρώπου ἀρχῆς τῆς. Εἶναι ἡ Λαῖς ἡ μειδιάσασα οὐχὶ ἠδὲ καὶ φιλόανθρωπον μειδίαμα, ἀλλὰ μετὰ σοβαρότητος γελάσασα κατὰ πρόσωπον πάσης τῆς Ἑλλάδος. Ποῖα ἐξ ἀδάμαντος εἰργασμένη καρδιά ἀντέστη εἰς τὰς γοντείας τῆς; Ποῖος διαρρήξας τὰ θελκτῆρια δεσμά τῆς ἠδονῆς νὰ διαφύγῃ; Εὐτυχῆς ὅστις δὲν ἤθελεν ἀπαντήσῃ τὴν ἀκαταμάχητον καλλονὴν τῆς, ἄλλως κολύμβημα διὰ πυρίνης θαλάσσης ἦτο ὁ βίος του. Ὅπου ἦτο, ἦρχε καὶ κακῶς ὁ παλαιὸς σοφὸς εἶπεν εἰς τὴν Ἀντιλαΐδα αὐτοῦ «τὰδε οὐ Κόρινθος, οὐδὲ Λαῖς» διότι ὅπου αὕτη διέτριβεν, ἐκεῖ κατελύοντο τὰ ἀγνὰ ἑλληνικὰ νόμιμα, αἱ σωφρονοῦσαι ἑλληνίδες πόλεις μετεβάλλοντο εἰς Κόρινθον, ἱεροδούλων ἄστου, καὶ οἱ σεμνοὶ Ἕλληνες συνεφθείροντο ἀκόσμως περὶ τὴν θύραν τῆς.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλη βαθυτέρα αἰτία ὠδήγει τὴν ἑταῖραν πρὸς τὴν κοιλάδα, ἣν περιβάλλει ἐν τῇ εὐρείᾳ ἀγκάλῃ τῆς ἡ δασώδης Φολῆ. Πρὸ ὀλί-

γου χρόνου ὀκλάς χιονόπτερος κατέπλεεν εἰς τὰς Κεγχρεὰς τῆς Κόρινθου. Προέρχεται ἐκ Κυρήνης φέρουσα διὰ τὰ Ἴσθμια θεωροὺς καὶ ἀθλητὰς τῶν γυμνικῶν ἀγῶνων. Κεῖται ἡ Κυρήνη ἐν τῇ Ἀφρικῇ, ἀλλ' ὡς ἀποικία τῆς Θήρας κατοικεῖται ὑπὸ Ἑλλήνων τὸ γένος καὶ τὸ φρόνημα, διὰ τοῦτο δύναται νὰ μετέχη τῶν πανελληνίων ἑορτῶν.

Οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Ἕλληνες ἀποκλείουσι τῶν ἀγῶνων τοὺς δούλους, τοὺς ἀτίμους καὶ τοὺς ξένους, ὅποιοι δῆποτε καὶ ἂν ἦσαν. Μετ' ὅλην τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν Ἑλλάδα, μετ' ὅλην τὸν κίνδυνον, ὃν ὑπέστη διαφωτίζων τοὺς Ἕλληνας περὶ τῶν βουλευμάτων τῶν Περσῶν ἐν Πλαταιαῖς, ἦτο ἀνάγκη ν' ἀποδείξῃ τὸ ὁμόφυλον τῶν Μακεδόνων πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὁ Ἡρακλείδης Ἀλέξανδρος, ὁ Φιλέλλην διὰ νὰ τῷ ἐπιτραπῇ νὰ μετὰσχη τῶν πανελληνίων ἀθλων. Καὶ ἂν Κύρος ὁ μέγας ὁ Ἀγαμεμνίδης ἢ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτιος ἤθελεν ζητήσῃ ν' ἀγωνισθοῦν εἰς τὸ Ὀλύμπιακὸν στάδιον δὲν ἤθελεν ἀνοιχθῆ εἰς αὐτοὺς τὸ πρότυλον τοῦ ἱεροῦ χώρου. Καὶ οἱ ἀπὸ πόλεων ἑλληνικῶν μακρὰν καὶ ἐν μέσῳ βαρβάρων κειμένων ἐρχόμενοι θεωροὶ οὐδέποτε ὠδήγησαν ἀνδρας ἐκ τῶν προσχώρων ἔθνων δεξιούς περὶ τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις διότι ἠσχύνοντο νὰ ζητιανεύσουν τὴν ἀλκὴν καὶ τὴν δεξιότητα μεταξὺ τῶν ἀλλοδαπῶν διὰ νὰ παραστῶσιν εὐπρεπεῖς ἐν ἑλληνικῷ σταδίῳ. Τοῦτο θὰ ἦτο ὕβρις καὶ κατασχύνη διὰ τὴν υπερῆφανίαν τὴν ἔθνηκιν. Καὶ ἂν δέ τις ἀσεβῆς ἤθελεν ὠδηγήσῃ παρὰ τὸν ἐκ τέφρας πεποιημένον βωμὸν τοῦ Ζηνὸς πρὸς θυσίαν τὸν εἰς ἄλλους θεοὺς πιστεύοντα ξένον, οἱ ἑλλανοδίκαι θὰ ἐπέβαλλον εἰς τὴν πόλιν τοῦ ἀσεβοῦντος τὴν διὰ τοὺς ἀδικοῦντας κατὰ τοὺς ἀγῶνας ἐπιβαλλομένην ποινήν: θὰ ἀπέκλειον αὐτὴν τῶν ἀγῶνων, ἕως οὗ ἤθελεν ἰδρῶσιν ἐν τῇ ἱερᾷ Ἀλτεῖ μέγα ἀγαλμα τοῦ Ζηνός. Καὶ ἐν καταδήλῳ χώρῳ ἐκεῖ ἦσαν ἰδρυμένοι οἱ Ζᾶνες, τὰναθήματα τῶν τιμωρθέντων.

Ἦσαν λοιπὸν Ἕλληνες οἱ θεωροὶ καὶ οἱ ἀθληταὶ οἱ προερχόμενοι ἐκ Κυρήνης, ὅποθεν ἄλλοτε εἶχον ἔλθῃ καὶ ἀναδειχθέντες νικηταὶ ὑμνήθησαν ὑπὸ τοῦ Πινδάρου ὁ Τελεσικράτης καὶ ὁ Ἀρκεσίλαος. Καὶ ἦδη νέοι ἐστάλησαν ἀθληταί, ἀλλὰ μεταξὺ αὐτῶν παις σταδιοδρόμος, ὁ Εὐβώτας,

ἐξέλαμψεν ὡς ὁ θερινὸς ἀστὴρ, ὁ Σείριος, ὑπὸ τὰς φλυαρούς πίτυς τοῦ Ἴσθμου. Εἰσῆλθεν εἰς τὸ στάδιον, ἐνίκησε, καὶ στεφανηφόρος ἐπεσκέφθη τὴν Κόρινθον. Ἡ Λαῖς τὸν εἶδεν εἶναι καὶ αὐτὴ νεαρά εἰσέτι καὶ δὲν ἔχει σκληρυνθῆ ἀκόμη ἡ καρδία της. Τὸ θηρίον τέλος ἐτρώθη, ἀλλ' ἡ λευκοπτέρυξ περιστέρᾳ ἐξέφυγε τοὺς δρυχάς τοῦ ἱέρακος, διότι ἡ ὄλκας ἀπέπλευσε διὰ τὴν Κυρήνην. Ἡ Λαῖς καίεται ἐκ τοῦ πόθου, ἀγρυπνεῖ ὁ βράχος, ὁ ἀμερίμνω βλέπων σωρευόμενα εἰς τὰ θεμέλια τοῦ τὰ συντρίμματα τῶν ναυαγίων, ἐλπίζει. Μετὰ τινὰ χρόνον ἄγονται Ὀλύμπια· λοιπὸν ὁ ἀνεμόπους Κυρηναῖος θὰ ἔλθῃ, νὰ περιβάλλῃ τὴν κεφαλὴν του μὲ τὸν ὀλυμπιακὸν κότινον πολὺ τιμιώτερον τῆς πίτυος τοῦ Ἴσθμου.

Ἐρχισαν συνωθούμενοι εἰς τῆς Ἡλίδος τὰς ὁδοὺς ἐκ πάσης γῆς θεαταί, αἱ ἱεραὶ καὶ μεγαλοπρεπεῖς θεωρίαι καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀθλητῶν. Ἐδῶ οἱ παλαισταί, βλέμμα ὀξὺ καὶ πανούργον καὶ σῶμα ἄκιμον, μελανὸν ἐκ τοῦ ἐλαίου καὶ τῆς κόνεως τῆς παλαιστρος, σιδῆρος σφυρήλατος, ἐκεῖ οἱ δυσκοβόλοι καὶ ἀκοντισταί καὶ ἄλλαι ἔχοντες σῶματα ὄχι εὐρέα, μέλη δὲ εὐτονα καὶ οὐχὶ ἐξωγκωμένους μῦς. Περαιτέρω οἱ παγκρατιασταί μὲ τὴν μικρὰν κεφαλὴν, τὴν ὀσφὺν τὴν πλατεῖαν, τοὺς ταυρεῖους τραχήλους, μὲ τοὺς μῦς τοὺς λιθίνους. Ἄλλοι οἱ δρομεῖς εὐτονοι μὲ τὸ βλέμμα γοργόν καὶ ὑπόπτερον τὸ βῆμα. Ἄντηχί ἡ γῆ ἐκ τοῦ κρότου τῆς ὀπλῆς τῶν ἵππων καὶ τῶν τροχῶν τῶν διὰ τοὺς ἵπποδρομικοὺς ἀγῶνας.

Οἱ δούλοι τῆς Λαίδος ἔμαθον περὶ πάντων τῶν ἀξίων λόγου ἐπισκεπτῶν τῶν ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων, ἠγγειλαν δὲ καὶ ὅ τι μάλιστα ἐπόθει, τὸν κατάπλου κυρηναϊκῆς νεῶς φερούσης τὸ πολυτιμώτατον τῶν ὄντων, τὸν υἱὸν τῆς Κυρήνης τὸν περικαλλῆ. Εἶναι ὁ Εὐβώτας μᾶλλον ὄριμος, ἀλλὰ δὲν ἐκάλυψαν ἀκόμη τὴν ὄψιν του τὴν παρβενικὴν αἰ μαραὶ τρίχες. Τὴν ἐπομένην ἀπέρχονται διὰ τὴν ἑορτὴν πλῆθος ἀνδρῶν ἄμετρον, ἡ δὲ πόλις τῆς Ἡλίδος κατοικεῖται ὑπὸ γερόντων ἀσθενικῶν, ὑπὸ τῶν νοσοῦντων, τῶν παιδαρίων καὶ τῶν γυναικῶν. Τοὺς ἀνδρας, γυμνοὺς ἐν τῷ σταδίῳ ἀγωνιζομένους, εἶδεν ἡ τοῦ Πεισιρόδου τοῦ Ῥοδίου μήτηρ, τοῦ Διαγόρου δὲ θυγάτηρ ἀνδρὸς ἐπιθεμένη γυμναστοῦ σχῆμα.

Καὶ τώρα ὁμοῦ τὴν ἐνενηκοστὴν τρίτην Ὀλυμπιάδα ἄλλη γυνή, χωρὶς φειδωλίαν δαπανῶσα τὰ ἀττικά τετράδραγμα καὶ τοὺς χρυσοὺς κυκλικοὺς στατήρας καὶ τῆς γοπτείας της τὰ μνηα-

νήματα κατάρθωσεν ὑπὸ εὐρὺ καὶ μακρὸν ἱμάτιον νὰ κρυφθῆ ἐν μέσῳ θεραπεόντων καὶ φίλων· ἡ Λαῖς. Ἡ σὰρξ ἐκείνη ἡ πλημμυρούσα μέσα εἰς τὸν στίβον, ἡ σπαργῶσα, ἡ χαλυβδίνη ἡ χνοῶδης, ὡς λίθος τραχίτης ἡ αἰθερία, ἡ σιδηρομελαινα ἡ μαρμαίρουσα ὡς πάριος λίθος οὔτε μίαν στιγμὴν προσελκύει τῆς ἐταίρας τὸ βλέμμα· εἰς μίαν κεφαλὴν εἶναι προσηλωμένα τὸ ὄμμα, ἡ καρδία, ὁ νοῦς της· εἰς τὴν μορφήν τοῦ Εὐβώτα.

Ἐκ τῆς θείας οὐσίας τῆς αὐλοῦ ἔχει τὴν καταγωγὴν αὐτῆς ἡ τοῦ κάλλους ὑπόστασις· αἶρει τοῦ θεωμένου τὸν νοῦν καὶ ἐξαγνίζει καὶ τοῦ κακοῦ τὴν καρδίαν. Ἡ ψυχὴ τῆς Λαίδος εἶχεν ἐξαγιασθῆ ὡς ὄνειρα κόρης πανάγνου.

Παρασκευάζεται ἤδη τοῦ δρόμου ὁ ἀγὼν· ἐκατὸν χιλιάδων ἴσως Ἑλλήνων τὰ βλέμματα εἶναι ἐστραμμένα πρὸς τοὺς ἀθλητάς, σώματα εὐγενῆ καὶ θαλερά, ὡς κυπαρίσσω νεόφυτα. Ποῖος ἐξ αὐτῶν, ταχύτερος φερόμενος, θὰ δώσῃ τὸ ὄνομά του εἰς τὴν Ὀλυμπιάδα ταύτην διὰ τῶν αἰῶνων ἀπαθανατιζόμενος; Ὅλοι εἶναι καλοί, ἀλλὰ πάντας ὑπερβάλλει ὁ ἐκ Κυρήνης σταδίου.

Ἄκροι πόδες καλλίσφυροι, λεπτοὶ καὶ εὐπλαστοὶ, ὡς τῶν ἀναγλύφων τοῦ Παρθενῶνος· κνήμαι καὶ μηροὶ ἀνωθεν εὐτονα καὶ ἀδρά ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀσκήσεως δημιουργηθέντα· ὀσφὺς λιγυρά, στέρνον ἀγλαδὸν καὶ σύμμετρα νῶτα καὶ ὦμοι. Τράχηλος ἐπειτα εὐτονος καὶ ἀβρὸς ὡς πέταλον κρίνου ἀνέχει τὴν κεφαλὴν του· περὶ αὐτὴν δὲ πετῶσι πᾶσαι αἱ χάριτες· ἡ κόμη ξανθὴ καὶ οὐλῆ ὡς ἡ τοῦ πραξιτελείου Ἑρμοῦ, σέλας χρυσοῦν καλύπτει τὴν κορυφὴν τῆς θαυμαστῆς μορφῆς του, τὸ μέτωπον λεῖον ὡς κρυστάλλινον ἀτρεμοῦν ὕδωρ, αἱ ἐξ αἰδοῦς ἀπαυστον ἔχουσαι ἐρυθρὰ, ὀμαλαί, ὑπὸ χνοῦ ἀπαλοῦ καλυπτόμεναι παρειαί, τὰ χεῖλη τὰ ὡς πτυχαὶ πετάλων ῥόδου, τὰ ἀγνὰ ἀνοσίτου φιλήματος, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ ὑπὸ μακρῶν περιβαλλόμενοι βλεφαρίδων, οἱ γλαυκοὶ, οἱ γλυκεῖς, οἱ ἤρεμον βλέποντες, δια ἐκφαίνου τὴν ἀγιότητα τῆς ψυχῆς, τὴν εὐοσμίαν τῆς καρδίας τὴν θεσπεσίαν. Τὰ μέλη ὄλου τοῦ σώματος εὐγενῶς συνηρμόζοντο· δὲν ἦτο ἀρμονικώτερος τὰς ἀναλογίας ὁ Δορυφόρος τοῦ Πολυκλείτου. Τὸ ἀνάστημα ὁμοῖον μὲ μακρὸν ἀνθοφόρον βλαστὸν μυρσίνης, θεῖαν ἔχει μεγαλειότητα ὡς ἡ τοῦ χαλκοῦ ἀγάλματος τοῦ θεοῦ τοῦ ἀνελευσθέντος ἐκ τῆς θαλάσσης τῶν Ἀντικυθῆρων.

Οἱ Ἑλλανοδίαι τάσσοσι κατὰ τὴν ἀφειτηρίαν τοὺς σταδίου. Τὸ σημεῖον δίδεται καὶ ὡς ἀκόντια μετὰ βίας βληθέντα, σώματα κοῦφα ὡς αἱ ἐλπίδες, χύνονται εἰς τὸ πρόσω· γοργοί, ἀκα-

μαντόποδες πετῶσι μᾶλλον ἢ τρέχουσιν οἱ νεανία· οὗτοι. Ἀλλὰ πάντας ὑπερβαίνει ὁ Κυρηναῖος Εὐβώτας· ὅταν ὤρμησε, πρὸς τὸ τέρμα βλέπων τῆς σφενδόνης, δὲν ἦτο πλέον ὁ ἀβρὸς καὶ σεμνὸς εἰς τὸ στάδιον εἰσελθὼν νεανίσκος· λαίλαψ ἀφρικανικῆ τῶν ἐρήμων, ἀστὴρ διάττων σχίζων τὸν εὐρὺν αἰθέρα ταχύτερος τοῦ λογισμοῦ. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τελικὸν ἀγῶνα πρὸς τοὺς νικητὰς τῶν ομάδων ὑπερέβαλε πολὺ ὁ ἐκ Κυρήνης δρομεύς, οὔτε δὲ ὁ ἐκ Σάνθου τῆς Λυκίας Ἑρμογένης ὁ ἐπικληθεὶς ἵππος οὔτε ὁ Ῥοδῖος Λεωνίδας ὁ ἐπὶ τέσσαρας ὀλυμπιάδας νικήσας τοῦ σταδίου τὸν ἄθλον, ἤθελον τὸν περιφρονῆσαι.

Ἡ χαρὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων διὰ τὸ ἐκπαγλὸν θέαμα ἐκρήγγεται εἰς κεραυνίους ἐπευφημίας, οἱ Ἑλλανοδίαι ἀναγορεύουσιν αὐτὸν νικητὴν σταδιοδρόμον καὶ στέφουσιν διὰ τοῦ ποθεινοῦ κοτινοῦ, καθ' ὃν χρόνον ὁ κῆρυξ λέγει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τοῦ πατρὸς καὶ τῆς πατρίδος.

Ὁ ἀγὼν ἐτελείωσεν· οἱ χοροὶ ἀνέρχονται ἤδη τὸ Κρόνιον, διὰ νὰ ψάλλουν περὶ τὸν βωμὸν τοὺς νικητὰς προτέρων ὀλυμπιάδων· τὸ πλῆθος κατακλύζει τὴν Ἄλτιν, ὅπου προτέρων ὀλυμπιάδων ἀθληταί ἢ αἱ πόλεις αὐτῶν ἰδρύουσι τοὺς μαρμαρίνους ἢ χαλκοὺς ἀνδριάντας. Καὶ ὁ Εὐβώτας ὑπὸ τοῦ γυμναστοῦ, τῶν οἰκείων, τῶν συμπολιτῶν καὶ στίφους θαυμαστῶν ἀκολουθούμενος εἰσέρχεται εἰς τὸν ἱερὸν χῶρον, νὰ στήσῃ τὸ ἀγάλμα του· διότι πορευθεὶς εἰς τὸ ἐν Λιβυκῇ ὄασει ἱερὸν τοῦ Ἀμμωνος Διὸς ἔλαβε χρησμόν ὅτι θὰ νικήσῃ· ἦλθε λοιπὸν εἰς τὴν ὀλυμπιακὴν πανηγύριν φέρων καὶ τὸν ἀνδριάντα του. Ὁ χρησμός δὲν ἐψεύσθη.

Ἐν τῷ σταδίῳ ἀγνωσμένη ἡ Λαῖς χαίρει καὶ ὀδύρεται, δακρύουσα γελᾷ. Χαρμονὴ πληροὶ τὴν ψυχὴν της διὰ τὴν νίκην τοῦ πεφιλημένου, ἀλλὰ θρηνεὶ ἀναλογιζομένη ὅτι οὐδέποτε ὁ εὐφημηθεὶς ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων θὰ δεχθῆ νὰ γείνη σύζυγος διαβοήτου ἐταίρας. Διότι τοῦτο ποθεῖ. Ἄς ἦγεν αὐτὴν ὡς σύζυγον ὁ Εὐβώτας, καὶ ἤθελε πλέον ζῆσθαι τὸν βίον τῆς ἀγιωτάτης τῶν γυναικῶν. Εἰς Ἡλίδαν, ἐπανελθοῦσα, κατορθώνει νὰ ἐλκύσῃ εἰς τὴν οἰκίαν της τὸν Εὐβώταν. Ἰκετεύει, ὀλολύζει, ἀγριαίνει ὡς μαινόμενος πόντος, θωπεύει διὰ τῆς ἀβρᾶς ὡς λωτοῦ ἄνθος χειρὸς καὶ τῆς ἀπαλωτάτης γλώσσης· γονυπετῆς καταφιλεῖ τὰ γόνατα τοῦ νεανίσκου, δάκρυα καταβρέχουσι τὰς θείας παρειὰς της, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου νύττουςιν ὡς πυρακτωμένοι βελόνας οἱ ὀφθαλμοί. Αὐτὴ ἡ διὰ τοῦ κάλλους ἀνάσσοσα τοῦ κόσμου ὄλου τοῦ ἑλληνικοῦ καταβαίνει ἀπὸ τὸν ἀδαμάντινον τοῦτον θρόνον χάριν αὐτοῦ· πλη-

σίον του θὰ ζῆσθαι σεμνὴ ὡς Ἴον, ἀπὸ τοῦ λειμῶνος ἀδόλου στοργῆς δρέπουσα ἀγνὰ ἄνθη εἰς τὸν βωμὸν αὐτοῦ μόνου θ' ἀναθήτη. Τέλος ὁ Εὐβώτας, νεανίσκος ἀδύνατος τὴν ψυχὴν, συγκινηθεὶς καὶ συμπαθήσας, φοβηθεὶς τὴν ἐπιβουλήν τῆς Λαίδος, ὑπεσχέθη ὅτι θὰ τὴν φέρῃ εἰς Κυρήνην.

Ἄλλ' ἐπειτα μεταπεισθεὶς ὑπὸ τῶν παραινέσεων τῶν οἰκείων καὶ αὐτὸς σκεφθεὶς κατενόησεν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν τὸ κλεινὸν πλέον ὄνομα τῶν νὰ ρυπάνῃ μὲ τὴν κατασχόνην· ἀλλ' ὁμοῦ καὶ ἡ ὑπόσχεσις κατεῖχεν αὐτόν. Εὐρε τέλος λύσιν τοῦ δεσμοῦ· Παρήγγειλεν εἰς ζωγράφον τῆς Λαίδος τὴν εἰκόνα, τὴν ὅποιαν φέρει εἰς Κυρήνην λέγων ὅτι φέρει τὴν Λαίδα. Ἐνόμιζεν οὕτως ὅτι δὲν παραβαίνει τὴν ὑπόσχεσίν του. Ἀπέπλευσε λοιπὸν εἰς Ἀφρικήν. Ἡ Λαῖς ἐβλήθη εἰς ὑπερβολὴν, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλασμένη ἡ ψυχὴ της διὰ ν' ἀποθάνῃ ἐξ ἔρωτος· πάλιν αἱ ἀνθισμέναι πτέρυγες τῶν ἡδονῶν τὴν παρασύρουσιν εἰς τὸν συνῆθη ἐλαφρὸν βίον. Πρὸ τούτου ὁμοῦ ἡ γυνή, ἡ πολλακίς βεβαίως ἀηδιάζουσα πρὸ τῆς ζωῶδους τῶν ἐραστῶν της λατρείας, ἀμείβουσα τὴν σωφροσύνην του, ἔστησεν ἐν Κυρήνῃ μέγιστον τὸν ἀνδριάντα τοῦ Εὐβώτα.

Μετὰ τεσσαράκοντα ὀκτῶ ἔτη πάλιν τὸν Εὐβώταν ἐπαναβλέπομεν ἐν τῷ ὀλυμπιακῷ σταδίῳ, ἀλλὰ τώρα ἵπποτρόφον κατὰ τὸν λιβυκὸν τρόπον εἰς τὴν ἀρματῆλασίαν. Τὸν ἀγῶνα διαθέτουσιν ὄχι οἱ Ἡλείοι ἀλλ' οἱ Ἀρχάδες μετὰ πόλεμον πρὸς αὐτοὺς καταλαβόντες τὴν Πισάτιν καὶ τὸ ἱερὸν αὐτῆς. Εἶχον ἤδη συντελεσθῆ ἡ ἀρματοδρομία καὶ οἱ δρόμοι τελείας συναφίδος καὶ ἵππου κελήτος, καὶ τὸ στάδιον, ὁ δίαυλος, ὁ δόλιχος καὶ ὁ ὀπλίτης δρόμος, ὅτι οἱ Ἡλείοι εἰσέπεσαν πάνοπλοι καὶ μάχη κραταιὰ συνεκροτήθη ἐντὸς τῆς ἱερᾶς Ἄλτιως παρ' αὐτὸν τὸν ναὸν τοῦ Διός. Οἱ ἄθλοι δὲν συνετελέσθησαν καλῶς· ὁ Εὐβώτας ἐστέφθη μὲν πάλιν διὰ τοῦ κοτινοῦ ὑπὲρ τῆς νίκης, ἀλλ' οἱ Ἡλείοι δὲν ἀνέγραψαν αὐτὴν.

Δὲν γνωρίζω ἐν ἔξῃ ἀκόμη τότε ἡ Λαῖς· ἀλλ' ὁμοῦ ὅπως ὅποτε πρὸ χρόνου ἱκανοῦ θὰ εἶχεν ἀφιερώσῃ εἰς τὴν Παφίαν Ἀφροδίτην τὸ κάτοπτρον λέγουσα τὸ περιβόητον· «λάβε αὐτό, διότι νὰ βλέπω ἑμαυτὴν ὅποια ἦμην πρότερον δὲν δύναμαι, νὰ βλέπω δ' ἑμαυτὴν ὅποια κατήντησα δὲν θέλω».

Ἄλλ' ὁ Εὐβώτας καὶ τότε, ἐβδομηκοντούτης σχεδόν, θὰ ἦτο ἀξίος θεᾶς ἔχων εὐεξίαν ἔτι καὶ κάλλος σεμνόν, ὅποιον παρέχει εἰς θαλερὸν γῆρας τῆς πρώτης ἡλικίας ἡ σωφροσύνη.

ΕΥΜΑΣΤΑΣ

Ἄριστος βαρῶν

Γεωργίου Μάνεση

Δὲν περιείχετο εἰς τοὺς κανονισμοὺς τῶν Ἑλληνικῶν ἀγῶνων ἢ ἄρσις τῶν βαρῶν, ἀλλ' εὐχαρίστως ἔβλεπον οἱ Ἕλληνες ἀλκίμους ἀνδρας αἰρώντας ἐπὶ τῶν ὤμων ἢ διὰ τῶν χειρῶν μέγα βάρος. Τὸν ἔλυποῦντο μὲν ἀλλ' ἐθαύμαζον συγχρόνως τὸν Ἀτλαντα φέροντα τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανὸν ἐπὶ τῶν νώτων. Ὅτε δὲ ὁ Θάσιος Θεαγένης ὁ Τιμοσθένης ἐνεαετῆς ἐκ τοῦ σχολείου ἐπανερχόμενος εἰς τὴν οἰκίαν ἔφερεν ἐκ τῆς ἀγορᾶς χαλκοῦν ἀγάλμα θεοῦ καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανάφερεν αὐτὸ πάλιν εἰς τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ βᾶθρον τοῦ ἐκ τῆς οἰκίας, διεθρυλήθη ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἡ ἀλκή του, καὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἐλέγετο συγχρότερον ἢ οἱ χίλιοι καὶ τετρακόσιοι στέφανοι, τοὺς ὁποίους ἔλαβεν ὡς πύκτης, ὡς παγκρατιαστής, ὡς πένταθλος καὶ ὡς δρομεὺς εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς ἀγῶνας. Καὶ ὁ Μίλων δὲ ὁ Διοτίμου ὁ ἐκ Κρότωνος διὰ τὴν ἐπὶ τῶν ὤμων ἄρσιν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἀνδριάντος κατ' ἐξοχὴν ἐθαυμάζετο.

Ἀλλὰ καὶ ὡς ἀγώνισμα, φαίνεται, προετίθετο ἐνίοτε τῶν βαρῶν ἢ ἄρσις. Ἐν Ὀλυμπίᾳ κατακεῖται λίθος βάρους ἑκατὸν πενήκοντα κιλογράμμων (περὶ τὰς 135 ὀκάδας) φέρων ἐπιγραφὴν δηλοῦσαν ὅτι Βύβων ὁ Φόλα ἔβαλεν αὐτὸν ἀμκράν ὑπὲρ κεφαλάν.

Καὶ αὐτὸς ὅμως ὁ Πολυδάμας ὁ Νικίου ὁ ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς Σκοτούσσης, ὁ κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος καὶ τὴν ἀλκὴν παρεμπερὴς πρὸς τοὺς μυθικοὺς ἡμίθεους, δὲν ἤθελε καταγελάσῃ τὴν ρώμην τοῦ Θεραίου Εὐμάστα. Ἐν τῇ νήσῳ Θήρα ὑπὸ τὴν Σελλάδα, τὴν στενὴν εἰς τὴν ἀρχαίαν πόλιν εἰσοδόν, καὶ πρὸς νότον αὐτῆς κεῖται ἐν τῇ πεδιάδι λίθος ὡσειδῆς μέλας τραχίτης ἔχων βάρος δέκα σχεδὸν στατήρων (480 κιλόγραμμα).

Τὸν λίθον τοῦτον τέσσαρες ἀνδρες σήμερον ἀμκράιοι δύνανται ὄχι μετὰ πολλῆς εὐκολίας νὰ κυλίωσιν. Καὶ ὅμως αὐτὸν τὸν λίθινον ὄγκον «ἄχθος οὐκ εὐάγαλον» ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Αἰσχύλος, κατάρθρωσε, κατὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφὴν, νὰ ἄρῃ ἀπὸ τῆς γῆς Εὐμάστας ὁ Κριτοβούλου.

Ἐκ χάλυβος ἦσαν εἰργασμένα οἱ τένοντες καὶ οἱ μῦες αὐτοῦ καὶ ἡ εὐλύγιστος καὶ ἄθραυστος ὀσφύς του; Ἐκ χρυσοῦ σφυρηλατημένου αἱ κνήμαι καὶ οἱ βραχίονες; Δὲν θὰ εἶχε νὰ μεμφθῇ δικαίως αὐτὸν ὁ Αἰτωλὸς Τίτορμος, ὁ κληθεὶς δευτερός Ἡρακλῆς, ὁ δύο ταύρους ἐξηγριωμένους

κρατῶν ἀπὸ τῆς χηλῆς τῶν ὀπισθίων ποδῶν. Τόση τῶν δακτύλων τοῦ Εὐμάστα ἡ ρώμη, τοιαύτη τῶν ἀρμῶν του ἡ ἀδαμαντίνη κατασκευή.

ΔΙΑΜΑΝΤΩ

Λιθοβολία

Τῆ Ἐνώσει τῶν Ἑλληνίδων

Συντρίμματα μεγάλου ναυαγίου εἶχον ἐπανέλθῃ ἐκ τῆς Μακεδονίας οἱ ἀραῖοι στρατιῶται τοῦ Νικοτσάρα. Παρὰ τὸ χωρίον Γιαννωτὰ τὸ ὑπὸ τὸν Ὀλυμπον, πατρίδα τοῦ ἀρχηγοῦ, στρατοπευδεύουσαν μέσα εἰς μίαν πτυχὴν τοῦ ὄρους. Λησμονήσαντες τὰ ἐλαφρὰ τραύματα, τὸν διωγμὸν εἰκοσι χιλιάδων Τούρκων καὶ Βουλγάρων ἀνὰ τὴν Μακεδονίαν, τὰς ἐπὶ μῆνας μάχας, τὴν ὄσφ ἔνδοξον τόσων καὶ πολυνεκρον διάβασιν τῆς γεφύρας τοῦ Πράβι, περιβεβλημένοι αὐτῶν καὶ οἱ δουλαμάδες πολυτελῶς πρὸ τῆς στρατείας κεντημένα, σκέλεθρα ἀπὸ τὴν πεῖναν, τὴν δίψαν καὶ αὐπνίαν τὴν ἀνηλεῆ, δαρμένοι ἀπὸ τοὺς ὑετούς, μελανοὶ καὶ κατάξηροι ὑπὸ τῆς πάχνης τῆς νυκτερινῆς καὶ τοῦ ἡλίου τῆς ἡμέρας, ἀναπαύουσι τὰ μέλη των ὑπὸ τὰς ὑψηλὰς δρύς, ἢ παρὰ τὰ ἀργυρὰ ρεῖθρα καὶ τὸ τρίζον φύλλωμα μεταρσίων πλατάνων. Οἱ κίνδυνοι οἱ ἀδηφάγοι παρῆλθον, αἱ ταλαιπωρίαὶ αἱ φοινικαὶ ἐλησμονήθησαν. Ἐξέφυγον τὰς σιδηρὰς χεῖρας τοῦ θανάτου. Εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ἀφιερώνονται ἀποστελλόμενα τὰ τιμημένα ἄρματα τῶν πεσόντων ἀνδρείων. Μειδιῶσιν οἱ σωθέντες ἐκ χαρᾶς, καὶ μετὰ τινα χρόνον ἀμνοὶ καὶ κριοὶ σφάζονται, τράπεζαι δὲ στρώνονται ἐκ κλάδων ἐλάτης καὶ κομάρων καὶ πλατάνων καὶ μυρσινῶν. Ἄσματα τότε ἄδονται τὰ ὑμνοῦντα τῆς ἀδαμαντοψύχου στρατιᾶς τὰ περιλάλητα ἔργα καὶ τὰ παθήματα.

Τὸ συμπόσιον ἀκολουθοῦσι κατὰ τὴν ἑλληνικὴν συνήθειαν οἱ ἀνδρικοὶ χοροὶ οἱ πολυδίνητοι. Βροντᾷ ἡ γῆ ἐκ τῶν πατημάτων αὐτῶν τῶν ἀρμονικῶν ἐκ τοῦ κρότου τῶν ἀργυρῶν κοσμημάτων καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ ἀντηχοῦσι περὶ αἱ χαράδραι τοῦ πολυπύχου Ὀλύμπου καὶ οἱ βράχοι οἱ ἀπόκρημοι. Εἰκόνες κάλλους ἀμωμῆτου διαγράφονται ἀπὸ τὰς ἀρτίους στάσεις, ἀπὸ τὰς ἡλιοφειγείας ὄψεις, ἀπὸ τὴν περιβολὴν τὴν γραφικὴν τῶν χορευόντων πολεμιστῶν.

Τὸν χορὸν διαδέχονται ἀγῶνες ἀθλητικοί, χαρᾶς καὶ ὑπερφανίας ἀνδρικῆς μαρτύρια. Πολεμιστὰι πρῶτον, τῶν ὁποίων ἡ τουφεκία ἤνοιξε

πολλάκις πύλην θανάτου εἰς τῶν Μουσουλμάνων τὰ μέτωπα, ἀγωνίζονται εἰς τὴν σκοποβολὴν. Κορυφὴ ἐλάτης ὑπὸ τοῦ ἀνέμου δονουμένης εἶναι ὁ σκοπὸς· κόπτουν αὐτὴν καὶ ἄλλας κατόπιν. Μετὰ τοῦτο ὠμοπλάτη λαγοῦ εἰς ὄβελόν σφηνωμένη κεῖται ὡς σκοπὸς καὶ διατρυπᾶται. Τέλος ἀτρόμητος παῖς, ὁ ψυχογιός, κρατεῖ μὲ τὸν ἀντίχειρα καὶ τὸν δείκτην δακτύλιον ἀργυροῦν διὰ φύλλου δένδρου ἔχοντα σιεπασμένην τὴν ὀπήν· αἱ βολαὶ διέρχονται καὶ οἱ δάκτυλοι τοῦ παιδὸς οὐδὲ καίονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ μολύβδου. Ἄλλοι παρὰ κάτω παλαίου· πλήττουσι τὸ ἔδαφος μὲ τὰ σιδηρὰ πέματα, ἀσθμαίνουσι, σφίγγουσι τὴν λεπτὴν ὀσφύν, συγκρούουσι τὰ εὐρέα στέρνα καὶ διὰ τῆς σωματικῆς ἀκμῆς καὶ τῆς πανουργίας προσπαθοῦσι νὰ καταβάλλωσιν ἀλλήλους. Δρόμον τρέχουν ἄλλοι μετὰ ταῦτα· καὶ ἐδῶ ἐφάνθησαν ἀκάματοι τοὺς πόδας οἱ κλέφται· οἱ ἐφορμήσαντες κατὰ τῶν Τούρκων παρὰ τὸ Νευροκόπον, κατὰ τὴν Ζίχναν, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Στρυμόνος, κατὰ τὴν διάβασιν τῆς παρὰ τὸ Πράβι γεφύρας τοῦ Ἀγγίτου.

Ἀγῶν τῶρα σπάθης· πολεμιστῆς ἡλικίας ὠρίμου καὶ νεαρὸς κλέφτης ἀγένειος, οὐδὲ ἀρχὴν μύστακος ἔχων, μὲ μακρὰν ξανθὴν εἰς βοστρύχους καταβαίνουσαν κόμην ἐπὶ ὤμων κομφῶν, μὲ βλέμμα μέλαν, εἰς τὰς πανηγύρεις γλυκύ, εἰς τὰς μάχας κεραύνιον, μὲ ἥρεμον μέτωπον, τὸ στέρνον κυρτὸν ὀλίγον ἔχων καὶ εὐγενές, τὴν ὀσφύν λεπτήν, τοὺς βραχίονας καὶ τὰς κνήμας ἀδρᾶς καὶ εὐτόνους, προβαίνουν ἐν μέσῳ τῶν πολεμιστῶν. Ἀναλάμπουν ἀστραπηβόλοι αἱ σπάθαι κατὰ τὰς ποικίλας τοῦ ἀγῶνος στιγμὰς, ἀπειλητικαὶ κατέρχονται κατὰ τῶν κρανίων, τοῦ τραχήλου, τοῦ στήθους. Ἢδη σχίζοντα τὴν γαστέρα θὰ χύσωσι τὰ σπλάγγχνα κατὰ γῆς. Ἄλλ' οὐδ' ἐγγίζουσι τὸ δέρμα· ἀπειλοῦσι μόνον, δὲν πλήττουσι. Κατὰ τὸν ἄθλον τῆς δεξιότητος τοῦτον ὑπέροχος φαίνεται ὁ νεαρὸς κλέφτης ἐρυθριῶν ἐκ χαρᾶς διὰ τὴν νίκην καὶ τὰς ἀνευφημίας τοῦ καπετάνου καὶ τῶν συστρατιωτῶν. Τότε ὁ ἀνταγωνιστῆς ἐξηρηθισμένος ἐκ τῆς αἰσχύνης καὶ τινων βλεμμάτων σκωπτικῶν πλήττει ἀπρονοήτως ἀπροφύλακτον τὸν ἀντίπαλον εἰς τὸ στέρνον.

Τὸ κτύπημα ἀπημβλύθη ἐπάνω εἰς τὸ ἀργυροῦν κουστέκι τὸ καλύπτρον τὸ στήθος τοῦ κλέφτου, ἐκόπησαν ὅμως τοῦ κοσμηματος αἱ ἀργυραὶ ἀλύσεις. Ὁ καπετάνος διέταξε τὴν παῦσιν τοῦ ἀγωνίσματος τούτου, διότι σταγὼν αἵματος ἐχρωμάτισεν ἐρυθρὸν τὸν χιτῶνα τοῦ κτυπηθέντος. Ἄλλ' ὁ τραυματισθεὶς οὐδὲ εἰς τὸν χειρουργ-

γὼν τοῦ στρατεύματος ἐπιτρέπει νὰ ἴδῃ τὸ στήθος αὐτοῦ, εἶναι δὲ καὶ ἡ ἀμυγῆ ἐντελῶς ἀσήμαντος, ὥστε, ὅταν μετὰ μικρὸν τὰ κλεφτόπουλα ἀρχίζουσι νὰ ρίπτωσι τὸ λιθάρι, ὁ διὰ τῆς σπάθης μονομαχῆσας νεαρὸς κλέφτης, ἀμέριμνος ὡς παιδίον καὶ ἀπρονόητος, μετέχει τοῦ ἀγωνίσματος.

Ἀποβάλλει δὲ ὄχι μόνον τὰ ὄπλα καὶ τὰ ἄλλα κοσμήματα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ κουστέκι τὸ ἐν μέσῳ ἔχον τὸν τροπαιοφόρον Ἁγίον Γεώργιον καὶ κατὰ τὰ τέσσαρα τοῦ στέρνου ἄκρα θηλυκωμένον μὲ τριγωνικὰ θηλυκωτήρια, εἰκονισμένον ἔχοντα τὸν δικέφαλον τῆς ἑλληνικῆς τοῦ Βυζαντίου αυτοκρατορίας ἄστυν. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν διὰ σπάθης μονομαχίαν ἐκόπησαν αἱ ἀλύσεις ἐνὸς ἀπὸ τὰ τέσσαρα θηλυκωτήρια, τὸ ἀφήρεσε καὶ τὸ κατέθεσεν, ὅπου καὶ τὰ λοιπὰ ἄρματα καὶ τσαπαζία.

Ρίπτεται ὁ στοργγγύλος λίθος καὶ μὲ συριγμὸν σχίζει τὸν αἰθέρα. Ἡ ἀμιλλα παροξύνει τοὺς ἀνταγωνιστὰς καὶ ὁ ἥρωας μας ἀποβάλλει πρῶτον τὸ διὰ μεταξὺς καὶ χρυσοῦ κεντημένον κατὰ τὰ ἄκρα λεπτοῦφαντον πόσι, τὸ περιδένον τὴν εὐγενῆ καὶ καλλίκομον κεφαλὴν του. Ἀποδύεται μετ' ὀλίγον τὸν δουλαμᾶ μανδύαν ἐξ ἐρίου κεντημένον ὡσαύτως δεξιῶς καὶ περιβάλλοντα τὸν ὑψηλὸν καὶ λιγυρὸν κορμὸν του μέχρι τοῦ μέσου τῶν μηρῶν. Ἐρεθιζόμενος δὲ ἐκ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ αὐτὸ τέλος ἐκδυθεὶς ἀποθέτει τὸ μείναν μὲ

τῆς δυὸ ἀράδαις τὰ κουμπιά τὰ μαλαμάτωμένα.

Μένει σιὸ γέλεμ. Τοῦτο θηλυκῶνεται κατὰ τὴν γαστέρα δι' ἀργυρῶν μεγάλων θηλυκωτήρων (θηλυκί)· ἀλλ' ἐκ τῶν ἀτελευτήτων μαχῶν, τῆς διὰ μέσου τραχέων θάμνων πορείας, τῶν κτυπημάτων τῆς σπάθης, τῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐντὸς τῶν χιόνων ἢ τοῦ πηλοῦ κατακλίσεως ἐφθάρησαν τὰ ἐνδύματα τῶν κλεφτῶν, καὶ ρακένδυτοι ἐφαίνοντο οἱ ὑπερήφανοι τῶν ὀρέων ἄστοι.

Νεαρὸς κλέφτης ἔβαλε τὸν λίθον καὶ ὑπερέβαλε πάντας. Καὶ ἤδη λαμβάνει αὐτὸν ὁ ἥρωας μας· ἀνασύρει τὰς χειρῖδας τοῦ χιτῶνος καὶ φαίνονται βραχίονες παρθένου ἀβρᾶς μᾶλλον ἢ τραχέος πολεμιστοῦ. Ἐν γένει ἡ μορφή, τὸ ἦθος, ἢ τοῦ σώματος φυή, ἐδείκνυε λιγερὴν μᾶλλον ἢ λεβέντην. Δὲν ἦτο ὁ Ἀπόλλων κρατῶν τὸν δίσκον, τὸν ὁποῖον θὰ ρίψῃ κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ φιλτάτου Ἰακίνθου, ἀλλ' ἡ σεμνὴ Ἀθηνᾶ ἢ ἡ ὀρεστέρα Ἄρτεμις θηρεύουσα ἐν μέσῳ τῶν δρυμῶνων. Κύπτει τὴν κεφαλὴν καὶ χύνονται οἱ ξανθοὶ βόστρυχοι περὶ τὸν εὐγραμ-

μόν τράχηλον. Ὅρμα ὡς τρυγῶν ταχύπτερος ἔμπρός ἢ κόμη κυματιζομένη ὀλίγον φαίνεται ὡς καταρράκτης χρυσοῦ. Φθάνει εἰς τὴν ἀφετηρίαν· αἶρεται ὁ βραχίον καὶ ὁ λίθος βληθεὶς μετὰ σφοδρᾶς βίας φέρεται πολὺ ἔμπρός ὡς χειροπληθῆς λίθος ῥιφθεὶς ὑπὸ δεξιῶν σφενδονήτου. Ἐθαύμασαν πάντες καὶ ἀνευφήμησαν· ἀλλὰ κραυγὴ τρόμου ἐξέφυγε τὸ χεῖλος τοῦ νικητοῦ· ἐστράφησαν ἀμέσως ὅλοι καὶ ἐξεθαμβήθησαν πρὸ τοῦ θεάματος. Ἐκ τῆς ὀρμῆς μὲ τὴν ὁποίαν ἔβαλε τὸν λίθον τὰ θηλύκια διέορθεσαν τὸ ἐφαρμένον γελέκι καὶ ἐξεφάνη τοῦ λιθοβόλου τὸ στήθος· ὡς ἀστραπὴ ταχὺς ἐκάλυψεν οὗτος τὸ γυμνωθὲν στέρνον, ἀλλὰ τὰ κλεφτόπουλα εἶδον ποῖος ὑπὸ τὸ ἔνδυμα τοῦ κλέφτου ἀπὸ χρόνου ἴκανοῦ ἐκρύπτετο.

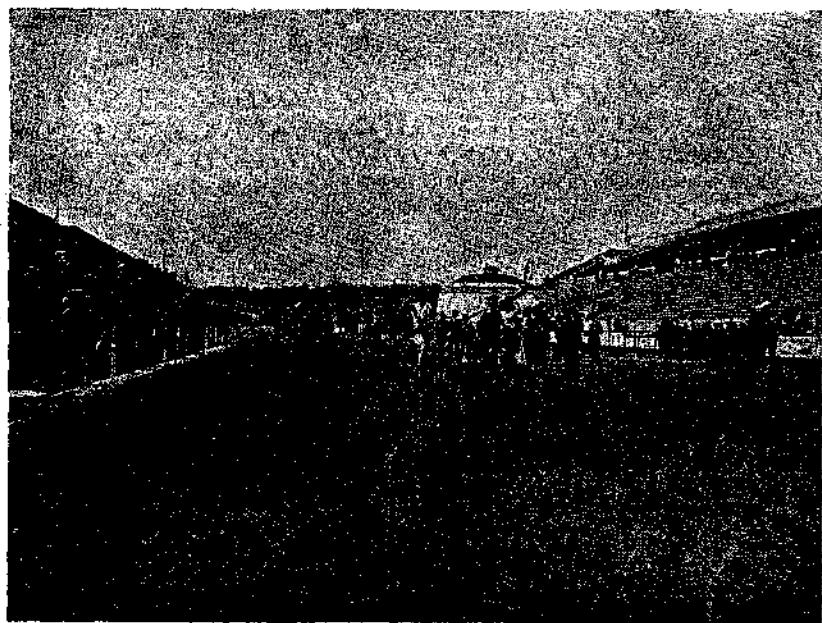
Κόρη Ἑλληνίς, ἢ Διαμάντω.

Ὁ πατήρ της ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἓνα ἀδελφὸν της ἀπέσπασεν ἀθέως καὶ ὡμῶς τὸ παιδομάζωμα, ἢ μήτηρ ἀτιμασθεῖσα ἴσως ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων ἀπέθανεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἀδελφοὶ ἐπῆγαν μὲ τὰ κλεφτόπουλα. Μόνη ἔμεινεν εἰς τὸ χωρίον «σὰν καλαμιὰ στὸν κάμπο». Περιεβλήθη λοιπὸν τὴν στολὴν τοῦ πολεμιστοῦ, καὶ δὲν κατήσχυε τὸ ὄνομα καὶ τὰ ὄπλα τοῦ κλέφτου. Τώρα ὅμως, ἀφ' οὗ πλέον ἐφανερώθη, δὲν δύναται νὰ μένη μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν ἐπὶ τῶν ὁρέων. Πρὸς τοὺς ἐκπεπληγμένους συντρόφους κάτω νεύουσα ἢ σεμνὴ κόρη ἐρυθριῶσα καὶ δακρύουσα διὰ τὸν χωρισμὸν, λέγει :

Παιδιά μου, μὴ θαμιένεστε, μὴ παραξενευθῆτε· κι' ἐμένα μὰν μ' ἔκαμε, μὰν σὰν τὴν δική σας· ἔκαμα Τούρκαις ὄρφαναίς, ἔκαμα Τούρκαις χήραις· τώρα ποὺ φάνη ὁ κόρπος μου, καλόγρηρα πάω νὰ γείνω.

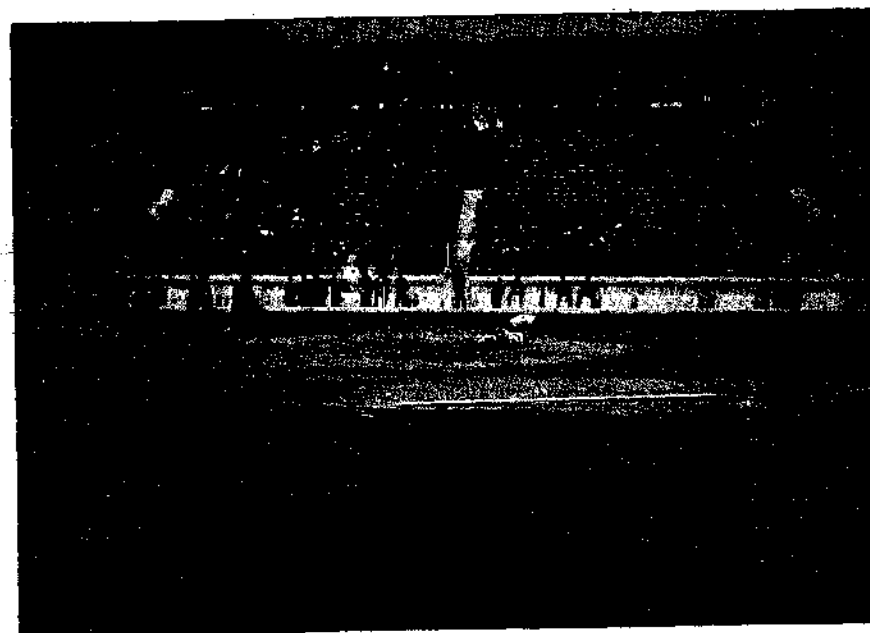
ΚΩΝΣΤ. Γ. ΖΗΣΙΟΥ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

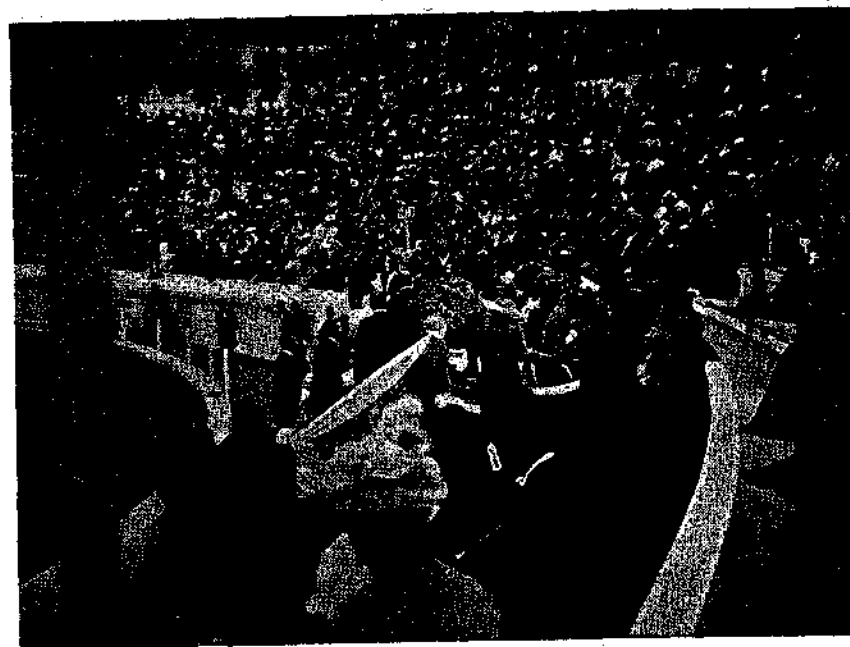

Δρόμος ταχύτητος 100 μέτρων.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Πάλη.

Ἀνακήρυξις τῶν νικητῶν.

Η ΠΑΦΟΣ

ΕΠ' ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

Καλυμμένη από έρείπια ή καυμένη αυτή Κύπρος, έρείπια πάσης τέχνης και περιόδου. Άλλά τὰ σεβαστότερα και αρχαιότερα πάντων είναι τὰ έρείπια τής Παλαιάφου τής περιπόστου πατρίδος τής Αφροδίτης. Παρά τὸ πενιχρὸν και έλεεινὸν χωρίον Κούκλια, επί τής νοτίας τής νήσου άκτῆς, τρεῖς ώρας μακρὰν τής νεωτέρας Πάφου, Άγγλοι αρχαιολόγοι έφεραν πρό δωδεκαετίας περίπου εἰς φῶς τὰ έρείπια τοῦ περιφήμου ναοῦ τής Παλαιάφου, ἐν τῶν δύο ἢ τριῶν μεγάλων κέντρων τής λατρείας τής Αφροδίτης κατά τοὺς αρχαίους χρόνους, εγειρομένου λαμπροῦ ἐπὶ ὑψώματος, ὥστε νὰ βλέπουν αὐτὸν μακρόθεν οἱ εἰς τὴν νήσον καταπλέοντες πανηγυρισταί, οἱ ἐρχόμενοι ὅπως θύσουν εἰς τὸν βωμὸν τής Παφίας.

Διὰ τῶν γενομένων ἀνασκαφῶν ἤλθον εἰς φῶς πολλαὶ ἐπιγραφαὶ ὡς και τὸ σχέδιον τοῦ ναοῦ, ὅστις ἦτο ἀρχαιότατος φοινικικῆς ἐποχῆς. Μετὰ τὴν ἐκ σεισοῦ καταστροφὴν και παρακμὴν τής Παλαιάφου ἐκτίσθη, τρεῖς ώρας δυτικώτερον και ἐπὶ τής αὐτῆς άκτῆς, ἡ Νέα Πάφος, ἣτις ὑπῆρξε μία τῶν πρωτευουσῶν τής νήσου και ἀνῆλθεν ἐπὶ τῶν Ρωμαίων ἰδίως εἰς πολλὴν δόξαν και πλοῦτον. Άλλά και τής νέας Πάφου δὲν σώζονται σήμερον παρά μόνον έρείπια, ταύτην δὲ ἀντικατέστησεν ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἡ καιρόπολις Κτῆμα ἡμίσειαν ὥραν μεσογειότερον.

Και εἶναι σήμερον ἔρημος και ἀξιοθρήνητος ὅλη αὕτη ἡ ἀπὸ Παλαιᾶς εἰς Νέαν Πάφον παραλία, ὅπου τὰ κύματα κατέθεσαν μίαν πρῶταν γυμνὴν και περικαλλῆ τὴν ὠραίαν μητέρα τοῦ ἔρωτος και ὅπου ἠγειρόντο βωμοὶ τῆς.

Αἱ κυριώτεραι ἑορταὶ τής Αφροδίτης ἐτελοῦντο τὸ ἔαρ και ἰδίως ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐντὸς κήπων πολυανθῶν μετὰ χοροῦ και παντὸς εἶδους τέρψεως και ὀργίων, και ἐν τῷ μέσῳ συρροῆς ἐπισκεπτῶν ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, ἐρχομένου ν' ἀπολαύσῃ τῶν ἡδονῶν τής Πάφου. Και καθ' ὅλην τὴν τρίωρον ὁδὸν μετὰ Παλαιᾶς και Νέας Πάφου ὑπῆρχε κόσμος ἀνδρῶν και γυναικῶν, γερόντων και παιδίων, οἵτινες ἐν ἄσμασι και ὀργάνοις ἐπανηγύριζον τὴν ἑορτὴν τής Θεᾶς. Τὸ πᾶν ἀπέπνεεν ἔρωτα και ἡδονήν. Τὰ ἄσματα τῶν ἐντὸς τῶν

κήπων πτηνῶν συνάδευον τὸν αὐλόν, τὸ προσφιλὲς ὄργανον τής Αφροδίτης και τοῦ Διονύσου, τὸ καλοῦν εἰς τὰς ἡδονὰς και ὀδηγοῦν εἰς τρυφήλὰ δεῖπνα. Ὑπὸ σκηνάς, ὑποκάτω ἐλαφρῶν καλυβῶν ἐκ χλωρῶν και ἀνθισμένων κλάδων ἐκάθηντο ὡς ἱέρειαι τής Αφροδίτης εἰς τὰ ἄσπλη τῶν ἐρώτων, περικαλλεῖς κόραι τής Κύπρου, τής Ἑλλάδος και τής Συρίας, καλυμμέναι με κοσμήματα, στολισμέναι με ἄνθη, ἀναμένουσαι ἐκεῖ τὸν κόσμον τῶν λατρευτῶν.

Λαμπρὸς ὁ ἥλιος ἔλαμπεν εἰς τὸ στερέωμα ἡ θαλασσία αὔρα ἡδέως προσανθοῦσα ἐκύρτονε τὰς κορυφὰς τῶν φοινίκων και τῶν πλατάνων, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἀνεπαύοντο μειδιῶσαι προκλητικά. Τὰς αὐλὰς τῶν ναῶν και τὰ ἱερά δάση δὲν ἐπλήρου μόνον ἡ πληθὺς τῶν ἀγαλμάτων, ἄτινα διηρώνιζον ἐκεῖ τὰς ἐκλιπούσας γενεὰς τῶν βασιλέων και ἱερέων, τῶν πιστῶν και λατρευτῶν τής Αφροδίτης, ἀλλὰ και τὸ μέγα πλῆθος τῶν θνητῶν, τὸ ὁποῖον συνωθεῖτο περὶ τὰ θυσιαστήρια, προσερχόμενον ὅπως προσφέρῃ μετὰ τῶν μύρων και τῶν θυμιαμάτων πρὸς τὸν Θεὸν και τὴν λατρείαν του εἰς τὰς ὠραίας αὐτῆς ἱεροδούλους.

Και ἐδῶ μὲν ὁ περιηγητὴς συναντᾷ έρείπια τοῦ ἀρχαίου κόσμου, τὰ ὁποία τοιαύτας διηγούνται ἱστορίας· παρακάτω εὐρίσκει συντετριμμένα νεωτέρων χρόνων, ἡ βαρέα μνημεία τοῦ μέσου αἰῶνος.

Τὸ ἀκεραιότερον τῶν μεσαιωνικῶν λειψάνων εἶναι ὁ μετὰ Λεμνησοῦ και Πάφου και παρά τὸ ἀρχαῖον Κούριον λεγόμενος Πύργος τοῦ Κολοσσίου, τὸν ὁποῖον ἀνήγειραν κατά τὸν 13ον αἰῶνα οἱ ἐντεῦθεν διελθόντες ἱππῶται τής Ρόδου.

Ὁ πύργος, 23 μέτρων ὕψους, ὑψίσταται ἀέριος ὡς ὅτε ἐκτίσθη, με τὰς σκοπιάς και τὰ ἀνδρά του, τὰς σκολιάς κλίμακας και τὰ σκοτεινὰ ὑπόγεια, γεμάτα σήμερον ἀπὸ ὄφεις και ποντικούς. Ἀνῆκει εἰς τινὰ γεωκτῆμονα τοῦ ἐδῶ χωρίου Ἐπισκοπῆ.

Άλλου εἶδους φρούρια ἦσαν τὰ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὄρεων τής Κυρηνείας πρὸς βορρᾶν τής νήσου εγειρόμενα, κάστρα συγχρόνως και παλάτια, περὶ τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία και ἡ

παράδοσις διηγείται χίλια δύο. Εἶναι τρία τὸν ἀριθμὸν, μετὰ δὲ αὐτῶν τὸ ὠραιότερον εἶναι τὸ ὑπὲρ τὴν Κυρηνεῖαν κάστρον τοῦ Ἁγίου Παρίωνος, ἔνθα κατά τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὑπῆρχε βωμὸς εἰς τὸν θεὸν Ἐρωτα. Φαίνεται δὲ ὅτι ὑψίστατο και ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν, οἱ δὲ Γάλλοι βασιλεῖς κατέστησαν ταῦτα ὄχυρά ἐνδiciaτῆματα, ὅπως καταφεύγουν ἐκεῖ ἐν καιρῷ κινδύνου, και τερπνὰς διὰ τὸ θέρος διαμονὰς. Ὁ λαὸς τὰ καλεῖ «Ἐκατὸν Σπίτια» ἀπὸ τὰ πολλὰ δωμάτια, τὰ ὁποία περιεῖχον. Οἱ Ἐνετοὶ καταλαβόντες τὴν νῆ-

σον, κατέστρεψαν τὰ φρούρια ταῦτα, τῶν ὁποίων σώζονται ἀσάλευτα ἀπὸ τριῶν αἰῶνων τὰ έρείπια. Και ὁ ὁδοιπόρος ἀποθαυμάζει σήμερον τὰ κολοσσιαία ἐκεῖ πάνω τείχη, τὰ ἄπειρα δωμάτια, τὰς ἐπάλξεις και τὰς δεξαμενὰς, και πρό παντὸς τὴν ἀπερίγραπτον ἐπὶ τής θαλάσσης τῶν πέριξ δασῶν και τῶν μαγικῶν τοπιῶν θέαν, τὴν ὁποῖαν ἀπελάμβανον αἱ παλαιαὶ Ῥήγαιναι, αἱ εὐγενεῖς τοῦ μεσαιῶνος πυργοδέσποιναι, ὧν τοὺς ἔρωτας και τὰ σκάνδαλα διηγείται ἀκόμη ὁ λαὸς εἰς τὰς παραδόσεις και τὰ ἄσματα του.

Γ. Σ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

Ο ΘΕΙΟΣ ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ἐκ τῶν ἐν τῷ Παρθασῷ Διαλέξεων.

Ὁ ἄνθρωπος παλαιῶν ἐναντίον δύο νόμων μυστηριωδῶν και φοβερῶν, ἐναντίον τοῦ νόμου τῶν φύλων, ὅστις διαιρεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ φυσικῇ και ἠθικῇ ὑποστάσει, και ἐναντίον τοῦ νόμου τοῦ θανάτου, ὅστις τὸν περιορίζει ἐν τῇ βραχείᾳ αὐτοῦ διαρκείᾳ, θριαμβεῖ τοῦ πρώτου διὰ τής συζυγικῆς ἀγάπης, τοῦ δευτέρου διὰ τής πατρότητος: Ἴδου τὸ Διπλοῦν μυστήριον τὸ ἀποτελοῦν τὸν θεῖον νόμον τής οικογενείας!

Θὰ ὀμιλήσω περὶ τής συζυγικῆς ἀγάπης, εἰρήσματος και θεμελίου τής οικογενείας και τής κοινωνίας, και περὶ τῶν δύο οὐσιωδῶν χαρακτήρων τής ἀγάπης ταύτης: τής ἐνότητος και τοῦ ἀδιάρρηκτου. Θὰ εἶπω περὶ τής ἀγάπης ταύτης ὅ,τι περὶ τής θρησκείας: Εἰς παρόμοια θέματα ἡ πρόοδος δὲν συνίσταται εἰς τὴν καινοτομίαν ἀλλ' εἰς τὴν ἐπάνοδον πρὸς τὰ ἀρχικά αἰτία, πρὸς τὴν γένεσιν, βαθύτερον ὅμως κατανοουμένην και κάλλιον συνεχιζομένην.

Τὸ Βιβλίον τής Γενέσεως, εἰς ἀφήγησιν βαθέως φιλοσοφικῆν, ἐκθέτει τὸν σχηματισμὸν τοῦ πρώτου ἀνθρωπίνου ζεύγους, ὅπερ μόνον ἀπαρτίζει τὸν τέλειον ἄνθρωπον. Ὁ ἀνὴρ μόνος δὲν εἶναι ἐπαρκῆς. Φέρει εἰς τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ τὸ ὀδυνηρὸν μυστήριον ὑπάρξεως, τὴν ὁποῖαν ζητεῖ και ποθεῖ και ἀνευ βοήθειας τής ὁποίας οὐδὲν

δύναται οὔτε κατά τής ζωῆς οὔτε κατά τοῦ θανάτου. Τὸ ὄν τοῦτο, ὠραιότητος ὑπερτέρας τής ἰδικῆς του, ὑφῆται ὑπὲρ τὴν σμίλην τοῦ Φειδίου και τοῦ Πραξιτέλους, ὑπὲρ τὸν χρωστῆρα τοῦ Ραφαῆλ και τὰς αἰθερίους συλλήψεις τοῦ Δάντου και τοῦ Μίλτωνος, τοῦ Λαμαρτίνου και τοῦ Οὐγγῶ. Ἡ βιβλος αὕτη, τὸ ὄν τοῦτο ἀπεικονίζει μετ' αἰσθήματος μικτοῦ ἀγάπης και δέους: «Τίς αὕτη ἡ ἐκκύπτουσα ὡσεὶ ἔρθρος, καλὴ ὡς ἡ σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος, θάμβος ὡς τεταγμένοι;» (Ἄσμα Ἀσμάτων VI, 4). Ἴδου ἡ γυνή, τὸ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τοῦ ἀνδρός, ἡ κορωνὴ τής δημιουργίας, ὡς παρίσταται ἐν τῇ ἐξελίξει τής κοσμογονίας. Ὁ Θεὸς πλάσας τὸν κόσμον και κατιδὼν ἐπ' αὐτὸν ὡς καλλιτέχνης, τὸν ὁποῖον δὲν ἱκανοποιεῖ τὸ ἔργον του, εἶπεν: Οὐ καλὸν τὸν ἄνθρωπον εἶναι μόνον. Και βοήθισας τὸν ἄνθρωπον εἰς ὕπνον, — εἰς ἔκστασιν, ὡς λέγουν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ πατέρες, ὅπως κατανοήσωμεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ γεγονότος τῆς ἐξωτερικῆς τάξεως ἀλλὰ περὶ συστατικοῦ νόμου τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου — ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ και ἐπλασε τὴν γυναῖκα, πλάσμα θαυμάσιον και ἱερόν, τὸ ὁποῖον ἡ τέχνη δὲν δύναται ἢ νὰ μιμηθῇ.

Οὐχὶ λοιπὸν ἐκ τής κεφαλῆς ὡς ἡ Παλλάς

ὕμῶν πάνοπλος καὶ ἀπαστράπτουσα, ἀλλ' ἐκ τῆς καρδίας ἐξῆλθεν ἡ Εὐα. Ματαιῶς ὁ σημερινὸς φρενισμὸς προσπαθεῖ νὰ μεταβάλη τὴν φύσιν αὐτῆς. Ἡ γυνὴ προσωποποιεῖ τὴν ἀγάπην, ὅπως ὁ ἀνὴρ τὴν λογικὴν. Ἡ γυνὴ εἶνε ἡ καρδία, ὅπως ὁ ἀνὴρ εἶνε ὁ ἐγκέφαλος. Εἶνε τρυφερὰ ὅσον ἐκεῖνος ἰσχυρὸς. Καὶ ἡ ἀδυναμία ἔχει ἀνάγκην προστασίας ὑπὸ τῆς ἰσχύος, ἡ καρδία ἔχει ἀνάγκην διευθύνσεως ὑπὸ τοῦ νοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ νοῦς ἔχει ἀνάγκην ἐμπνεύσεως ὑπὸ τῆς καρδίας. «Αἱ μεγάλαὶ σκέψεις ἐκπορεύονται ἐκ τῆς καρδίας», εἶπεν ὁ μέγας φιλόσοφος. Καὶ ἰδοὺ διατὶ οἱ πρωτόπλαστοὶ ἐκλήθησαν νὰ συμπληρώσουν ἀλλήλους, ἰδοὺ διατὶ ὁ Ἀδὰμ ὁ ἀνὴρ, καὶ ἡ Εὐα ἡ ζῶη, — τοῦτο σημαίνουν αἱ λέξεις τοῦτο καὶ τὰ πράγματα — ἐκλήθησαν νὰ ἀποτελέσουν τὸν ἄνθρωπον.

Παρατηρήσατε ὅτι ἡ Γένεσις μᾶς ὁμιλεῖ ἐν ἀρχῇ μόνον περὶ τῆς συζύγου. Ἡ μητρότης ἀρχεται πολὺ κατωτέρω ὡς ἀναγκαῖον καὶ ἔνδοξον συμπέρασμα. Διότι ἡ μητρότης δὲν ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τῆς συζυγικῆς ἐνώσεως. Ἐν τῇ συζυγικῇ ἐνώσει ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ εἶνε ὁ εἰς διὰ τὸν ἄλλον ὁ σκοπὸς, ἀγαπῶνται καὶ συμπληροῦνται ἐν τῇ βαθειᾷ μεταλήψει τῶν ψυχῶν αὐτῶν κατὰ τρόπον ἀφιλοκερδῆ καὶ γενναιοφρονα. Ἐν τῇ πατρότητι τὸ τέκνον εἶνε ὁ σκοπὸς καὶ ἡ μήτηρ, ὅσον εὐγενῆς καὶ ἂν ἦναι, δὲν χρησιμεύει ἢ ὡς μέσον. Δὲν εἶνε αὐτοτελὲς προσωπικότης ἔχουσα μεγάλην καὶ ὑψηλὴν ἀποστολήν, ἀλλὰ τὸ ἀπλοῦν μέσον πρὸς ἐπιτυχίαν ὀρισμένου σκοποῦ. Ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινον πλάσμα σύγκειται ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ ὑπῆρξεν ἡ ψυχὴ πρὸ τοῦ σώματος καὶ ἡ ἔνωσις διὰ τοῦτο, ἐὰν ἦναι ἀξία τοῦ ὀνοματός της, ἐπιτελεῖται πρὸ παντός εἰς τὰς ὠθήσεις τῆς καρδίας, εἰς τὰς πεποθήσεις τῆς διανοίας, εἰς τὰς ῥοπὰς τῆς θελήσεως. Ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ εἶνε πλέον μία σὰρξ, ἀλλὰ κυρίως μία ψυχὴ. Ὁρθῶς οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι ὤρισαν τὸν γάμον ὡς «συγκλήρωσιν τοῦ βίου παντός, θεοῦ τε καὶ ἀνθρώπινου δικαίου κοινωνίαν.» Οἱ σύζυγοι κατοικοῦντες τὴν ἰδίαν ἐστίαν, μετέχοντες τοῦ αὐτοῦ λέχους ἐν τῇ ζῳῇ καὶ τοῦ αὐτοῦ τάφου μετὰ θάνατον, ἔχοντες ἐν κοινὸν ὄνομα ἀποτελοῦν ἐν πρόσωπον, τὴν τελείαν ἔκφρασιν τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος. «Ἡ ἡμέρα ἐπλασεν αὐτούς, ὁ Θεὸς ἐκάλεσεν αὐτούς Ἀδὰμ» (Γένεσις V. 2).

Ὁμιλῶ εἰς χώραν, ἐν τῇ ὁποῖα ἡ ἐκκλησία ἠυλόγησε πάντοτε τὸν γάμον τῶν ἱερέων. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ διαμαρτυρηθῶ κατὰ τῆς προκαταλήψεως καὶ τῆς πλάνης, ἡ ὁποῖα ἀλλαχοῦ χωρίζει τὰ δύο μεγάλα ταῦτα μυστήρια, τὴν

Ἐρωσύνην καὶ τὸν Γάμον. Βεβαίως πρέπει νὰ σεβασθῶμεν τὴν ἀγαμίαν τῶν μοναχῶν, ὅταν εἶνε ἐκουσία καὶ οὐχὶ μοιραία, πραγματικὴ καὶ οὐχὶ πλαστὴ, δραστηρία καὶ οὐχὶ ὀκνηρά. Ὀλίγαι τῶν ψυχῶν, τῶν ἀγνωστέρων ψυχῶν, αἰτινες κατῆλθον ἐδῶ, ἦσαν πλασμέναι διὰ τὸν προορισμὸν τοῦτον ὅσον τραχὺν καὶ ἥδυν συγκρότως. Ἡ μοναστεία ἐνυπάρχει ἀληθῶς εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀπαντῶσα εἰς τοὺς βουδιστάς ὅσον καὶ εἰς τοὺς χριστιανούς, ἀλλ' ὁ ἄγαμος μοναχὸς ἄς μὴ περιφρονῆ τὸν ἱερέα ἢ τὸν χριστιανὸν τὸν νυμφευμένον, ἄς ἐνθυμῆται ὅτι εἶνε ἐξαιρετικὸν καὶ ἀτελὲς ὄν πολὺ κατώτερον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ὅταν δὲν εἶνε πολὺ ἀνώτερον.

Ὅσακις ἄνθρωπος θνήσκει χωρὶς νὰ καταλίπη τέκνα, δὲν ἀρνεῖται μόνον τὴν ὑπαρξίν εἰς ταῦτα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τέκνα τῶν τέκνων του καὶ εἰς γενεὰς γενεῶν τὴν ὑπαρξίν ὁμοίων του. Εἶνε λαὸς ὀλόκληρος ὅστις σβύνεται ἐν τῷ πρώτῳ σπινθῆρι του. Ὀλόκληρος κόσμος, ὅστις ῥίπτεται εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἐξουδενώσεως. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ στερῆσθ τὴν ἀνθρωπότητα τῶν ψυχῶν ἐκείνων, εἰς τὴν γένεσιν τῶν ὁποίων ἡ δημιουργία κατέστησεν αὐτὸν ἱκανὸν καὶ ἔθηκεν ὡς ἓνα τῶν προορισμῶν αὐτοῦ. Ὁ Κάντιος οὐδὲν ἐθαύμαζε πλείοτερον τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ τοῦ σκέποντος αὐτὸν καὶ τοῦ ἠθικοῦ νόμου τοῦ χαραγμένου εἰς τὰς καρδίας. Τὸ μυστήριον τῆς φωτοβολίας ταύτης ὑπερβεν τῆς κεφαλῆς του κατένυσε τὴν καρδίαν του καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ἠθικοῦ νόμου ἐκράδαινε τὰς μυχίας χορδὰς αὐτῆς. Ὁ ἠθικὸς οὗτος νόμος, ἡ συνείδησις τοῦ προορισμοῦ καὶ τῆς εὐθύνης, ἐπιτάσσει τὴν ἔνωσιν καὶ ἐπιβάλλει τὸν γάμον. Καὶ ἐὰν ὁ μὴ νυμφευόμενος ῥίπτῃ εἰς τὸ σκότος τῆς ἀνυπαρξίας ἓνα κόσμον ἐπιγόνων, μὲ ποῖαν ἀγάπην ὀφείλει νὰ λατρεύσῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἀγαπήσῃ τὸν πλησίον του καὶ ποῖας ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας νὰ τοῖς παράσχῃ διὰ νὰ ἐξαγοράσῃ παρόμοιον ἔγκλημα ἢ μᾶλλον διὰ νὰ καταστήσῃ τοῦτο ὑπερτάτην ἀρετήν; Ὁρθῶς διὰ τοῦτο ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία καθιέρωσε τὸν γάμον τῶν ἱερέων καὶ δὲν ἐχώρισε τὴν δόξαν τῆς ἱερωσύνης ἀπὸ τὴν δόξαν τῆς οικογενείας.

Ὁ Θεὸς ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ. Τί λοιπόν! Ὁ νόμος τῶν φύλων ἐπανευρίσκεται ἐν αὐτῷ τῷ Θεῷ ὡς ἐφαντάσθησαν καὶ παρέστησαν αἱ ἀρχαῖαι μυθολογίαι; Μακρὰν ἡμῶν παρόμοιος παραλογισμὸς, παρο-

μοία βλασφημία. Ὅτι ὑπάρχει ἐν τῷ Θεῷ εἶνε ἡ ἀπαρχή, ὁ ὑπατος τύπος τοῦ νόμου τοῦτου τῆς παγκοσμίου δημιουργίας. Εἰς ὁ Θεός, ἀπολύτως εἷς, ἀλλ' ἡ ἐνότης αὐτῆ δὲν ἀποκλείει τὴν τριάδα. Ὁ Πατὴρ δὲν εἶνε μόνος. Ἀναγνωρίζεται ἐν τῷ Λόγῳ αὐτοῦ ἢ καθὼς λέγουσιν αἱ ἅγαι γραφαὶ ἐν τῇ Σοφίᾳ αὐτοῦ. Καὶ προτοῦ δημιουργήσῃ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον παρήγαγεν ἐν ἑαυτῷ τρίτον καὶ τελευταῖον ὄρον τῆς Θείας Ζωῆς: τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἢ τὴν Ἀγάπην, ἣτις εἶνε, ὡς λέγουσιν οἱ θεολόγοι, ἡ κοινὴ πνοὴ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Λόγου ἢ τῆς Σοφίας αὐτοῦ.

Ὁ Πατὴρ, ὁ Λόγος καὶ τὸ Πνεῦμα. Ἴδου ἡ Τριάς ἐν τῇ ἐνότητι τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Πατὴρ, ἡ Μήτηρ, τὸ Τέκνον, ἰδοὺ ἡ Τριάς ἐν τῇ ἐνότητι τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Θεὸς ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ.

Ἴδου τὸ βαθεῖος ἐπιστημονικὸν σύστημα τῆς κοσμογονίας, ὡς περιλαμβάνεται τοῦτο εἰς τὰς Γραφάς, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἐκλάβῃ τις ταῦτας ὡς ἱστορικὴν χρονολογικὴν ἀλλ' ὡς ἱστορικὴν φιλοσοφικὴν. Ἀλλὰ ποῖος εἶνε ἡδὴ ὁ γάμος κατὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ὑπερτάτης ταύτης θελήσεως;

Ὁ Ἀδὰμ ἐγερθεὶς τοῦ ὕπνου αὐτοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Κυρίαρχος ἐβύθισεν αὐτὸν διὰ νὰ πλάσῃ τὴν σύντροφον αὐτοῦ, εἰσέρχεται εἰς νέαν ἔκστασιν. Ψιθυρίζει τοὺς λόγους τοῦτους, θὰ ἔλεγον ἄδει τὸν ὕμνον τοῦτον, ὅστις περικλείει τὴν θεῖαν καὶ ἀνθρωπίνην νομοθεσίαν τοῦ γάμου, ὑπεράνω πάσης ἀστικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας, διότι ἡ οικογένεια προηγήθη ὄλων τῶν κρατῶν καὶ ὄλων τῶν ἐκκλησιῶν.

Ἡ ἀγάπη ἀληθῶς ἐν τῇ ἐγγενεὶ καὶ βαθειᾷ ἐννοίᾳ τῆς μεγάλης ταύτης λέξεως εἶνε ὁ νόμος τοῦ Γάμου. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη υποβάλλεται εἰς δύο νόμους: εἰς τὸν νόμον τῆς ἐνότητος, ὅστις ἀποκλείει τὴν πολυγαμίαν, καὶ εἰς τὸν νόμον τοῦ ἀδιάρρηκτου, ὅστις ἀποκλείει τὸ διαζύγιον. Ἀλλ' οἱ νόμοι οὗτοι δὲν εἶνε ἀπόλυτοι. Τὸ διαζύγιον ἀποτελεῖ ἐνίοτε σκληρὰν ἀνάγκην. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ὑπὸ ὄρους σοφῶς μετριοπαθεῖς ἐπέτρεψε τὸ διαζύγιον καὶ ἐπραξε καλῶς. Ἡ κατάχρησις ὁμῶς τοῦ διαζυγίου τί ἄλλο εἶνε ἢ μετρημισμένη πολυγαμία διασαλεύουσα τὰς βάσεις καὶ ἀπειλοῦσα τὴν διάλυσιν τῆς οικογενείας; Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον οἱ νόμοι οὗτοι ὑπαγορεύουσιν εἶνε ἡ εὐκρίνεια καὶ ἡ εὐστάθεια. Ὁ ἐκφράζων τὴν ἀγάπην του πρέπει νὰ αἰσθάνεται αὐτὴν δονοῦσαν μυχίως τὴν καρδίαν του καὶ ἔχουσαν τὸ ὑπέρτερον καὶ ἀνεπίγνωστον ἐλατήριο τῆς μυστικῆς ἐπικοινωνίας καὶ ἀκατανίκη-

του ἐλξεως τῶν δύο ψυχῶν. Ὁ μὴ αἰσθανόμενος τόσον βαθεῖαν τὴν ἀγάπην ψελλίζει ὄρκους πετερόντας καὶ ὑποκριτικούς, ὄρκους γραμμένους ἐπὶ τῆς ἄμμου τῆς βρεχομένης, ἐπὶ τοῦ κύματος τοῦ κυλιομένου, ἐπὶ τοῦ ἀνέμου τοῦ πνέοντος.

Εἰς τὸν μέγαν νόμον τῆς ἀγάπης βασίζεται ὁ γάμος. Ὅταν καταπέσουν αἱ προλήψεις τῆς ἀμαθείας, ὅταν συγκολληθῇ ὁ ἐγωισμὸς, ὅταν ἐκλείψῃ ἡ ἀνδρική δεσποτεία, ὅταν ἡ εὐαγγελικὴ διδαχὴ ἐν τῇ ἀληθείᾳ αὐτῆς ἀντιλήψῃ καὶ ἐκδοχῇ ἀποτελέσῃ τὸ θεῖον μάννα ὄλων τῶν χεϊλέων, τότε ἡ ἀναρχικὴ κρίσις θὰ παρέλθῃ: Ἡ μεγάλη παράδοσις τῆς ἐστίας τῶν Ἀγγέλων καὶ τῆς ἐστίας τῶν Χριστιανῶν θὰ ἀναστηλωθῇ. Τὸ ἐμβλημα τοῦ τελείου πολιτισμοῦ θὰ ἀναγραφῆ εἰς τὰς μετόπας ὄλων τῶν ἐκκλησιῶν καὶ εἰς τὰς παραστάδας ὄλων τῶν οἰκιῶν: Λατρεία ἐνός μόνου Θεοῦ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, ἀγάπη μιᾶς μόνης γυναικὸς ἐπὶ τῆς Γῆς.

Ὁ πατὴρ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰσραὴλ μετέβη ὅπως ζήτησεν ἀπὸ τοὺς μακρινούς συγγενεῖς του σύζυγον, ἡ ὁποῖα νὰ μὴ εἶνε εἰδωλολάτρις καὶ διεφθαρμένη ὡς αἱ κόραι τῆς Χαναάν.

Ἐστάθη μίαν ἰσπέραν εἰς τόπον ἔρημον καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ λίθου, τὸν ὁποῖον ἐχρησιμοποίησεν ὡς προσκεφάλαιον.

Εἶδεν ὄνειρον: Μυστηριώδη κλίμακα, ἣτις ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῆς ὁποίας ἡ κορυφὴ ἐχάνετο εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνῆρχοντο καὶ κατήρχοντο τὴν κλίμακα ταύτην. Καὶ ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ Οὐρανοῦ ὁ Αἰώνιος ὁμιλεῖ πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς γῆς κοιμώμενον:

«Εἶμαι ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου. Ἡ γῆ ἐφ' ἧς σὺ καθεύδεις ἐπ' αὐτῆς σοὶ δώσω αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματί σου καὶ ἔσται τὸ σπέρμα σου ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς, καὶ πλατυνθήσεται ἐπὶ θάλασσαν καὶ λίθα καὶ βορρᾶν καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου».

Καὶ ἐξηγέρθη Ἰακώβ ἀπὸ τοῦ ὕπνου καὶ εἶπεν ὅτι ἔστι Κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν καὶ ἐφοβήθη καὶ εἶπε:

«Ὡς φοβερός ὁ τόπος οὗτος, οὐκ ἔστι τοῦτο ἀλλ' ἡ οἰκὸς Θεοῦ καὶ αὐτὴ ἡ Πύλη τοῦ Οὐρανοῦ».

Καὶ ἔλαβεν Ἰακώβ τὸν λίθον ἐφ' οὗ ἀνεπαύσατο καὶ ἔστησεν αὐτὸν εἰς θυσιαστήριον καὶ καθηγίασεν αὐτὸν καταχέων ἔλαιον.

Τέκνα τῶν Ἑλλήνων, μοῦ φαίνεται ὅτι τὸ δράμα τοῦτο ἀπευθύνεται πρὸς ὑμᾶς ὅπως πρὸς τὸν πα-

τέρα τῶν Ἑβραίων. Εἶνε τὸ ὄραμα τῆς πατρί-
τητος τῶν πολυαριθμῶν οἰκογενειῶν τῶν εὐφῶν
καὶ ἀναρέτων. Εἶνε ἡ προφητεία τῶν μεγάλων
φυλῶν, τῶν φυλῶν τῶν ἐκπολιτιστικῶν, αἵτινες
δὲν ἐγένοντο ὅπως κατακτήσωσι τὰς ἄλλας, ἀλλ'
ὅπως ἐκπολιτίσωσιν αὐτάς :

«Καὶ εὐλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ
τῆς γῆς».

Ἰψοῦται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὑμῶν δις ἐνδοξότε-
ρον διὰ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ ἢ διὰ τοῦ
Χριστιανισμοῦ ἢ κλιμαξ αὕτη τῶν ὠραίων καὶ
ἀγίων γενεῶν, κατὰ μῆκος τῆς ὁποίας ἀνέρ-
χονται καὶ κατέρχονται αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώ-
πων, τὰ πνεύματα τὰ ἐρχόμενα ἐκ τοῦ Θεοῦ
διὰ τῆς γεννήσεως καὶ τὰ ἀποδημούντα πρὸς
αὐτὸν διὰ τοῦ θανάτου. Εἶνε οἱ πρόγονοι καὶ
οἱ ἐπίγονοι ὑμῶν.

Ἡ πατρίς αὕτη ἀνήκει εἰς αὐτοὺς καθὼς
καὶ αἱ ἐλεύθεροι καὶ εὐδαιμόνες ἀποικίαι ὑμῶν
ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Εὐρώπῃ.
Ἐκταθῆτε πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς ἀνατολάς, πρὸς
βορρᾶν καὶ πρὸς νότον. Ἐντὸς τοῦ οἴκου τὸν
ὅποιον φρουρεῖ ἡ Ἀγάπη σκορπίσατε τὰ ἄνθη
τῆς χαρᾶς. Σαλπίσατε τὸ κήρυγμα τῆς εἰρή-
νης. Διαιωνίσατε διὰ τῶν υἱῶν σας τὴν δόξαν
τῆς πατρίδος σας καὶ τὴν δόξαν τῶν σπλάγ-
χνων σας. Καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη θὰ εὐλογήσωσιν
ὑμᾶς, διότι δὲν θὰ υπάγετε πρὸς αὐτὰ ὅπως
τὰ κατακτήσετε διὰ τῆς ἰσχύος, ἀλλ' ὅπως
τὰ κερδίσετε διὰ τοῦ ἐμπορίου, διὰ τῶν ἰδεῶν,

διὰ τῶν γραμμάτων καὶ διὰ τῶν τεχνῶν.

Μὴ καταλεχθῆτε ποτὲ μεταξὺ ἐκείνων, οἵτινες
δὲν θέλουν τὸν γάμον ἢ θέλουν αὐτὸν ἄγονον.

Τὸ προσκεφάλαιον τῆς κεφαλῆς ὑμῶν εἶνε
ἱερόν, διότι εἶνε ὁ βωμὸς τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας
καθηγιασμένος διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ θεοῦ βα-
πτίσματος καὶ τοῦ θεοῦ γάμου, διὰ τῶν προσευ-
χῶν καὶ τῶν δακρύων, διὰ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς
οδύνης τῶν γενεῶν, αἵτινες διεδέχθησαν ἀλλή-
λας. Κατὰ τὰς κακὰς ὥρας τῆς νεότητός σας
θὰ τὸν θεωρήσατε χυδαῖον ἴσως καὶ ἀπεβλέ-
ψατε πρὸς τὰς μεγάλας καὶ μακρινὰς πόλεις τὰς
ἀπαστραπτούσας ἐκ τῆς πολυτελείας τοῦ χρυσοῦ
καὶ φρικιώσας ἐκ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἡδονῆς.

Ἐπιστρέψατε εἰς Βαθὴλ, εἰς τὴν ἐστίαν τὴν
ὅποιαν κατώκησαν οἱ πατέρες σας καὶ τῆς ὁποίας
ὁ Θεὸς ἐνεπιστεύθη πρὸς ὑμᾶς τὴν κληρονομίαν
καὶ τὴν προστασίαν. Εἶνε ἡ ἐστία τῶν εὐτυχῶν
καὶ εὐδαιμόνων οἰκογενειῶν, εἶνε ὁ παράδεισος
τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς. Εἶνε
ἡ βᾶσις τῶν εἰρηνοφίλων καὶ ἰσχυρῶν κρατῶν,
περισσότερον τῆς ἀγορᾶς τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀνα-
κτόρων τῶν βασιλέων. Εἶνε τὸ πρῶτον καὶ τὸ
ιερώτερον τῶν ἀδύτων. Ἰπῆρξεν ἐποχὴ, καθ' ἣν
δὲν ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς γῆς οὔτε ἔθνη συγκροτη-
μένα, οὔτε ἐκκλησίαι ἰδρυμένα, οὔτε ἀστικά
θέσματα, οὔτε θρησκευτικοὶ νόμοι, ἀλλ' ὑπῆρχον
πάντοτε ἐστία καὶ οἰκογένειαί.

«ὦ λίθε τῆς ἐστίας μου! Ἀληθῶς Κύριος
ἐστὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δ' οὐκ ἤδειν».

ΠΑΤΗΡ ΥΑΚΙΝΘΟΣ ΛΟΑΖΟΝ

Μετάφρ. Σ. Λοβέρδου.

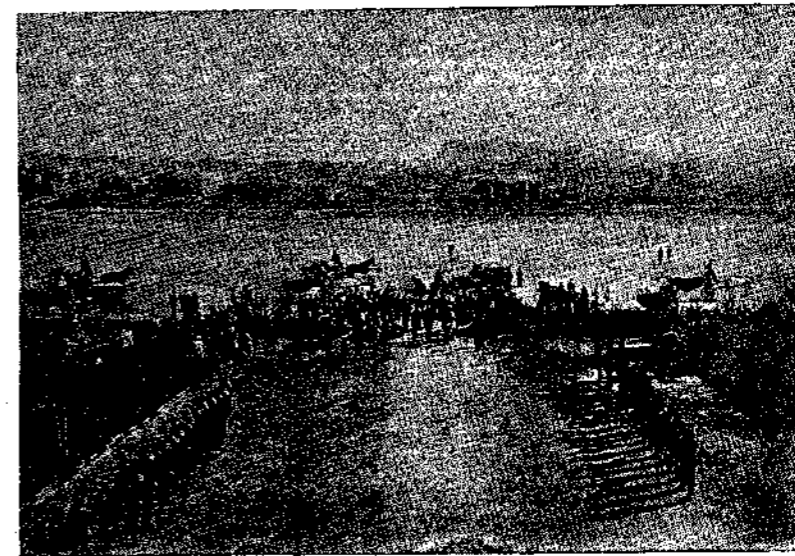

ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Παύλασις Δημοτικῶν Σχολείων.

ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΩΝΑΣ

Ἡ ἄφιξις τῶν Βασιλέων.

ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΣΚΟΣ

Δίσκοι ἀρχαῖοι ἑλληνικοί, οἵτινες βεβαίως ἐχρησίμευσάν ποτε εἰς τοὺς φερωνύμους ἀθλητὰς τῶν σταδίων, δὲν εἶνε ἐκ τῶν πολὺ σπανίων ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων. Ἀκριβῶς ἐκ τοῦ κέντρου

τῶν πανελληνίων ἀγώνων, ἐκ τῆς Ὀλυμπίας, προέρχεται εἰς ἀποκείμενος νῦν ἐν τῷ ἐκεῖ μουσεῖῳ, ἂν καὶ δὲν ἀνάγεται εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς, ἀλλ' εἰς τοὺς ῥωμαίκοις χρόνους. Ἐν Κερκύρῃ εὐρεθεὶς ἄλλος τις, ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ βρετανικῷ μουσεῖῳ, καὶ τρίτος ἐξ Ἀμυκλῶν τῆς Λακωνικῆς ὑπάρχει ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῷ μουσεῖῳ. Ἄλλ' ὁ σπουδαιότατος πάντων κατὰ τὴν διατήρησιν, τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν διὰ μορφῆς τιнос διακόσμησιν εἶνε ὁ ἐνταῦθα ἀπεικονιζόμενος. Εἶνε καὶ ὁ μόνος, ὅστις ἀκριβέστατα δύναται νὰ χρονολογηθῇ.

Ἐν Ἑλλάδι δὲν εὐρέθη, ἀλλ' εἶνε βέβαιον ὅτι ἔφερον ποτε αὐτὸν εἰς χεῖρας στιβαροὶ βραχιόνες Δωριέων νεανίων, ὁποῖους ἐβλεπε καθ' ἡμέραν πρὸ ὀφθαλμῶν τοῦ ὁ αὐστηρὸς καὶ μέγας διδάσκαλος μεγάλων μαθητῶν, ὁ Πολύκλειτος, ὅτε ἐσωματοποιεῖ τὸ κατὰ τὸν ἑαυτοῦ κανόνα καλὸν ἐν τῷ Δορυφόρῳ του. Οἱ Δωριεῖς οὗτοι δὲν ἦσαν οἱ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλ' οἱ κατοικήσαντες τὴν «πυροφόρον» Γέλαν τῆς Σικελίας, οἱ κατὰ τὸ 480 ἡρωϊκοὶ ἀθλητὰι πολέμου κατὰ τῶν ἐξ Ἀφρικῆς βαρβάρων οὐχ ἦττον γιγαντώδους ἐν τῷ παρὰ τὴν Ἰμέραν πεδίῳ καὶ ἀγριαλῷ, ἢ ὅσον ἦτο ὁ εἰς τὰ ὕδατα τῆς Σαλαμίνας καὶ τὰς πεδιάδας τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Πλαταιῶν ταυτοχρόνως πολεμηθεὶς. Τὸ ὠραῖον ὄργανον μιᾶς τῶν καλλίστων ἀθλητικῶν ἀσκήσεων τῶν ἀρχαίων ἔχει τοιοῦτοτρόπως καὶ ταύτην τὴν ἀνεκτίμητον ἀξίαν, ὅτι εἶνε ἱερὸν κειμήλιον τῆς κρατίστης γενεᾶς τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, ἥτις ἐν τοιαύταις τοῦ σταδίου παιδῆσις ἐκράτουνε τὸν βραχιόνα καὶ ἐξήγειρε τὴν ἀκόρεστον δόξης φιλοτιμίαν τῶν τοὺς μεγίστους κινδύνους μετὰ χαρᾶς κατόπιν ὑποδυθέντων νεαρῶν τῆς υἱῶν.

Εὐρεθεὶς ἐν Γέλα περιήλθεν εἴτα εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἐν Βιέννῃ μουσεῖου, κατὰ τὸ ἀκριβές δὲ αὐτοῦ ἐκμαγείον καὶ τὸ βάρος καὶ τὴν διακόσμησιν πρόκειται νῦν νὰ κατασκευασθῇ τέλειον αὐτοῦ ἀπομίμημα ἐκ τῆς αὐτῆς ἐννοεῖται ὕλης, ἐκ χαλκοῦ, ἵνα χρησιμεύσῃ εἰς τὰς παρ' ἡμῖν ἀθλητικὰς ἀσκήσεις. Τὸ πᾶχος αὐτοῦ εἶνε 0,007 μ. καὶ ἡ περιφέρεια στρογγυλῆ, οὐχὶ γωνιώδης, ὅπως καὶ μόνον ἀρμόζει εἰς τὴν χρῆσιν τοιοῦτου ὄργανου. Ζυγίζει ἀκριβῶς 3,800 γραμμάρια, ἥτοι σχεδὸν ἀκριβῶς τρεῖς ὀκάδας· διάμετρον δὲ ἔχει 0,28 μ., ἔχει δηλαδὴ τοιοῦτον μέγεθος, ὥστε λαμβανόμενος διὰ τῆς χειρὸς σθάνει ἀκριβῶς μέχρι τῆς κάμψως τοῦ ἀντιβραχίου ὠρίμου ἀνδρός. Κατὰ τὸ βάρος καὶ τὸ μέγεθος ὑπεριερεῖ πάντας τοὺς σωζομένους. Μόνον ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ εὐρεθεὶς ἐκ ῥωμαϊκῶν, ὡς εἶπομεν, χρόνων καταγόμενος, ἔχει διάμετρον μεγαλειτέραν κατὰ 0,06 μ., ὁ δὲ ἐκ Κερκύρας εἶνε κατὰ 192 γραμμάρια βαρύτερος. Ὁ δὲ ἐξ Ἀμυκλῶν ἐν Ἀθήναις ἔχει διάμετρον 0,19 μ. καὶ ζυγίζει 440 γραμμάρια ὀλιγώτερον. Ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ παραδόξως δὲν εἶνε σφυρήλατος, ἀλλὰ χυτὴ ἂν ἐπομένως αἰ ὑπὸ τινος ἀρχαιολόγου γενομένη ἀλλοτε παρατηρήσεις εἶνε ὀρθαί, ὅτι οἱ μὲν ἀρχαιότεροι δίσκοι ἦσαν σφυρήλατοι, οἱ δὲ νεώτεροι χυτοί, τότε ὁ ἐνταῦθα ἀπεικονιζόμενος ἀνάγκη νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐξαιρέσις τοῦ κανόνος τούτου.

Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε λεία. Αἱ δὲ σχηματισθεῖσαι ἐν τῇ πλευρᾷ ἀκριβῶς, ἐξ ἧς ὑπὸ τῆς χειρὸς ἐφέρετο, ῥυτίδες, προέρχονται ἐξ ὀξειδώσεως τυχαίας. Ἄλλ' ἴσως καὶ δὲν εἶνε αὕτη τυχαία, μᾶλλον δὲ προήλθεν ἐκ τῆς συχνῆς καθημερινῆς χρήσεως, ἐκ τῆς ἐπαφῆς τῆς χειρὸς. Διότι βεβαίως, ὡς ἡ διὰ τοῦ δελφίνου διακόσμησις δεικνύει, μόνον ἐκ τῆς πλευρᾶς ταύτης ἐλαμβάνετο εἰς τὴν χεῖρα. Ὅτι ἡ ὅλη ἐπιφάνεια ἦτο λεία, μανθάνομεν ἐκ τοῦ κλασικοῦ χωρίου τοῦ Λουκιανοῦ (ἐν Ἀναχάρσιδι 27) περὶ γυμναστικῆς, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ Σόλων τοιαῦτα πλάττεται λέγων πρὸς τὸν Σκύθην ξένον: «Καὶ μὴν καὶ δρομικοὺς εἶναι ἀσκοῦμεν αὐτοὺς ἐς μῆκος τε διαρκεῖν ἐθέζοντες καὶ ἐς τὸ ἐν βραχεὶ ὠκύτερον ἐπικουφίζοντες· καὶ ὁ δρόμος οὐ πρὸς τὸ στερρόν καὶ ἀντίτυπον, ἀλλὰ ἐν ψάμμῳ βαθεῖα, ἐνθα

οὔτε βεβαίως ἀπερεῖσαι τὴν βᾶσιν, οὔτε ἐπιστηρίζαι ῥάδιαν ὑποσυρομένου πρὸς τὸ ὑπεῖκον τοῦ ποδός. Ἄλλὰ καὶ ὑπεράλλεσθαι τάφρον, ἢ εἴ τι ἄλλο ἐμπόδιον, καὶ πρὸς τοῦτο ἀσκοῦνται ἡμῖν, ἔτι καὶ μολυβδίδας χειροπληθεῖς ἐν ταῖν χερσὶν ἔχοντες... Εἶδες δὲ καὶ ἄλλο τι ἐν τῷ γυμνασίῳ χαλκοῦν περιφερές, ἀσπίδι μικρᾷ ἰοικός δ' ἄνακτον οὐκ ἐχούση οὐδὲ τελαμῶνας, καὶ ἐπειράθης γε αὐτοῦ κειμένου ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐδόκει σοι βαρὺ καὶ δύσληπτον ὑπὸ λειότητος. Ἐκεῖνο τοίνυν ἄνω τε ἀναρριπτοῦσιν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐς τὸ πόρρω, φιλοτιμούμενοι ὅστις ἐπὶ μῆκιστον ἐξέλθοι καὶ τοὺς ἄλλους ὑπερβάλλοιτο, καὶ ὁ πόνος οὗτος ὄμους τε αὐτῶν κρατύνει καὶ τόνον τοῖς ἄκροις ἐντίθηται».

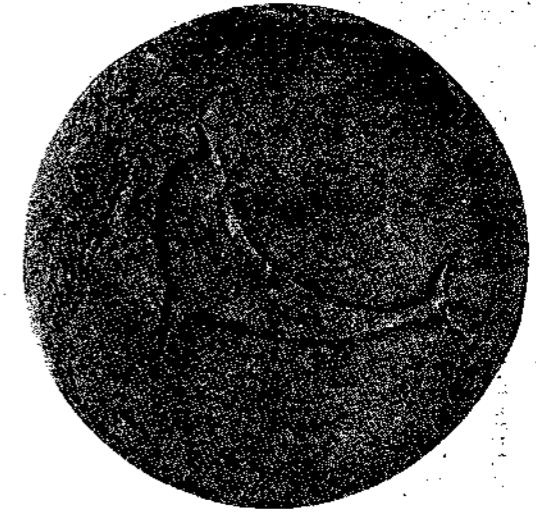
Ἡ διακόσμησις δὲ αὕτη εἶνε καὶ τὸ μοναδικόν, κάλλιστον τοῦ ἡμετέρου δίσκου κόσμημα, μεστὸν ἐννοίας καὶ μετὰ λεπτότητος ἄκρας ἐκλεγεμένον ἐν τῇ ἀρμοδιωτάτῃ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ὄργανου καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ μορφῇ.

Τὸ κόσμημα τοῦτο δεικνύει τὸ περίγραμμα δελφίνου δι' ἐγγλυφῆς βάθους 0,002 μ. Διὰ τοῦ περιγράμματος ὅμως τούτου ἀπλῶς δὲν ἐδηλοῦτο ὁ δελφίν, ἀλλὰ κατασκευασμένος οὗτος ἐξ ἄλλου μετάλλου, βεβαίως ἀργύρου, ἐνετίθετο εἰς τὴν ἐγγλυφῆν, ὡς καὶ τὸ κατ' ὀξείαν γωνίαν εἰσέχον περίγραμμα φανερώσει. Τὸ ἀργυροῦν τοῦτο ἔνθετον ἐξέλιπεν, ἀλλ' ἡ μορφὴ τοῦ δελφίνου παρέχει ἀσφαλέστατον τεκμήριον πρὸς χρονολόγησιν τοῦ ἐκ Γέλας δίσκου.

Διότι τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ δελφίνου παρατηρεῖται μόνον εἰς τὰς εἰκόνας τῶν ἀγγείων τῶν περὶ τὰ 550-500 περίπου χρόνων, εἰς τὰ μελανόμορφα δηλονότι καὶ εἰς τὰ πρῶιμα ἐρυθρά, ἀττικά ἢ μῆ. Φιάλη τις μάλιστα τοῦ μεγάλου ἀγγειογράφου Εὐφρονίου, ἀποκείμενη ἐν τῷ Λούβρω καὶ παριστάνουσα τὸν Θησεῖα παρὰ τῇ Ἀμφιτρίτῃ, δεικνύει πάντα ἀκριβῶς τὰ γνωρίσματα τοῦ ἐν τῷ ἡμετέρῳ δίσκῳ σχήματος τοῦ δελφίνου, ἥτοι τὴν κοιλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω κάμψιν τοῦ πτερυγίου τῆς ῥάχεως, τὸ ἐν εἰδεί κομβίου τερματιζόμενον σῶμα, τὴν μνησοειδῆ διαγραφὴν τῆς οὐρᾶς καὶ τὴν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς στρογγυλὴν ἐγκοπὴν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ τελειότατον τοῦτο τοῦ καλλιτέχνου ἔργον πίπτει εἰς τὰ 500 περίπου πρὸ Χριστοῦ, πάντως δὲ οὐχὶ μετὰ τὸ 490, ἄρα καὶ ὁ δίσκος τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχει. Ἄλλὰ καὶ ἐν ὠραῖον τοῦ Τάραντος δίδραχμον, τὸ ὁποῖον ἀπεικονίζεται ἐνταῦθα, παριστάνον τὸν μυθολο-

γούμενον κτίστην τῆς πόλεως φερόμενον ἐπὶ δελφίνου, δεικνύει πλήρη πρὸς τὸ σχῆμα τοῦτο ἀναλογίαν κατὰ τὴν κάμψιν καὶ τὴν κίνησιν, ἐνῶ πάντα τὰ ὑστερώτερα ὁμοιώματα τοῦ Τάραντος δίδουσιν ἄλλοίαν εἰς τὸν δελφίνα μορφήν· ἀλλὰ καὶ τὸ δίδραχμον τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸ 500 περίπου πρὸ Χριστοῦ.

Ποῖαν ὅμως ἐννοίαν ἐνέχει τὸ ἐμβλημα τοῦτο τοῦ δίσκου, δὲν χρήζει ἐρεύνης. Τὴν ταχύτητα τοῦ δελφίνου ὑμνησεν ἤδη ὁ Πίνδαρος, ἀλλ' ἡ τοξοειδῆς αὐτοῦ ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ἀναπήδησις, ἐν ἣ θέσει ἀκριβῶς διαγράφεται ἐπὶ τοῦ δίσκου, εἶνε ἀκριβῶς ἡ χαρακτηριστικὴ τοῦ δίσκου ἀνά-

Δίσκος.

ριψις καὶ περιδίνησις. Λεπτοτάτην καλαισθησίαν δεικνύει καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δίσκου θέσις τοῦ δελφίνου, διότι οὗτος δὲν κατέχει τὸ μέσον τῆς περιφέρειας, ἀλλ' εἶνε τοιοῦτοτρόπως θεθειμένος, ὥστε νὰ μὴν χωρὸς κάτωθεν ἱκανὸς διὰ τὸν ἐπιδέξιον «βουτηγῆν» τῆς θαλάσσης. Οὕτω δὲ ἐπιστεύχθη καὶ πλήρης ἰσορροπία μεταξὺ τῶν δύο ἡμίσεων τοῦ σώματος αὐτοῦ, τοῦ βραχέος συμμαζευτοῦ προσθίου καὶ τοῦ λεπτοῦ αἰχμηροῦ ὀπισθίου. Ὡς νὰ ἐξέφευγε τὸ ζῶον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ λαμβάνοντος εἰς τὴν δεξιάν τὸν δίσκον ἢ ἀπὸ τῶν δακτύλων τῆς ἀριστερᾶς, ἐὰν ἀνάστροφα εἰς τὴν ἀριστερὰν ἐκρατεῖτο, δίδει διὰ τῆς θέσεως ταύτης θαυμασίαν τὴν εἰκόνα τῆς ιδιότητος καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ὄργανου.

Ἡ ἀσάθεια τῆς ἐκτιμῆσεως τῶν ποιητικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἔργων

Ὁταν ὁ ποιητής, πρὸς τὸν ὅποιον συχνὰ παραβάλλεται τώρα ὁ ἰδικός μας **Jean Moréas**, ὁ **Ρονσάρ**, ἀπέθανε τὸ 1585, ἡ Γαλλία ὀλόκληρος ἔχυσε κρουνούς δακρῶν· οἱ ῥήτορες τῶν ἐπιταφίων τοῦ εἶπον, ἄνευ δισταγμοῦ, ὅτι μετ' αὐτοῦ καταβαίνουν δευτέραν φοράν εἰς τὸν τάφον ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Πίνδαρος· ὁ δὲ θαυμασμός ἔλαβε τὴν μεγαλοπρεπῆ μορφήν μαρμαρίνου μνημείου. ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὠρθώθη ὁ ἀνδριάς τοῦ ποιητοῦ. Μετὰ δεκαπέντε ἔτη ὁ Μαλέρμπ ἔβουλε τὰ ἡμίση ποιήματα τοῦ **Ρονσάρ** ὡς ἀνάξια λόγου, ὅταν δὲ τὸν ἠρώτων ἂν ἦσαν καλὰ τοῦλάχιστον τὰ ὑπόλοιπα ἀπῆντα, ἀφ' οὗ ἐσκέφθη ὀλίγον, ὅτι προτιμότερον ἦτο νὰ ἐξαφανισθοῦν ὅλα.

Ἡ νέα καλαισθησία ἐκρῆμιζε τὸ κράτος τῆς προγενεστέρας. Ἡ νέα γενεὰ διὰ νὰ προχωρήσῃ ἐποδοπάτει τὴν πρό αὐτῆς. Τὰ τόσον λατρευθέντα εἰδῶλα τῆς χθὲς ἐρίπτοντο ἀμειλίχτως εἰς τὸ πῦρ καὶ ἀνιδρύοντο ἄλλα.

Πράγματι, οὐδὲν ἀσάθεστον τῆς ποιητικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς δόξης. Ἡ πρὸς τὸ μέλλον ἐρώτησις, καὶ τῶν μεγαλειτέρων ἀκόμη, μένει ἄνευ ἀποκρίσεως· παραδόξα δὲ συντελοῦνται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ζώντων· στέφανοι δάφνινοι, αἰωνίως ἀμάραντοι θεωρούμενοι, ἀποτρίβονται εἰς κόνιν· ἀφ' ἑτέρου νεκροὶ ἀποκυλίου, ὡς ὁ Χριστός, τὸν λίθον τοῦ μνήματός καὶ ἀνίστανται, νικηταὶ τοῦ θανάτου.

Ὁ μέγας **Μπάχ** ἀπὸ τοὺς συγχρόνους τοῦ ἐξετιμᾶτο πρὸ πάντων ὡς ἐκτελεστής· πάντες ἐθαύμαζον τὴν τέχνην τῶν δακτύλων του, καὶ μόνον μετὰ τὸν θάνατόν του ἤρχισαν, κατὰ μικρόν, νὰ ἐννοοῦν τὴν ὑπεργήνην καὶ αἰθερίαν γλώσσαν τῶν θρησκευτικῶν ὕμνων του. Ἡ καταδίκη τοῦ **Φάουστ** τοῦ **Μπερλιόζ**, ἥτις τῷ 1846 ἐξήγειρεν ἐν Παρισίοις χασμῆματα καὶ ἀγανάκτησιν, τὸ 1870, ὅτε ἐξετάφη ἐκ τῆς λήθης, ἀνεβιβάσθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Ὁ **Σέλλεϋ** εἶχεν ἤδη πνιγῆ ἀπὸ δεκαπενταετίας — ἢ μᾶλλον ὅπως εἶναι σήμερον μετὰ βεβαιότητος γνωστόν, εἶχεν εὖρη τὸν θάνατον ῥιφθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ Ἰταλοὺς κακούργους — ὅτε ἐξεδόθη ἀπὸ τὴν σύζυγόν του ἡ

πρώτη ἐκδοσις τῶν **Ἀπάντων** του· ἐδέησε νὰ παρέλθουν εἰκοσιπέντε ὀλόκληρα ἔτη, διὰ νὰ δημοσιευθῇ ἀξία πως λόγου βιογραφία του, ἐν τούτοις περὶ τὸ 1850 ἀνεκνήρυχθη ὁ μέγιστος τῶν ποιητῶν, τὸν ὅποιον παρήγαγεν ἡ Ἀγγλία ἀπὸ δύο αἰώνων, ἀνώτερος καὶ τοῦ **Μπούρνς** καὶ τοῦ **Βύρωνος** καὶ τοῦ **Μούρ** καὶ τοῦ **Ουόρτσουορθ**.

Ἡ πρώτη καὶ μόνη ἔκθεσις τῶν **«Pre-Raphaelitic Brotherhood»** τῷ 1849 ἐκίνησεν εἰς γενικὴν ἰλαρότητα τὸν κόσμον· ἀπὸ τοῦ 1880 καὶ ἐντεύθεν ὅλη ἡ περὶ τέχνης ὀμιλοῦσα Εὐρώπη καὶ Ἀμερικὴ ἀποκαλύπτεται καὶ ὑποκλίνεται πρὸ τῶν εἰκόνων τῶν ἁγγλων προρραφητικῶν καὶ τῶν πανταχοῦ τοῦ κόσμου μιμητῶν αὐτῶν.

Μεταξὺ τῆς περιφρονησεως καὶ τῆς ἀποθεώσεως ὅπως καὶ μεταξὺ τῆς λατρείας καὶ τῆς ἀρνήσεως μεσολαβοῦν 20 μέχρι 40 ἔτων, ὁ μέσος λοιπὸν ὄρος εἶνε 30 ἔτη. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἔχει τὴν σημασίαν του· ἀντιπροσωπεύει κατὰ μέσον ὄρον τὴν διάρκειαν μιᾶς γενεᾶς. Ἡ γενεὰ ἥτις ἐνεθουσιάσθη δι' ἕν ἔργον ἢ τὸ παρεγνώρισεν καὶ τὸ ἀπέκρουσεν ἐκλείπει μετὰ τριάκοντα ἔτη, ἢ δὲ νέα τριακονταετία φέρει μαζί της νέαν γενεάν, ἥτις ἀνατρέπει τὴν κρίσιν τῆς προηγουμένης.

Τὴν κλειδα λοιπὸν τῆς μεταβολῆς τῆς καλαισθησίας πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν εἰς τὸν στατιστικὸν νόμον τῆς διαδοχῆς τῶν γενεῶν. Ἡ δὲ μεταξὺ ἡττης καὶ νίκης ἀπόστασις εἶνε ἡ ἀριθμητικὴ ἔκφρασις τοῦ ψυχολογικοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ καλαισθησία εἶνε τι πεισματωδῶς ἀμετάβλητον, ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶνε προσκεκολλημένοι ὡς ὄστρεα εἰς τὰς συμπαθείας καὶ τὰς ἀντιπαθείας των, ὅτι οὔτε λόγοι, οὔτε ἀποδείξεις, οὔτε εἰρωνεῖαι, οὔτε ἐνθουσιασμοὶ κάμνουν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς σχηματίσαντας τὸν θαυμασμόν των περὶ ἐνός ἔργου ἢ περὶ μιᾶς σχολῆς, καὶ ὅτι πρέπει ν' ἀποθάνῃ ὅλη ἡ προγενεσττέρα γενεὰ διὰ νὰ ἀποτελεσθῇ νέα ἐκτίμησις τῶν ἔργων καὶ τῶν σχολῶν.

Οἱ μεγάλοι θρίαμβοι τῆς τέχνης καὶ τῆς ποιήσεως ζοῦν ὅσον ζῆ ἡ γενεὰ ἥτις συνευργάσθη εἰς αὐτούς· ἀποτελοῦν μέρος τῆς ζωῆς τῆς γενεᾶς ταύτης, συμφύονται μὲ τὰς προσφιλεστέρας τῆς

ἀναμνήσεις. Τὸ ἔσχατο τὸ ὅποιον ἄλλοτε τὴν συνεκίνησεν, ἡ κωμῶδιᾶ ἥτις ἐξήγειρε τόσον τὸν γελωτὰ τῆς, τὸ μυθιστόρημα διὰ τὸ ὅποιον ἐλησμόνησε τὸν ὕπνον, οἱ στίχοι τοὺς ὁποίους ἐφέλιξεν εἰς ἀγαπημένον οὐς, αἱ στροφαὶ αἱ ὁποῖαι ἀνεβίβασαν εἰς τὰ χεῖλη, τὰ τρέμοντα ἀπὸ ἀγάπην ἢ ἐνθουσιασμόν, ὅ,τι ἐκινεῖτο μέσα εἰς τὴν ψυχὴν, μένουσιν διὰ πᾶσαν γενεάν τὰριστουργήματα τοῦ εἶδους. Οἱ μεταγενέστεροι εὐρίσκουν τὰ ἔργα ταῦτα ἀνούσια ἢ γελοῖα καὶ πόσον ἀμειλίχτοι εἶνε πρὸς τοὺς προηγουμένους των, λησμονοῦντες, ὅταν ὑψώνουν πρὸς ἐπίθεσιν τὸν βραχίονα, ὅτι ἐπιφυλάττει καὶ δι' αὐτοὺς τὴν φοβερὰν τοῦ αὐστηρότητα ὁ νόμος τῆς ἐναλλαγῆς καὶ διαδοχῆς, τὸν ὅποιον ὁ **Ἐρμπερτ Σπένσερ** ἀνεκκήρυξε παγκοσμίως διέποντα ὅλην τὴν ἐνόργανον καὶ ἀνόργανον δημιουργίαν! . . .

Ὅτε ἐνεφανίσθη ὁ **Βίκτωρ Οὐγγῶ** φυσῶν μὲ τὴν γιγαντιαίαν του πνοὴν τὴν χαλκῆν σάλπιγγα τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν ποίησιν, οἱ κατάπληκτοι ἀκαδημαϊκοὶ ἐκραύαζον γεμάτοι ἀγανάκτησιν διὰ τὴν βεβήλωσιν τῶν ἱερῶν των:

Avec impunité les Hugo font des vers!

Ἄλλ' ὁ **Οὐγγῶ** ἀναπήνητα μετ' ὀλίγον, θριαμβευτής:

J'ai de la périphrase écrasé les spitales. . .

καὶ οἱ θορυβώδεις κοκκινογέλεκοι ὀπαδοὶ τοῦ ἔουρον εἰς τὴν λάσπην τὰς ἀκαδημαϊκάς φενάκας, ποδοπατοῦντες τὸν περροικισμόν.

Ἡ γενεὰ μεταβάλλεται καὶ ἔρχονται νέοι θεοὶ· εἰς τὴν ἀμειλίχτως βίαιαν κατὰ τοῦ ρωμαντισμοῦ ἐπίθεσίν του ὁ **Ζολᾶ** χλευάζων τὰς νεφελοδείας ἀεροβασίας καὶ τὰ ὄργια τοῦ λυρισμοῦ ἀπεκάλει τὸν **Βίκτωρα Οὐγγῶ**, προφητεύοντα ἀπὸ τοῦ ὕψους βράχου τῆς **Πουερνεσῆς**, **«Jocrisse à Pathmos»**.

Ἄλλ' ἡ αἰωνία **Νέμεσις** ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον τῆς καὶ τὸ ἔργον τῆς. Οἱ συμβολισταί, οἱ εὐλαβεῖς ἱερεῖς τοῦ ἀναγεννηθέντος ἰδανικοῦ, θὰ ἀποτείνουν μετ' ὀλίγον ἐπίσης σκληροὺς καὶ δριμύεις λόγους πρὸς τὸν **Ζολᾶ**. Οἱ πρότερον ὀπαδοὶ τοῦ τὸν ἠρνήθησαν καὶ τὸν ἐγκατέλιπον. Τῷ δὲ 1889 ἤκουσε τὸ ἀνάθεμα τοῦτο ἐκτοξευόμενον κατὰ τῶν ὀλίγων πιστῶν ὀπαδῶν του: «Οἱ νέοι νατουραλισταί . . . εἶνε ἤδη πολὺ παλαιοί . . . ἀντιγράφουν τὴν φύσιν ὅπως περίπου θὰ τὴν ἔβλεπεν εἰς τυφλός. Οἱ καυμένοι! . . . θὰ πλήττουν φαίνεται πολὺ. Δὲν γράφουν, καθὼς φαίνεται, παρὰ ὅταν δὲν ἔχουν ὄρεξιν . . . Πληξίς στάζει ἀπὸ τὰ ἔργα των, πληξίς καὶ ἀηδία».

Καὶ οἱ συμβολισταί ἀφ' οὗ ἐφθασαν εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς ἀκμῆς των, εἶδον φθίνοντας τοὺς θρίαμβους των καὶ εὗρον ἐτοιμοὺς τοὺς νεκροθάπτας των. Ὁ τροχὸς στρέφεται, στρέφεται! . . .

Τόσον δὲ ἀληθὲς εἶνε τοῦτο, ὥστε σχεδὸν δὲν ὑπάρχει ἐξαιρέσις. Καὶ ἐκεῖνα ἀκόμη τὰ ἔργα, τὰ ὅποια εἶνε προωρισμένα νὰ ζήσουν ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας ἐτῶν, ἐπισκοτίζονται κατ' ἀρχάς, ὅταν ἐκλείπουν ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ βίου οἱ σύγχρονοι αὐτῶν. Ἡ νέα γενεὰ, κατὰ γενικὸν κανόνα, εὐρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν προγενεστέραν, λίαν δ' εὐφυῶς ἐλέχθη ὅτι εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν τέχνην οἱ ἀπόγονοι κληρονομοῦν ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐδολοφόνησαν, χρησιμοποιοῦν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὰς προσπάθειάς των ἀμέσως πρὸ αὐτῶν τοὺς ὁποίους διασύρουν· ἀλλ' οἱ ἔργοι καὶ δισέγγονοι ἀπορρίπτουν πάλιν τὴν κρίσιν τῶν πατέρων των καὶ ἀποδίδουν τὸ δικαίον εἰς τοὺς πάππους των. Αὕτη εἶνε ἡ τύχη τῶν μεγάλων ἀριστουργημάτων, ἅτινα γίνονται τὸ αἰώνιον κτῆμα τῆς ἀνθρωπότητος. Τὰ παροδικὰ δημιουργήματα ἔχουν μόνον τὴν διάρκειαν τοῦ συρμοῦ των, δὲν ἀναβιοῦν πλέον, ὁ δὲ συρμὸς οὗτος διαρκεῖ ὅσον καὶ ἡ σύγχρονος γενεὰ, οὔτε περισσότερο οὔτε ὀλιγώτερον. Εὐρίσκονται καὶ σήμερον ἴσως ἄνθρωποι ὀμιλοῦντες μετ' ἐνθουσιασμοῦ περὶ τοῦ «**Ὀδοιπόρου**» τοῦ **Παναγιώτου Σούτσου**. Ἐφ' ὅσον καὶ εἰς ἀκόμη ἐκ τούτων ζῆ, δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν τὴν ζωσαν ἐπίδρασιν τοῦ ἔργου τούτου. Ἄλλ' ἀφ' ἧς στιγμῆς κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ὁ ἔσχατος τῶν θαυμαστῶν τῆς ἀνόστου θρηνηλογίας του, τότε θὰ ριφθῇ τελεσιδικῶς εἰς τὸν λάκκον τῆς λήθης καὶ τὴν κόνιν του θὰ ταράττῃ μόνον κάπου κάπου κανεὶς τυμβωρύχος ἱστοριογράφος τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως.

Ὁ **Ἀλέξανδρος Οὐμβόλδος** ὀμιλεῖ κάπου περὶ ἐνός παπαγάλου, ὅστις εἰς τὴν νεότητά του ἐζῆ μεταξὺ τῆς φυλῆς τῶν **Ἀτούρων** καὶ ἔμαθε πολλὰς λέξεις αὐτῆς· ἡ Ἰνδικὴ αὕτη φυλὴ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς ἐξέλειπεν ἐντελῶς, ὅτε δὲ ὁ παπαγάλος ἐφθασεν εἰς βαθὺ γῆρας, δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐπὶ τῆς γῆς κανεὶς ἐννοῶν τὴν γλώσσάν του· ἦτο τὸ τελευταῖον ζωντανὸν ὃν τὸ ὅποιον διήρθρωσε λέξεις τῶν **Ἀτούρων**, λέξεις ἀνθρώπων πρὸ πολλοῦ ἐξαφανισθέντων, καὶ μόνον ὅταν ἐξέπνευσε καὶ τὸ πτηνόν, εἰσήγαγε διὰ παντός ἡ γλῶσσα τῆς Ἰνδικῆς φυλῆς.

Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν εἶνε εἶδος παπαγάλου τῶν **Ἀτούρων** ὡς πρὸς τὰ ἔργα τῆς γενεᾶς του. Ζοῦν ὅσον ζῶμεν, ἀποθνήσκουν ὅταν ἀποθνήσκωμεν.

Ὅσον ἐνθουσιώδης καὶ ἂν εἶνε ἡ παρελθούσα γενεά, δὲν θά πείσῃ τὴν νεωτέραν νὰ ζητήσῃ εἰς αὐτὰ τὸ καλλιτεχνικὸν ἰδανικόν τῆς καὶ τανάπαλιν. Δύο γενεαὶ εἶνε δύο κόσμοι, οἵτινες ἴστανται ἐχθρικῶς ἀπέναντι ἀλλήλων. Εἶνε ἀναντίρρητον ὅτι πᾶσα γενεά κατέρχεται εἰς τὸν τάφον, παρακολουθούμενη ὑπὸ ὄλων ἐκείνων, τὰ ὅποια ἀπετελοῦν τὴν πνευματικὴν περιουσίαν τῆς. Ἐπι τῆς πυρᾶς τῆς ἀποτεφρώσεως τῆς σφάζονται οἱ συγγραφεῖς τῆς καὶ οἱ καλλιτέχναι τῆς, ὅπως εἰς τοὺς βαρβάρους χρόνους ὅταν ἀπέθνησκεν εἰς βασιλεὺς ἐθυσιάζοντο ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ αἰγυναϊκῆς του, οἱ δοῦλοι του καὶ ἡ ἀκολουθία του.

Ὅπως δ' ἀπαιτεῖται ἡ διάρκεια μιᾶς γενεᾶς πρὶν ἐκλιπῇ ἐντελῶς μέγας καλλιτεχνικός θρίαμβος, ὁμοίως παρέλευσις μιᾶς γενεᾶς ἀπαιτεῖται πρὶν στεφανωθῇ ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ παραγνωρισμένον ἔργον. Ἀκριβῶς διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Ἔργον ὅμως εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἀποκρουσθὲν καὶ καταδικασθὲν μόνον ἐν μιᾷ περιστάσει δύναται νὰ ἴδῃ μεταβαλλομένην τὴν τύχην του: ἂν ὑπάρξῃ μία ὁμάς ἀκαταπαύστως ἀγωνιζομένη ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐνίοτε ἀρκεῖ καὶ εἰς μόνος ὅταν εἶνε ἰσχυρός, ἀκατάβλητος, σταθερός καὶ ἀτάραχος ἀπέναντι τοῦ γέλωτος.

Ἀπὸ τὴν ἀνάλυσιν ταύτην τῆς μεταβολῆς τῆς καλαισθησίας, ἣτις ἐσφαλμένως λέγεται οὕτω διότι δὲν εἶνε μεταβολὴ τῆς καλαισθησίας μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γενεᾶς ἀλλ' ἐκλειψίς τῶν ἀντιπροσώπων μιᾶς καλαισθησίας καὶ ἀντικατάστασις αὐτῶν δι' ἀντιπροσώπων τῆς ἀντιθέτου, δύναται νὰ προκύψῃ ὁ ἐξῆς ψυχολογικὸς νόμος περὶ τῆς ὑστεροφημίας τῶν ποιητικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν δημιουργημάτων: Ἄν ἔργον τι ἐκτιμῆθῃ καὶ θαυμασθῇ μετὰ μίαν μόνον γενεάν ἀπὸ τῆς παραγωγῆς του, ἡ ἐκτιμῆσις αὐτῆ εἶνε θρίαμβος οὐχὶ αὐτοῦ τοῦ ἔργου, ἀλλὰ θρίαμβος μιᾶς θελήσεως, τοῦ ὑπερασπιστοῦ του. Τὴν νίκην αἶρει ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀντοχὴ ὑπερόχου ἀτόμου καὶ οὐχὶ ἡ ἐν τῷ ἔργῳ ἀντιληπτὴ τέλος γενομένη ἀξία.

Τὸ κοινὸν δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐκφράσῃ αὐτοτέλεις κρίσεις περὶ ἔργων, ἀτινα εἶνε κάπως περιπλοκα καὶ ὑπερβαίνουσι τὴν ἀπλὴν καὶ ἀφελῆ τέχνην. Ἐν κωμειδύλλιον, μία χρωματολιθογραφία ὡς αἱ ἀναρτώμεναι εἰς τὰς κιγκλίδας τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἐν μυθιστόρημα ὅπως αἱ «Δύο Καρδίαι», ἐν δράμα ὅπως ἡ «Ἐσμὲ» καὶ ἄλλα τινὰ ἀνάλογα ἢ ὀλίγον τι ὑψηλότερα μουσικά, διηγηματογραφικὰ καὶ ζωγραφικὰ κατασκευάσματα, ὑπόκεινται εἰς τὴν ἀμεσον ἀντίληψιν καὶ κατανόησιν αὐτοῦ. Περὶ

ἔργων ἀνωτέρων αὐτῶν δὲν δύναται νὰ σχηματίσῃ ἄμεσον ἐντύπωσιν· ἀλλὰ βλέπει καὶ ἐννοεῖ τὴν ἐπὶ ἄλλων ἀνθρώπων ἐπίδρασιν τῶν ἔργων τούτων. Ἡ ἐπίδρασις δὲ αὐτῆ καὶ ὄχι αὐτὸ τὸ ἔργον ἐπενεργοῦν ἐπ' αὐτοῦ· ἀντιλαμβάνεται καὶ ἐκτιμᾷ ἐξ ἀντανακλάσεως ἢ κρίσεως τοῦ εἶνε παρασιτικῆ· εἶνε ἡ ἀπήχησις κρίσεως προεκφρασθείσης.

Ἡ ἐπενέργεια ἐνὸς καλλιτεχνικοῦ ἔργου στηρίζεται ἐπὶ τῆς ὑποβολῆς. Ὁ δημιουργὸς τοῦ ὑποβάλλει διὰ τῶν ἐκφραστικῶν μέσων τῆς τέχνης του, τὰς σκέψεις του καὶ τὰς συγκινήσεις του εἰς τοὺς δεχομένους τὴν ἐντύπωσιν. Ἀλλὰ τὸ κοινὸν δὲν εἶνε ἐπιδεκτικὸν ἀμέσως τοιαύτης ὑποβολῆς. Ὁ κριτικὸς ὑποβάλλει εἰς αὐτὸ τί μέλλει νὰ σκεφθῇ καὶ νὰ αἰσθανθῇ πρὸ τοῦ καλλιτεχνήματος. Ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ εὐρεθῇ εἰς τολμηρὸς καὶ ἀκούραστος κριτικὸς, ὅστις νὰ φωνάζῃ διαρκῶς εἰς τὸ πλῆθος:

— Θαύμαζε! συγκινήσου! ἐνθουσιάσου!

Καὶ τὸ κοινὸν γονυπετεῖ καὶ θαυμάζει καὶ συγκινεῖται καὶ ἐνθουσιᾷ.

Ἀνάγκη ἀποδείξεων καὶ αἰτιολογιῶν δὲν ὑπάρχει, τοῦτο δὲ γνωρίζουσι καλῶς οἱ δεξιοὶ ὑπνωτισταὶ τοῦ πλῆθους, οἵτινες ἐνίοτε κάμνουσι κατάχρησιν τῆς δυνάμεώς των.

Ὁ Ἰούλιος Ζανέν, ὁ διάσημος ἄλλοτε κριτικὸς τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων», εἶχε τὴν ἀρχὴν νὰ ἐπινοῇ μεγάλους καλλιτέχναι, ἂν δὲν ὑπῆρχον. «Τοῦλάχιστον ἓνα κατῶρθωσα νὰ ἐπινοήσω, λέγει. Τὸ εὐρημά μου ὠνομάζετο Δεβουρώ. Ὡς θέατρον εἶχεν ἐλεεινὸν παράπηγμα εἰς ἓν προάστειον τῶν Παρισίων, τὸ δὲ κοινὸν τοῦ ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἐργάτας καγχάζοντας διὰ τὰ ἐπὶ τῶν νώτων διδόμενα λακτίσματα. Φαντάζεσθε τί συνέβη ὅταν οἱ ἐκλεκτοὶ καὶ σοβαροὶ ἀναγνώσται τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων» ἀνοίξαντες μίαν πρωίαν τὴν ἐφημερίδα των εἶδον τὴν βιογραφίαν τοῦ Δεβουρώ». Κεραυνοβόλον ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιφυλλίδος· ὄχι δὲ μόνον τὸ σύνθημα κοινὸν συνέρρευσεν εἰς τὸ διαφημισθὲν θέατρον ἀλλὰ καὶ λόγοι καὶ ἀριστοκράτιδες. «Εἶδα, πρὸς μεγάλην μου ἐκπλήξιν, ἔγραψεν ἔπειτα ὁ Ζανέν, σύμφυρμα τριχάπτων καὶ ρακῶν, τὰ εὐωδέστερα ἀρώματα ἀνεμιγνύοντο μετὰ τὴν ὁσμὴν τοῦ σκορδου, τὰ μετὰξίνα πέδιλα μετὰ τὰ ξυλοπάπουτσα».

Ἡ ἔντονος διαβεβαίωσις καὶ ὑποστήριξις εἶνε διὰ τὸ κοινὸν τὸ ἰσχυρότατον τῶν ἐπιχειρημάτων.

Ὁ Βαλζάκ δὲν ἀνεγινώσκετο πλέον καὶ εἶχε σχεδὸν λησμονηθῇ. Κατὰ τὸ 1875 ὁ Ζολᾶ ἀνεκήρυξεν αὐτὸν στεντορείως, ἐπαναλαμβάνων τοὺς

λόγους τοῦ Ταῖν, οἵτινες δὲν εἶχον φθάσει μέχρι τοῦ κοινοῦ, ὡς τὸν Γάλλον Σαίκεππρ τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, ὅλοι δὲ οἱ Γάλλοι οἱ ἔφηβοι καὶ εἰκοσαετείς τότε, τιμοῦν σήμερον τὸν Βαλζάκ ὡς τὸν γάλλον Σαίκεππρ τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος. Τὸ αὐτὸ κατῶρθωσεν ὁ Βουρζὲ διὰ τὸν Στενδάλ τῷ 1880. Πρὸ τινῶν ἐτῶν κατέβη εἰς τὸν Ὀκτάβ Μιρμπὼ ν' ἀνακηρύξῃ τὸν Μαίτερλιγκ «βέλγον Σαίκεππρ», καὶ ὁ Μαίτερλιγκ ἔχει θαυμαστάς εἰς τὰ δύο ἡμισφαίρια ἀνευρίσκοντας εἰς αὐτὸν μεγαλεῖον Σαίκεππρ. Ἡ ἀγαθὴ καὶ εὐαίσθητος κυρία Δεβὸρ-Βαλμὸρ πολὺ ὀλίγον ἐξετιμᾶτο ὡς ποιήτρια ὅταν ἔζη, ἀμέσως δὲ μετὰ τὸν θάνατόν τῆς ἐτάφη ἐν τῇ λήθῃ. Ἦρκεσε νὰ γράψῃ περὶ αὐτῆς ὁ κάπως ἀνισόρροπος Μοντσεκιὺ ὑστερικῶς ἐνθουσιώδη ἄρθρα, ὅπως ἐξεγείρῃ θαυμαστάς δι' αὐτὴν εὐρίσκοντας μεγαλοφυᾶ τὴν γλυκανάλατον αἰσθηματολογίαν

τῆς καὶ ἰδρύνοντας εἰς αὐτὴν μνημεῖον, ἐν ᾧ δὲν εὐρέθη ἀκόμη ὀλίγον μάρμαρον ἢ ὀλίγος χαλκὸς διὰ τὸν Λαμαρτίνον ἢ τὸν Μυσσέ.

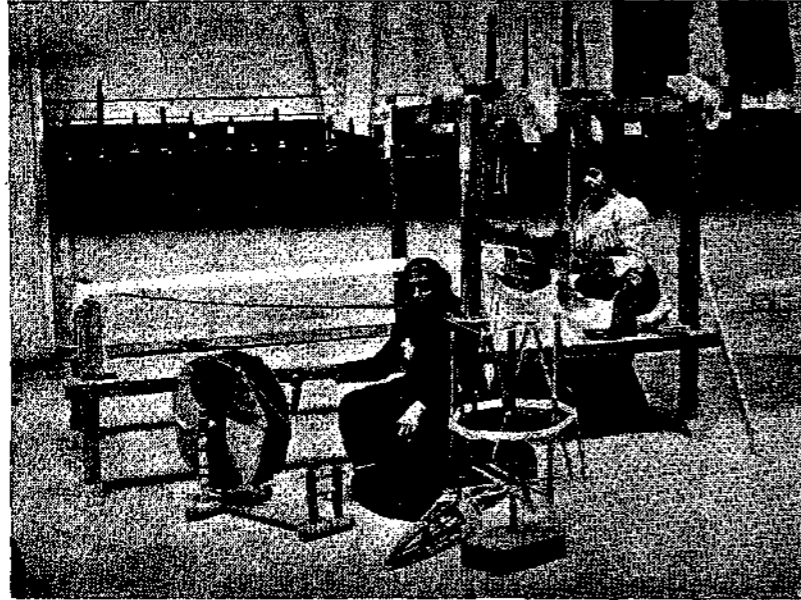
Οὐχὶ λοιπὸν ἐξαιρέσις ἀλλὰ κανὼν εἶνε ὅτι πᾶν φιλολογικὸν ἢ καλλιτεχνικὸν ἔργον μετὰ τριακονταετίαν κρίνεται ὅπως ἀντιθέτως ἢ κατὰ τὴν παραγωγὴν του. Αἱ ἀναρίθμητοι περιστάσεις τῆς μεταπτώσεως ἀπὸ τοῦ θαυμασμοῦ εἰς τὴν ἀδιαφορίαν ἢ τὴν περιφρόνησιν δὲν παρατηροῦνται ἐντύπωσιν ὅμως ἐμποιεῖ τὸ ἀσύνθητες φαινόμενον τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως. Ἡ ἐναλλαγὴ καὶ ἡ διαδοχὴ τῶν γενεῶν εἶνε ὁ νόμος τῆς αἰσθητικῆς κρίσεως, ἐξηγεῖται δ' ἐπαρκῶς ἐκ τοῦ τρόπου μετὰ τὸν ὅποιον σχηματίζονται αἱ κρίσεις αὐταί: διὰ τῆς ὑποβολῆς τοῦ θαυμασμοῦ, τὸν ὅποιον ἐν ἄτομον ἢ μία ὁμάς ἐπιβάλλει εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἐπενέργεια περιορίζεται σχεδὸν πάντοτε εἰς μίαν γενεάν.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

Τμήμα κτηνοτροφίας.

Υφαντήριο.

Τμήμα μεταξωτών.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΑΡΧΑΙΟΝ ΑΛΛΟΚΟΤΟΝ ΟΝΟΜΑ. Ἐν τῇ Βερολινεῖῳ Συναγωγῇ τῶν ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν (Corp. Inscript. Graec.) ὑπ' ἀριθ. 1487 ὑπάρχει ἐκδομένη ἀρχαία ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή ἀντιγραφείσα ἐν Καλάμαις ὑπὸ τοῦ Abbé Fourmont περὶ τὸ ἔτος 1730, ἔχουσα δὲ οὕτω :

ΑΘΑΠΤΩΝ
ΙΕΡΟΣ
ΒΟΥΡΙΟΣ
ΧΑΙΡΕ

Ὁ σοφὸς ἐκδότης τῆς Βερολινεῖου Συναγωγῆς κατόπιν τοῦ ὀνόματος Ἀθάπτων προσέθηκεν ἐρωτηματικὸν ἐκδηλῶν τὴν ἰδίαν ἐκπληξιν ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκίῳ καὶ παραδοξοτάτῳ τύπῳ τῆς λέξεως. Μετὰ τινὰ ἔτη ὁ Γάλλος περιηγητὴς Le-Bas ἀνευρῶν πάλιν τὴν ἐπιγραφὴν ἀντέγραψεν αὐτὴν ὁμοίως ὡς ὁ Fourmont, τούτου δ' ἕνεκα ἐπ' ἐσχάτων (1898) ἐν τῇ συλλογῇ τῶν διαλεκτικῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Κόλλιτις τὸ τερατώδες ὄνομα Ἀθάπτων ἐξεδόθη ἄνευ ἐρωτηματικοῦ, καίτοι ἦτο γνωστὸν ὅτι τὰ ἀντίγραφα τοῦ Le-Bas δὲν διακρίνονται ἐπὶ ἀκριβεῖα. Ἐπειδὴ ἡ νέα ἐκδοσις τῆς Βερολινεῖου Συναγωγῆς θὰ βραδύνη ἀκόμη, ὥστε ἴσως ἕως τότε ἀπατηθῆ καὶ ἄλλος, καὶ ἵνα προληφθῆ ἡ τοιαύτη πλάνη, ἀπαλλαγῆ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦδε τοῦ λεξικόν τῶν κυρίων ὀνομάτων ἀπὸ τέρατος ἀνικάνου νὰ ἀξιοῖ τὸ φῶς τῆς ζωῆς καὶ νὰ φέρῃ τὴν ἐντιμὸν προσωνυμίαν τοῦ ἱεροῦ, ἤτοι ἐπιτετραμμένον τὴν τελετὴν τῶν μυστηρίων, καλὸν εἶνε νὰ ἀνακοινωθῆ ἤδη ἡ παραῦσα διόρθωσις ἀποκαθιστώσα τὸ ἀληθὲς ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς τοῦ τεθαμμένου ὑπὸ τὴν ἐνεπίγραφον στήλην τῶν Καλαμῶν. Ὁ ἀνὴρ ἐκαλεῖτο Ἀθανίων (δορικῶς ἀντὶ Ἀθηνίων), ἕνεκα δὲ φθορᾶς τοῦ λίθου καὶ ἀπροσεξίας τῶν ἀντιγραφῶντων ἀνεγνώσθη τὸ ΝΙ ὡς ΠΤ καὶ οὕτω προέκυψε τὸ Ἀθάπτων, ὅπερ δὲν πρέπει πλέον νὰ μὲνῃ ἀβαπτον.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΚΑΤΑ τὸ τρέχον ἔτος θὰ ἔχωμεν δύο ἐκλείψεις ἡλίου. Τὴν μίαν κατὰ τὴν 5/18 Μαΐου ὀλίγη, ὀρατὴν δὲ εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν, τὴν νότιον Ἀσίαν καὶ Αὐστραλίαν. Τὴν δευτέραν κατὰ τὴν 30/11 Νομβρίου κυκλικὴν, ὀρατὴν δὲ εἰς Εὐρώπην, Ἀσίαν καὶ κεντρικὴν Ἀφρικὴν.

ΘΕΑΤΡΟΝ

ΚΑΘ' ἩΝ ΕΠΟΧΗΝ τὸ ἔργον τοῦ Ἑλληνος ἠθοποιοῦ προσέλαβε μορφήν ἀπέλιπδος πάλης περὶ τοῦ ἄρτου, ἡ δὲ τέχνη οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὰ βιομηχανικὰ περὶ εἰσπράξεων ὄνειρα τῶν τεμαχισμένων καὶ νομάδων ἑλληνικῶν θιάσων, οὐδαμῶθεν δὲ ὑποφώσκει ἐλπίς τις ἀνεγέρσεως τῆς χαμαὶ πεσούσης δυστυχοῦς ἑλληνικῆς σκηνῆς, ἢ το ἀδύνατον νὰ μὴ ἐπέλθῃ ἀντίδρασις κατὰ τῆς ἀποτελεσματώσεως ταύτης καὶ νὰ μὴ ταβοῦν μερικοὶ βραχίονες πρὸς τὴν τέχνην. Καὶ μίαν ὥραιαν ἑαρινὴν ἡμέραν ὁ κ. Κ. Χρηστομάνος εἰς τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου ἀπηύθυνεν ἐνώπιον ὀλίγων φίλων τοῦ ἑνα θαυμάσιον πρὸς τὴν τέχνην ὕμνον γεμάτων συγκινήσεων καὶ ποίησιν καὶ ἰδρύθη ἡ «ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ». Οἱ μεμφίμοιροι συνωφρυσθήσαν, οἱ ἀπαισιόδοχοι ἐμόρφασαν, ἄλλοι ἐμειδίασαν. Ἴσως ἡδύνατό τις ν' ἀντίστη ὅτι τὸ πρόγραμμα ἔχει τὴν ἄοριστιαν, τὴν ὁποίαν προσδίδει τὸ ποιητικὸν σκιάφως εἰς τὰς γραμμάς καὶ ὅτι τὸ ὄνειρον τὸ ὅποιον κατήλθεν «ἀπὸ τῶν νεφῶν εἰς τὴν γῆν χωρὶς ν' ἀποδιώξῃ τὰ νέφη αὐτὰ» διατηρεῖ κατὰ τῆς καταγωγῆς του ἴσως δὲν θὰ εὕρισκε κανεὶς πολὺ δικαιολογημένα καὶ τὴν ἀπολυταρχίαν τῆς ἐφορείας καὶ τὰ προνόμια τῶν ἰδρυτῶν, ἀλλ' αὐτὰ εἶνε δευτερεύοντα· τὸ οὐσιώδες εἶνε ὅτι ὑφούται μία σημαία ἀναγεννήσεως, κυματίζουσα εἰς αἶθρα ζωογόνου καὶ καθαρᾶν, εἰς ἀτμοσφαιρᾶν ἀραιφνοῦς τέχνης καὶ ὅτι ὅλοι οφείλομεν νὰ ταχθῶμεν περὶ αὐτήν.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἡ ΣΥΝΑΥΛΙΑ τῆς δεσποινίδος Αὔρας Δρακοπούλου εἰς τὸ Ὁδεῖον κατὰ τὴν προπαραλθούσαν ἑβδομάδα πολὺ ἤρρεσεν. Ἡ δεσποινὶς Δρακοπούλου ἠρμεμφύτως ἀνευρίσκει τὴν ποίησιν τοῦ μελοποιήματος καὶ ἀποδίδει μὲ λεπτότητα μεγάλην τὸ μουσικόν του ἄρωμα. Εἰς τὴν Berceuse τοῦ Chopin ἀπέδωκεν ὄλον τὸ αἶσθημα, τὸ ὅποιον ἀνέβλυσεν ποτὲ ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ συνθέτου. Τὴν δὲ Ballade, μίαν ἐκ τῶν ὀρειοτάτων συνθέσεων τοῦ Liszt, ἐξέτελεσε μὲ τέχνην προκαλοῦσαν συγχρητήρια.

Εἰς τὴν τελευταίαν συναυλίαν τοῦ Ὁδεῖου, δοθεῖσαν ὑπὲρ τοῦ Ἀσύλου τῶν Ἀνιάτων, ἡ Κυρία Εἰρήνη Καλογερῆ ἔδωκεν ἀκόμη μίαν φορὰν δειγμάτα τῆς τέχνης τῆς, διὰ τὴν ὁποίαν δικαίως ἠμπορεῖ νὰ λάβῃ τὸν ζηλευτὸν τίτλον τῆς virtuose. ὑπὸ τοὺς δακτύλους τῆς τὰ ἐκτελούμενα τεμάχια λαμβάνουν ζωὴν. Τὴν τέχνην τῆς Κυρίας Καλογερῆ χαρακτηρίζει ἡ καθαρότης τοῦ τόνου, ὁ χρωματισμὸς καὶ ἡ δύναμις περὶ τὴν ἐκτέλεσιν.

ΕΛΘΕΝ εν Γερμανία το δικαίωμα της ιδιοκτησίας των έργων του μεγάλου συνθέτου Έκτορος Μπερλιόζ, όστις όπως τόσαι μεγάλοι καλλιτέχναι, μόλις κατά τα τελευταία έτη εξετιμήθη υπό του κοινού. Ήδη γίνεται εν Λειψία νέα έκδοσις των έργων του εις τιμάς λαϊκάς.

Αθηναικά.

ΤΗΝ 6 ΑΠΡΙΑΙΟΥ έγειναν μετά πολλής έπιστημότητος τα έγκαίνια της εν τῷ Ζαπτείῳ Κυπριακής έκθέσεως. Ο πρωτεργάτης της έκθέσεως ταύτης κ. Γ. Φραγκούδης, πρόεδρος του έν Αθήναις Πατριωτικού Συνδέσμου των Κυπρίων, εξήρε πρώτον τάς δυσχερείας του καθαρισμοῦ τοιαύτης έκθέσεως έπειτα δέ έμίλησε μετά συγκινήσεως περί των αγώνων της Κύπρου υπό την φοβεράν τυραννίαν τεσσαύ-

Γ. Σ. Φραγκούδης.

ρων αιώνων και των πόθων και των ελπίδων της ελληνικωτάτης μεγαλονήσου. Ολίγους άλλ' έκφραστικούς και μεμετρημένους λόγους είπεν ο Δήμαρχος Αθηναίων κ. Μερκούρης κηρύξας την έναρξιν της Α' Κυπριακής έν Αθήναις έκθέσεως. Πλήθος πολύ επισκέπτεται καθ' έκάστην την έκθεσιν, εύάρεστον δ' έντύπωσιν προσενεί ή μεθοδικότης της κατατάξεως, ή ποιικιλία και ο πλούτος των έκθεμάτων, τμήματα δέ τινα ως τὸ κτηνοτροφικόν και των ύψασμάτων έπισπῶσι τὸν θαυμασμόν.

ΕΝ ΟΝΕΙΡΟΝ κινήσεως κνημών και βραχιόνων και άμιλλης μυῶν και τενόντων και έντάσεως πρὸς την νίκην ψυχῶν και σωμάτων διήλθεν όλόκληρον την έβδομάδα της Διακαινησίμου υπό την ψευκό-

φυτον κορυφήν του Αρδηττου, έν τῇ εύρείᾳ άμφιθεατρικῇ άγκάλῃ του Παναθηναϊκοῦ Σταδίου. Η φύσις απέπνεεν άρρινὸν άρωμα και κυανούς έκαμπυλοῦτο επάνω ο άπτικὸς ούρανός, όστις ένίοτε, παιγνιωδῶς, εξέτεινε διαβατικά νεφύδρια ως άραχνούφη άλεξήλια υπέρ την μυρμηκιάν των κεφαλών, και τάς τελευταίας μόνον ημέρας συνωφρούθη και έπεκρέμασεν επί των μυριάδων ζτων των πληρούντων τάς κερκίδας την σκυθρωπήν άπειλήν της βροχής.

Οι σχολικοί άγῶνες, όττινες διήρκεσαν από της Δευτέρας μέχρι της Τετάρτης, ήρχισαν διά των άσκήσεων των μαθητῶν των δημοτικῶν σχολείων. Η είσοδος εις τὸ Στάδιον των παιδικῶν φαλάγγων, έν όμοιομόρφῳ, κυανολεύκῳ κατά τὸ πλείστον, περιβολῇ, υπό τους ήχους της μουσικής, εξήγειρεν ως παρέλασις τις του μέλλοντος συγκινήσιν εις τάς ψυχάς και τὸ Στάδιον άντήχησεν από ένθουσιώδη χειροκροτήματα. Έκαστον σχολεῖον κατέλαβε την όρισθείσαν θέσιν του, έν διαστήματι δέ ολίγων λεπτῶν όλος ο στίβος, έπληρώθη από μικρούς μαθητάς. Έπειτα με φωνήν Στέντορος, μόνην δυναμένην ν' άκουσθῇ έν τῇ άπεράτῃς έκτάσει του Σταδίου, έδόθη τὸ πρόσταγμα της άναπτύξεως και έπειτα τὸ του πρώτου γενικοῦ γυμνάσματος, συνοδευομένου υπό ήσματος. Αι κινήσεις εξετελοῦντο ρυθμικῶς, άπταιστώς, άπεριγράπτως δέ γραφικόν ήτο τὸ θέαμα των χιλιάδων εκείνων μικρῶν βραχιόνων διά της αὐτῆς κινήσεως διασχίζόντων τὸν άέρα άνω, καθέτως, όριζοντίως, κατακορύφως. Έπειτα δλη εκείνη ή παρατάξις επανήλθεν εις την άρχικὴν της θέσιν και οι μαθηταί εκάστου σχολείου απεσπῶντο ως ένωμοταί μικροσκοπικῶν στρατιωτῶν και εξετέλουν τάς άσκήσεις, τους βηματισμούς και τὰ συμπλέγματα των. Έπειτα εισήλθον εις τὸ Στάδιον οι μαθηταί των Έλληνικῶν σχολείων με τάς κυματιζούσας σημασίας των και εξετέλεσαν άσκήσεις διά κοντῶν. Έν μέσῳ έπευφημιῶν και χειροκροτημάτων έπερατῶθη ή πρώτη ημέρα των σχολικῶν αγώνων.

Διάφορον ήτο τὸ ένδιαφέρον την δευτέραν ημέραν ήσαν οι άγῶνες των εφήθων την άβράν παιδικήν χάριν των κινήσεων της χθῆς άντικαθίστα κατὶ ταχυικώτερον, άλκιμώτερον, άνδρικώτερον. Έκαστον Γυμνάσιον εισήλθε βαίον εις δύο στοιγούς με την σημαίαν του και υπό τους ήχους μουσικής. Τὸ πρώτον γενικόν γυμνασμά εξετελέσθη διά κορυνῶν ύφ' όλων όμοῦ των μαθητῶν. Ως γνωστόν αι διά κορυνῶν άσκήσεις είνε αι κατ' έξοχὴν προσδίδουσαι εις τὸ σῶμα πλαστικὰς στάσεις όλον δέ τὸ Στάδιον άντήχησεν από τάς εύφημίας. Έπειτα ήρχισαν αι κατ' ίδίαν άσκήσεις των γυμνασίων δι' αλτήρων, κορυνῶν, βάδην ή τροχάδην. Μεγαλειότερον έντύπωσιν προσενεί τὸ Γυμνάσιον Πειραιῶς, του όποίου οι μαθηταί βαθουκυνούς φλανέλλας φορούντες, λιγῶς περισκελίδας και λευκά ύποδήματα, διακρίνονται άμέσως διά τὸ άρρενωπὸν του παραστήματος. Απαράμιλλος είνε ή άκρίθεια των διά κορυνῶν άσκήσεων και των άνοργάνων και οι βηματισμοί και αι κατά τετραδάς άναπτύξεις και παρατάξεις εις φαλάγγα.

Έπειτα αρχίζουν αι άσκήσεις των ιδιωτικῶν Λυκείων.

Η παρέλασις έπειτα των άλκιμων εκείνων εφήθων, στρατιωτῶν της άβριον, στεφανώνει δι' άπαραμίλλου γραφικότητος τους σχολικούς άγῶνας.

ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ του «Συνδέσμου των Έλληνικῶν Αθλητικῶν Σωματείων», εις τους όποιους όρμηφύτως έδόθη ή σημασία και τὸνομα «Πανελληνίων» αγώνων, ένθουσιαν τους άληθμονήτους Ολυμπιακούς άγῶνας. Αι διαίρέσεις του στίβου διά τὰ μέλλοντα αγωνίσματα, ή άφεις, ο βατήρ, ή κονίστρα, τὰ δίζυγα, τὰ μονόζυγα και οι κρίκοι επανέφερον εις την μνημην τὸ 1896 και τάς σφοδράς συγκινήσεις του. Οι αθληταί 90 τὸν άριθμόν, ότινες παρέμενον εις τὰ πρὸ της είσοδου του Σταδίου προχείρως κατασκευασθέντα άποδυτήρια εισήλθον διά της κεντρικής είσοδου εις τὸ Στάδιον άνακρουούσης ένθουσιώδης έμβατήριον της μουσικής της φρουράς, έν παρατάξι βαίνοντες, έπιδεικνύοντες δέ σώματα εύγραμμα και νευρώδεις βραχιόνας παρήλασαν πρὸ της βασιλικῆς οικογενείας. Οι αθληταί εκάστου των γυμναστικῶν συλλόγων έφερον ίδίαν διακριτικὴν στολήν, οι του Πανελληνίου Γυμν. Συλλόγου Αθηνῶν χρώματα λευκόν και κυανόν, του Παναχαϊκοῦ Πατρῶν έρυθρόν, του Έθνικοῦ Αθηνῶν λευκόν και μέλαν, του Γυμ. Συλλόγου Κύμης κυανόν κίτρινον και λευκόν, της Γυμν. Έταιρείας Πατρῶν μέλαν και πράσινον, του Γυμν. Συλλόγου «Παγκύπρια» Λευκωσίας κυανόν και κίτρινον, του Γυμν. Συλλόγου Βόλου λευκόν, του Γυμν. Συλλόγου Αμαρουσίου κίτρινον, του Γυμν. Συλλόγου «Ηρώδης ο Αττικὸς» Κηφισίας κυανόν βαθύ, του Γυμν. Συλλόγου «Ολύμπια» Δεμητσού έρυθρόν και μέλαν, του Συλλόγου «Ζήνων» Λάρνακος πορτογάλμινον, του Αθλητικοῦ Σουλ. Βουρβούρων τεφρόχρον.

Έπειτα αρχεται τὸ πρώτον άγώνισμα, ο δρόμος των 100 μέτρων. Η ύσπληγξ, ή πρὸς τὸ άκρον του δεξιου σκέλους, καταπίπτει εις τὸν ήγον πυροβολισμοῦ και οι δρομείς, οι άνυπομῶνως αναμένοντες τὸ σύνθημα με προτεταμένον τὸν πόδα, όρμῶσιν ως βέλη επί του μαύρου στίβου τινές προτρέχουν, εις άπομακρύνεται αισθητῶς και φθάνει εις τὸ τέμα. Είνε έν συνόλῳ 11 και διαιροῦνται εις δύο ομάδας: της πρώτης νικητής αναδεικνύεται ο Μ. Ρωσιόδης, του Γυμναστικοῦ Συλλόγου «Ολύμπια» Δεμητσού διανύσας τὸ διάστημα εις 11' και 2/3, της δε δευτέρας ο Αλ. Παπαμάχου εις ίσον περίπου χρόνον.

Ολιγώτερον ένδιαφέρον έλκυει τὸ δίζυγον καθ' ομάδας, κατά τὸ όποιον αθληταί του Πανελληνίου και του Έθνικοῦ εκτελοῦσιν έναλλάξι επί διζύγων άσκήσεις και συμπλέγματα. Η έπιτροπή νικητρίαν κρίνει την πρώτην ομάδα.

Έπειτα αρχεται τὸ άγώνισμα της σωματικῆς ρώμης και των σιδηρῶν μυῶν, ή άρσις βαρῶν δι' άμφοτέρων των χειρῶν. Εις τὸν αθλητικὸν κόσμον έχει ήδη διαφημισθῇ ή ήράκλειος δύναμις του Γ. Μάνου, μέλους του Έθνικοῦ Γυμν. Συλλόγου Αθηνῶν, φοιτητοῦ της ιατρικῆς και προσδοκῆται μετ' άνυπομονησίας οὗχι ή νίκη του, ήτις θεωρεῖται βεβαία, αλλά τὸ μέγεθος της επιδόσεώς του. Τα έπανειλημένα χειροκροτήματα των χιλιάδων θεατῶν έπισπῶ ο άβίαστος, άφελέστατος τρόπος δι' οὗ εσήκωνε τὰ διαρκῶς αυξάνοντα βάρη. Τὸ Στάδιον εκλονίσθη εξ' έπευφημιῶν, ότε υπό τὰ εκπληκτα βλήματα πάντων άνύψωσε τετρακίς βάρος 96 οκάδων.

Συγγρόνως σχεδόν πρὸς τὸ άγώνισμα τοῦτο εκτελείται και τὸ άπλοὸν άλμα, εις ο πρωτεύει ο Αλ. Τουφερης του Πανελλ. Γυμν. Συλλόγου πηδήσας 5,98 1/2 μέτρα. Μετά τουτο αρχεται ή λιθοβολία, τὸ ελληνικώ-

τατον άγώνισμα, τὸ όποιον οὐδὲ κατά τους χρόνους της δουλείας έγκαταλείφθη, άλλ' ως λιθάρι εξήγειρε πρὸς άμιλλαν τάς φιλοτίμους ψυχάς των πολεμοχαρῶν κλεφτῶν και άρματωλῶν. Νικᾷ ο Ν. Γεωργαντιῶς, ρίψας τὸν λίθον 16,83 μ.

Εις τὸ άλμα εις ύψος ένίκησεν ο Θ. Διακίδης του Παναχαϊκοῦ Πατρῶν πηδήσας 1.57 1/2.

Την δευτέραν ημέραν, ένεκα της έορτης της Ζωοδόχου Πηγῆς, υπέρ τάς τριάντα χιλιάδας θεατῶν συνέρρευσαν εις τὸ Στάδιον.

Πρώτον άγώνισμα ήτο ο δρόμος 110 μέτρων μετ' έμποδίων, άγώνισμα γραφικόν και έξόχως διαφέρον, εις τὸ όποιον όλα τὰ βλέμματα συγκεντροῦνται εις τὰ σώματα τὰ όρμητικῶς τρέχοντα και άναπηδῶντα υπέρ τὰ ξύλινα ύψηλά έμποδια. Νικᾷ ο Αλ. Τουφερης.

Εις τὸ μονόζυγον καθ' άνδρα, εις την άμιλλαν των αιωρήσεων και των έλξεων και των άναβάσεων και των παρατόλων διά πηδήματος επί των δύο ποδῶν καταβάσεων αναδεικνύεται νικητής ο Θεόδ. Κουμπής, του Έθν. Γυμν. Συλλόγου.

Τὸ άλμα επί κοντῷ έλκυει εις άκρον τὸ ένδιαφέρον δταν ο αθλητής με τὸν μακρὸν κοντόν, τὸν όμοιον πρὸς λόγχην λογγοφόρου ούλάνου, όρμᾷ λαμβάνων φοράν, και στηριζόμενος επί του κοντοῦ άνατινάσσεται υπέρ τὸ όριζόντιον ξύλον τὸ καθορίζον τὸ ύψος και ύπερπηδᾷ αὐτὸ χωρὶς νὰ τὸ έγγίσῃ και τὸ ρίψῃ, τὸ θέαμα είνε ωραιότατον και οι θεαταί χειροκροτοῦσι. Τὸ όριζόντιον ξύλον όλον έν αναδιβάζεται. Ο εις των τριῶν άγωνιστῶν άποσύρεται οι δύο άγωνίζοντα επί ήμισίαν ώραν έναμίλλως, και τέλος, συναινέσει και αὐτῶν τούτων, κρίνονται ίσοπαλοι. Είνε ο Η. Παπανάγος του Πανελληνίου και ο Η. Αγγελίδης του Έθνικοῦ πηδήσαντες 2 μέτρα και 90.

Έπειτα ήλθεν ο δίσκος. Τὸ άγώνισμα τοῦτο απαιτεῖ και ρώμην αλλά και χάριν κινήσεων, ο δέ τρόπος με τὸν όποιον δύο των αθλητῶν κρατοῦν τὸν δίσκον και ή κάμφσις του ένός ποδός και ή πρὸς τὰ εμπρὸς κλίσις του κορμοῦ και ή συγκέντρωσις όλων των δυνάμεων εις στιγμιαίαν και έντονωτάτην κίνησιν και ή άνατίναξις του σώματος όρθίου μετά την εκσφενδόνησιν του δίσκου άνεμίμνησκαν τὸν περίφημον διακοβόλον του Μύρωνος. Πρωτεύει και πάλιν ο Γεωργαντιῶς ρίψας τὸν δίσκον 34,04 μ.

Συγγρόνως πρὸς την διακοβολίαν γίνεται και ή αναερχήσις επί κάλω, εις την όποιαν ύπερτερεῖ ο Β. Κουμανός του Πανελληνίου.

Τὸ ένδιαφέρον έντείνεται σφοδρῶς εις τὸν τελικόν άγῶνα 100 μέτρων, του όποίου μετέχουν οι έλθόντες πρώτοι και δεύτεροι εκ των δύο ομάδων. Νικᾷ ο Μ. Ρωσιόδης διανύσας τὸ διάστημα εις 12' 1/5. Εις τὸν δρόμον των 800 μέτρων πρώτος άνεδείχθη ο Η. Χατζηδημητρίου του Έθνικοῦ, διανύσας τὸ διάστημα εις 2' 12' 4/5.

Η άρσις βαρῶν διά της έτέρας χειρὸς επαναφέρει εις την σκηνήν τὸν Γ. Μάνου, όστις προφανῶς κατέστη δημοτικώτατος και του όποίου ή άλλήθως ήράκλειος στιβαρότης κινεί τὸν ένθουσιασμόν και τὰ χειροκροτήματα και αὐτοῦ του Βασίλειος. Νικᾷ και πάλιν σηκῶσας 66 οκάδας.

Εις τὸ τριποδὸν άλμα νικᾷ ο Αλ. Τουφερης. Έπειτα ήλθεν ο άγών βάδην 1000 μέτρων. Τὸ

ἀγώνισμα τοῦτο ἀπαιτοῦν ταχύτητα καὶ ἀντοχήν εἶνε δυσχερές, διότι ἀπαγορεύει αὐστηρῶς τὸν δρόμον. Οἱ ἀγωνισταὶ παρὰ τὴν ἀγωνιώδη προσπάθειαν νὰ χωρήσουν ἐμπρός, νὰ νικήσουν ἔπρεπε νὰ προχωροῦν βῆδην· τοῦτο δ' ἐφαίνετο εἰς τοὺς θεατὰς χωρικῶν καὶ γέλωτες ἐπλήρου τοῦ στάδιον. Νικητὴς ἀνεδείχθη ὁ Χ. Βυσιδάκος τοῦ Πανελληνίου, διανύσας τὸ διάστημα εἰς 5' 11" καὶ $\frac{3}{5}$.

Τὴν τρίτην ἡμέραν τῶν «Πανελληνίων ἀγώνων» εἰς τὸν δρόμον τῶν 400 μέτρων νικητὴς ἀναδεικνύεται ὁ Ἀλ. Παπαμάρκου τοῦ «Πανελληνίου» διανύσας τὸ διάστημα εἰς 53' $\frac{1}{5}$, εἰς δὲ τοὺς κρῖτους ὁ Ἀθ. Λακιώης τοῦ «Ἐθνικοῦ». Εἰς τὴν σφαιροβολίαν, τὴν ὅποιαν μετὰ πολλῆς προσοχῆς παρακολουθοῦν οἱ θεαταί, νικᾷ καὶ πάλιν ὁ ἠλιοκαῆς καὶ καλλίσωμος Ν. Γεωργιανῆς ῥίψας τὴν σφαῖραν 11 μέτρα. Εἰς τὸ δίξυγον καὶ ἄνδρα νικητὴς ἀναδεικνύεται ὁ Χαρ. Κοσιῆς τῆς Γυμναστ. Ἑταιρείας Πατρῶν.

Τὰ ἀγωνίσματα τὰ ἐξεγείροντα τὴν προσδοκίαν, τὰ αἰσθητικῶς πρὸ τῶν ὀμμάτων συγχρίνοντα τὰς δυνάμεις τῶν ἀγωνιζομένων, τὰ δεικνύοντα τὴν ὑπερέντασιν τῆς προσπάθειας κινοῦν εἰς ἄκρον τὸ ἐνδιαφέρον. Τοιοῦτον ἀγώνισμα εἶνε ἡ πάλη. Εἰς τὴν κονίστραν κατέρχονται ὀκτὼ ζεύγη· τινὲς τῶν ἀγωνιζομένων καταβάλλου ἀμέσως τοὺς ἀντιπάλους· ἄλλοι σχεδὸν ἰσόπαλοι καταβάλλου πολὺν κόπον. Ἐπειτα ἀγωνίζονται οἱ νικηταί πρὸς ἀλλήλους. Νικητὴς πάντων ἀναδεικνύεται ἐν μέσῳ φρενιτιωδῶν χειροκροτημάτων ὁ Σ. Χρηστάπουλος τοῦ Γυμν. Συλλόγου Πατρῶν.

Μὲ ἄκρον ἐνδιαφέρον ἐπιστῆφει τοὺς ἀγῶνας ὁ δρόμος τῶν 1500 μέτρων· εἶνε δρόμος ταχύτητος ἀλλὰ πρὸ πάντων ἀντοχῆς. Νικητὴς ἀναδεικνύεται διατρέξας τὸ διάστημα εἰς 4' 28' $\frac{1}{5}$ ὁ ὠκύπους Χαρ. Νάνος τοῦ «Ἐθνικοῦ», εἰς τὸν ὅποιον πτωχὸν ἄλλοτε τράφιμον τῆς ἐσπερινῆς σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν τοῦ «Παρνασσῶ» ἐπεφυλάσσετο ἡ τιμὴ ἢ ἀναδείχθη νικητὴς ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ Σταδίῳ.

Τὴν Κυριακὴν παρὰ τὸν οὐρανὸν τὸν σκυθρωπὸν καὶ τὰς ψεκάδας τῆς βροχῆς ὄλαι αἱ κερκίδες τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἀμφιθεάτρου εἶνε κατάμεστοι θεατῶν καὶ ὅλος ὁ στίβος πλήρης πολυθροῦβων μικροσκοπικῶν μαθητῶν παρατεταγμένων.

Κατ' ἀρχάς οἱ μαθηταὶ τοῦ Διδασκαλείου ἐν ὁμομόρφῳ λευκοκράτῳ περιβολῇ ἐκτελοῦν ἀσκήσεις ἀνοργάνους τὸ πρῶτον καὶ ἔπειτα ἐνοργάνους διὰ κορυφῶν, χειροκροτοῦνται δὲ διὰ τὸ ἀκριβὲς καὶ τὸ ἔντονον καὶ τὴν χάριν τῶν κινήσεων.

Μόλις ἐπερατώθησαν αἱ ὠραῖαι ἀσκήσεις, ἀνηγγέλθη ὁ πρῶτος δρομέας τοῦ δρόμου 10 χιλιομέτρων. Ἄφρονος τοῦ δρόμου τούτου τῆς ἀντοχῆς ἦτο τὸ Ἀμαρούσιον, τέρμα δὲ ὁ δεξιὸς Ἑρμῆς τῆς σφενδόνης τοῦ Σταδίου, ὅπου εἶχε ταβῆ κλωστή. Ὅτε ἐνεφανίσθη ἀπὸ τὴν μεσαίαν πύλην ὁ δρομέας, καθήκως καὶ προφανῶς κατάκοπος, συγχίνησις διέδραμε τὰς μυριάδας τῶν θεατῶν καὶ ἐνθουσιώδεις ἐπευφημίαι ἐπλήρωσαν τὸ Στάδιον. Ἦτο ὁ Χαρ. Νάνος, ὁ χθεσινὸς νικητὴς τοῦ δρόμου τῶν 1500 μέτρων, διατρέξας τὰ 10 χιλιόμετρα εἰς 32' καὶ 35'.

Ἐπειτα ἠνωρθώθησαν πάντες καὶ ἀπεκαλύφθησαν. Ἐφάλλετο ὑπὸ ἕξ χιλιάδων μαθητῶν ὁ Ἐθνικὸς Ὕμνος. Ἐπερὰ φρικίας διέδραμε τὸ Στάδιον, καὶ οἱ

ὠραῖοι λόγοι τοῦ Σολωμοῦ μετὰ τὴν πνοὴν τοῦ Μαντζάρου εἶχον ἐπισημότητα ὅρκου πρὸς τὴν Πατρίδα ἐπὶ τῶν παιδικῶν καὶ ἐφηβικῶν ἐκείνων γυλιῶν.

Ἐπειτα ἔγεινεν ἡ ἀπονομὴ τῶν βραβείων. Πρὸ τῶν βασιλικῶν θώκων τράπεζα καὶ ἐπ' αὐτῆς διπλώματα, στέφανοι καὶ κλάδοι κοτίνου. Πρῶτον ἀπονέμονται τὰ βραβεῖα τῶν σχολικῶν ἀγώνων καὶ ἔπειτα τῶν Πανελληνίων. Οἱ νικηταὶ ἀνέρχονται τὴν πρὸ τῶν βασιλικῶν θώκων κλίμακα καὶ λαμβάνουν ἀπὸ τῶν χειρῶν τὸν βασιλέως τὸ δίπλωμα καὶ τὸ μετάλλιον τῆς νίκης, τοὺς δὲ στεφάνους ἢ τοὺς κοτίνους παρὰ τῆς μικρᾶς πριγκιπίσσης Ἑλένης τοῦ Διαδόχου, ἧτις μετὰ παιδικῆς χάριτος ἐγχειρίζει αὐτὰ διὰ τῶν μικρῶν χειροκτιφῶν χειρῶν τῆς εἰς τοὺς νικητάς.

Ἐπειτα προηγουμένης χαλκοτεύκτου Νίκης μετὰ χρυσῆν ταινίαν, τὴν ὅποιαν κρατοῦν οἱ νικηταὶ παραλαμβάνουν αἱ χιλιάδες τῶν μαθητῶν μετὰ τῶν σημαίων τῶν. Ἐξόχως γραφικὴ παρέλασις διαρκέσασα περὶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν.

NEA BIBLIA

Ἐξεδόθησαν: ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ, ὑπὸ Ἀντωνίου Μηλιαράκη. ΚΙΜΩΛΟΣ. Μεθ' ἑνὸς γεωγραφικοῦ πίνακος καὶ δύο ἐκόντων. Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου. 1901. 8ον. Σελ. 1—48. ὄρ. 3.

Ὁ κ. Ἀντ. Μηλιαράκης συνεχίζων ἄλλας προηγουμένας περιγραφάς, ἃς ἐξέδωκε κατὰ μέρος, νήσων Κυκλάδων, ἐδημοσίευσεν ἄρτι περιγραφὴν τῆς μικρᾶς νήσου Κιμώλου, ἣν ἐπιτοπῶς ἐπισκεφθῆ, ὡς τοῦτο ἔπραξε καὶ περὶ τῶν νήσων Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης, Κυθῆρων, Ἄνδρου, Κέω, Ἀμοργοῦ καὶ Ὀλοκλήρου τοῦ νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας.

Ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς Κιμώλου διεξέρχεται πάντα τὰ θέματα, ἅτινα δίδουσιν εἰς τοὺς μὴ γνωρίζοντας τὰ κατ' αὐτὴν πλήρη γνώσιν τῆς γεωγραφίας αὐτῆς φυσικῶς καὶ πολιτικῶς, τῶν προϊόντων, τῆς ναυτιλίας, τῆς ἐμπορίας, τῆς ἀρχαιολογίας καὶ τῶν ἐλαχίστων περισωθεσιῶν εἰδήσεων τῆς ἀρχαίας καὶ νέας ἱστορίας. Ἰδιαιτέρως δὲ πραγματεύεται εὐκρινῶς δύο ἰδιάζοντα τοπικὰ θέματα εἰς τὴν νήσον ταύτην, ὧν τὸ ἓν εἶνε πότε ἀπεδόθη καὶ διὰ τίνα λόγον εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομα *Argentiera* ὑπὸ τῶν ναυτικῶν καὶ χαρτογράφων τῆς Δύσεως, δι' οὗ καὶ μόνον ἦτο γνωστὴ, ὄνομα ὅπερ καὶ νῦν ἔτι φέρουσιν ἀναγεγραμμένον οἱ γεωγρ. πίνακες τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν οἱ ἐκδιδόμενοι ὑπὸ Εὐρωπαίων, καὶ αἱ γεωγραφίαι. Τὸ ἕτερον θέμα εἶνε αἱ παρατηρήσεις ἃς φέρει ὡς πρὸς τὴν σύγχυσιν, εἰς ἣν ἐπὶ δύο ἑκατονταετηρίδας τὴν 15 καὶ 16 εὐρίσκοντο οἱ νησιογράφοι τῆς Εὐρώπης ὡς πρὸς τὴν ἀκριθεῖ γεωγρ. θέσιν τῆς νήσου, ἣν πολλοὶ συνεταύτιζον μετὰ τῆς Πολυαίγου.

Ἐν τῇ περιγραφῇ ὁ κ. Μηλιαράκης κατεχώρισε καὶ μελέτην τοῦ κ. Ι. Σβορώνου ἰδιᾶν περὶ τῶν ἀρχαίων νομισμάτων τῆς Κιμώλου, καὶ ἔκθεσιν τοῦ καθηγητοῦ τῆς χημείας κ. Ἀν. Χρηστομάνου χημικῆς ἀναλύσεως τοῦ ἐκ μόνης τῆς Κιμώλου, ἐξ ὧν τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, ἐξαγομένου κιμωλίτου, ἢ τῆς κιμωλίας γῆς, δηλαδὴ τοῦ γνωστοῦ τοῖς πάσι πηλοῦ, τοῦ χρησιμεύοντος πρὸς καθαρισμὸν τοῦ σώματος καὶ τῶν ὕψασμάτων εἰς τε τὰ γλυκεὰ καὶ θαλάσσια ὕδατα.